

ภาวะวิกฤตของสังคมไทย ในปัจจุบัน

...โดย...

สมพร เทพสิทธา

สมาชิกวุฒิสภา

รองประธานสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ

ประธานสภาয়วพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ฯ

จัดพิมพ์โดย

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961124776

วันที่ ๑๐ / ม.ค. / ๒๕๔๑

เลขทะเบียน 17263 0.1

เลขหมู่ HN
700.55

(๒๕๕๑)

๒๕๔๑

ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน

สมพร เทพสิทธิ์า

สมาชิกวุฒิสภา

รองประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯ

ประธานสภาয়พทุทธิกสมาคมแห่งชาติ ฯ

จัดพิมพ์โดย

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

คำนำ

ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน” ณ โรงแรมตรัง ถนนวิสุทธิกษัตริย์ กรุงเทพมหานคร โดยมี ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย ประธานสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา การสัมมนามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ตระหนักในภาวะวิกฤตของสังคมไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ร่วมกันหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤต โดยเฉพาะ บทบาทของภาคเอกชน เพื่อประกอบการจัดทำโครงการของสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ และองค์การสมาชิก ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤต โดยเฉพาะในด้านสังคมต่อไป

ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย กรรมการและเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ผู้แทนองค์การสมาชิก สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ และผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน ๑๘๐ คน

ในภาคเช้ามีการบรรยาย ๓ เรื่อง คือ เรื่อง “ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ” โดยนายจิรายุทธ์ วสุรัตน์ สมาชิกวุฒิสภา รองประธานสภาหอการค้าไทย เรื่อง “ภาวะวิกฤตทางการเมือง” โดย พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุکش สมาชิกวุฒิสภา และเรื่อง “ภาวะวิกฤตทางสังคม” ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้เป็นผู้บรรยาย

ในตอนบ่ายเป็นการประชุมกลุ่ม ๓ กลุ่ม เพื่อพิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง”

หลังจากประชุมกลุ่ม ได้มีการประชุมใหญ่เพื่อเสนอผลการประชุมกลุ่มและการอภิปรายทั่วไป

ปรากฏว่าการสัมมนาเรื่อง “ภาวะวิกฤตทางสังคมไทยในปัจจุบัน” ได้รับผลเป็นที่น่าพอใจ ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความพอใจที่ได้เข้าร่วมสัมมนา ทำให้ได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะวิกฤตของสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีป้องกันและแก้ไขภาวะวิกฤต ซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงที่สุด ที่กระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งคนรวย คนจน ทั้งคนในเมืองและคนในชนบท ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน ปรากฏว่าเยาวชนบางคนต้องถูกออกจากโรงเรียน เพราะพ่อแม่ไม่มีเงินที่จะส่งให้ลูกได้ไปโรงเรียน เนื่องจากต้องถูกออกจากงาน

ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้เสนอให้สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ จัดให้มีการบรรยาย การอภิปราย และการสัมมนาเกี่ยวกับภาวะวิกฤตของสังคมไทย เพื่อจะได้เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้แพร่หลายกว้างขวาง เพื่อประชาชนจะได้ปรับตัวและปรับใจรับกับภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้น ไม่หาทางออกโดยการฆ่าตัวตายเช่นบางคน

ในวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๑ เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ข้าพเจ้าได้บรรยายเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน” ที่ห้องประชุมกรมประชาสัมพันธ์ โดยมีการถ่ายทอดเสียงออกอากาศทางสถานีวิทยุ

กระจายเสียงแห่งประเทศไทยด้วย

ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ได้จัดให้มีการอภิปรายเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน” ที่หอประชุมทองจันทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้ร่วมอภิปรายมี นายจิรายุทธ์ วสุรัตน์ และข้าพเจ้า โดยมี นายอำนาจ สุวรรณศิริ เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย

ข้าพเจ้าได้นำเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน” ที่ได้บรรยายทั้ง ๓ ครั้ง มาเรียบเรียงเพิ่มเติมแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ โดยได้อ้างอิงหนังสือ เอกสาร รายงาน บทความ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในบรรณานุกรมที่พิมพ์ท้ายหนังสือนี้

ข้าพเจ้าขอแสดงความขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านผู้เขียนหนังสือ เอกสาร รายงาน บทความ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ ที่ปรากฏในบรรณานุกรม ที่ช่วยทำให้หนังสือเล่มนี้มีสาระ คุณค่า และประโยชน์ยิ่งขึ้น ขอได้รับความขอบพระคุณอย่างสูง ด้วยความเคารพอย่างจริงใจจากข้าพเจ้า

หนังสือเล่มนี้ได้แบ่งเป็น ๙ หัวข้อ หัวข้อที่ ๑ เกี่ยวกับความหมายของคำ “วิกฤต” หัวข้อที่ ๒ เกี่ยวกับความหมายของคำ “สังคม” หัวข้อที่ ๓ เกี่ยวกับภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน หัวข้อที่ ๔ เกี่ยวกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง มีความสัมพันธ์กัน หัวข้อที่ ๕ เกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจและการแก้ไข หัวข้อที่ ๖ เกี่ยวกับปัญหาสังคมของไทยและการแก้ไข หัวข้อที่ ๗ เกี่ยวกับปัญหาการเมืองของไทยและการแก้ไข หัวข้อที่ ๘ เกี่ยวกับการสัมมนาเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน” หัวข้อที่ ๙ เกี่ยวกับศาสนาและพระบารมีจะช่วยไทยพ้นภัยวิกฤต

ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่าศาสนาทุกศาสนาที่ประชาชนชาวไทยนับถือ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติและประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ นับถือ และพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลมหาราช จะช่วยให้ประเทศไทยผ่านพ้นวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงที่สุด ครั้งนี้ไปได้ ทั้งวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง หากทุกฝ่ายในบ้านเมืองของเรา ทั้งรัฐบาล นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชน จะได้ร่วมกันปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ อย่างจริงจัง และปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบุคคลชาติต่อสถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติไทยที่ช่วยให้ชาติไทยดำรงความเป็นไทยมีเอกราชอธิปไตย ความสงบสุข ความเจริญมั่นคงก้าวหน้ามาจนทุกวันนี้ ขณะนี้สถาบันชาติของเรากำลัง ประสบภาวะวิกฤตที่ร้ายแรงที่สุดอย่างไม่เคยปรากฏมาแต่ก่อน เราจึงจำเป็นต้องอาศัยสถาบันศาสนา ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน มาช่วยให้ชาติไทยพ้นภัยวิกฤตที่เราากำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน

สมพร เทพสิทธิ์า

สมาชิกวุฒิสภา

รองประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯ

ประธานสภาอุพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ฯ

๘ มีนาคม ๒๕๔๑

สารบัญ

	หน้า
๑. ความหมายของคำ “วิกฤต”	๑
๒. ความหมายของคำ “สังคม”	๑
๓. ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน	
๓.๑ ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ	๒
๓.๒ เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน	๓
๓.๓ ภาวะวิกฤตทางสังคม	๔
๓.๔ วัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ	๕
๓.๕ คำกล่าวของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์	๕
๓.๖ ภาวะสังคมในสหรัฐอเมริกา	๖
๓.๗ ค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนแปลง	๗
๓.๘ ภาวะวิกฤตทางการเมือง	๘
๓.๙ วิกฤตทางภูมิปัญญา	๑๑
๔. ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง มีความสัมพันธ์กัน	๑๒
๔.๑ ปัจจัยทางสังคมและการเมืองที่เป็นสาเหตุของวิกฤต ทางเศรษฐกิจ	๑๓
๔.๒ การอภิปรายในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ต่อรัฐสภา	๑๗
๔.๓ คำบรรยายของท่านชยสาโรภิกขุ	๑๙

๔.๔	บทความของ รศ.ดร.โสภา ชีปิลมันน์	๒๑
๔.๕	บันทึกของศาสตราจารย์นิคม จันทรวิฑูร	๒๔
๕.	ปัญหาเศรษฐกิจของไทยและการแก้ไข	๒๘
๕.๑	สภาพวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของไทย	๒๘
๕.๒	บทความเรื่อง “ภาพรวม” ของ รศ.ดร.พรายพล คุ้มทรัพย์	๓๐
๕.๓	สาเหตุของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ	๓๕
๕.๔	ผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจต่อคนและสังคมไทย	๔๐
๕.๕	การขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุน การเงินระหว่างประเทศ	๔๕
๕.๖	IMF นักบุญหรือคนบาป	๔๗
๕.๗	การกอบกู้และฟื้นฟูชาติจากพันธนาการของ IMF	๔๙
๕.๘	ปรับแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ แก่วิกฤตทางเศรษฐกิจ	๕๒
๕.๙	การบรรเทาปัญหาการว่างงาน	๖๐
๕.๑๐	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานพัฒนาเศรษฐกิจ	๖๑
๖.	ปัญหาสังคมของไทยและการแก้ไข	
๖.๑	ความหมายของปัญหาสังคม	๖๖
๖.๒	ปัญหาสังคมของไทย	๖๗
๖.๓	ปัญหาจริยธรรมของไทย	๗๓
๖.๔	ความอ่อนด้อยของค่านิยม วัฒนธรรม จริยธรรม และศาสนา	๗๗
๖.๕	สาเหตุของปัญหาสังคม	๗๘
๖.๖	การป้องกันและการแก้ไขปัญหาสังคม	๘๒
๖.๗	ความคาดหวังของสังคมไทยในทศวรรษหน้า	๘๖

๗.	ปัญหาการเมืองของไทยและการแก้ไข	
๗.๑	ระบบการเมืองไทยยังไม่สามารถปรับตัว ได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง	๘๙
๗.๒	ปัญหาของระบอบการปกครองในปัจจุบัน	๙๐
๗.๓	ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตย	๙๔
๗.๔	ธรรมะกับการเมือง	๙๖
๗.๕	วัฒนธรรมและจริยธรรมทางการเมือง เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย	๑๐๐
๗.๖	ข้อเสนอแนะบางประการในการพัฒนาประชาธิปไตย	๑๐๒
๗.๗	เราจะมีส่วนทำให้การเมืองดีขึ้นอย่างไร	๑๐๘
๗.๘	ร่างประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	๑๐๙
๘.	การสัมมนาเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน”	๑๑๔
๘.๑	กลุ่มที่ ๑ พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชน ในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ”	๑๑๕
๘.๒	กลุ่มที่ ๒ พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชน ในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางสังคม”	๑๑๗
๘.๓	กลุ่มที่ ๓ พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชน ในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางการเมือง”	๑๒๐
๙.	ศาสนาและพระบารมีจะช่วยไทยพ้นวิกฤต	๑๒๑
๙.๑	ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส	๑๒๒
	- พระราชดำรัสพระราชทานในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐	๑๒๒
	- พระราชดำรัสพระราชทาน เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ ๒๕๔๑	๑๒๔

- ส.ค.ส. พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชทาน	๑๒๖
- พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับคุณธรรม ๔ ประการ	๑๒๘
- พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความเพียร	๑๒๙
- พระบรมราโชวาท “รู้-รัก-สามัคคี”	๑๒๙
- พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการทำงาน	๑๓๐
๙.๒ โครงการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ	๑๓๒
๙.๓ พัฒนาจิต แก้วกฤตสังคัม	๑๓๕
๙.๔ ธรรมาธิปไตย ช่วยไทยพ้นวิกฤต	๑๓๙
๙.๕ สร้างสังคมที่เอื้ออาทรและร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน	๑๕๓
๙.๖ เปลี่ยนทัศนคติจาก “มองแคบ คิดไกล ใฝ่ต่ำ” เป็น “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง”	๑๗๔
๙.๗ วัฒนธรรมที่ส่งเสริมจริยธรรม	๑๗๘
๙.๘ การพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง	๑๘๐
๙.๙ ธรรมรัฐแห่งชาติ-ยุทธศาสตร์กู่หายหน้าประเทศไทย	๑๙๑
บรรณานุกรม	๑๙๕

นายสมพร เทพสิทธา ร่วมอภิปรายเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทย
ในปัจจุบัน” ในการสัมมนาที่สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ จัดขึ้นที่โรงแรมดำรง
ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๐

ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน

สมพร เทพสิทธิ์า

สมาชิกรัฐสภา

รองประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯ

ประธานสภาเยาวชนพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ฯ

๑. ความหมายของคำ “วิกฤต”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายของคำ “วิกฤต” ว่า ชั้นอันตรายที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อขั้นแตกหัก จะไปทางดีหรือทางร้ายก็ได้ เช่น การเจ็บไข้ได้ป่วย การเมือง หรือทางเศรษฐกิจ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยอยู่ในภาวะวิกฤต เราจึงอยู่ในภาวะที่เป็นอันตราย และอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ซึ่งอาจจะนำไปทางดีหรือทางร้ายก็ได้ หากเราแก้ไขวิกฤตไม่ได้หรือแก้ไขไม่ถูกต้อง วิกฤตก็จะกลายเป็นวินาศ ถ้าเราแก้ไขถูกต้องวิกฤตจะกลายเป็นวิวัฒน์

๒. ความหมายของคำว่า “สังคม”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายของคำว่า “สังคม” ไว้ว่า “คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน”

องค์ประกอบที่สำคัญของสังคมมี ๒ ประการ คือ

๑. คนหรือทรัพยากรมนุษย์ (human resource)

๒. สิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อม (environment หรือ surroundings) แบ่งเป็น ๓ ประเภท

(๑) สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ (natural surroundings)

ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน ฟ้า อากาศ ป่าไม้ แร่ธาตุ แม่น้ำ ภูเขา

(๒) สิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ (material surroundings) ได้แก่

สิ่งที่มนุษย์ได้ผลิตและสร้างขึ้น และเกิดจากความเจริญก้าวหน้าทาง
อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น อาคารบ้านเรือน โรงงาน
อุตสาหกรรม ถนนหนทาง สถานเริงรมย์

(๓) สิ่งแวดล้อมที่เป็นสถาบัน (institutional surroundings)

ได้แก่ สถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา
สถาบันทางศาสนา สถาบันทางการเมือง สถาบันทางเศรษฐกิจ

๓. ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯ ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง
“ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน” ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่
โรงแรมตรัง ถนนวิสุทธิกษัตริย์ กรุงเทพมหานคร ในการสัมมนาครั้งนี้ได้
แบ่งภาวะวิกฤตของสังคมไทยเป็น ๓ ด้าน คือ ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ
ภาวะวิกฤตทางสังคม และภาวะวิกฤตทางการเมือง

๓.๑ ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ

ในปี ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน การคลัง และเศรษฐกิจ
ส่วนรวม ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและชีวิตความเป็นอยู่
ของประชาชน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดได้เพิ่มสูงขึ้น มีการกู้ยืมเงินต่าง
ประเทศจำนวนกว่า ๙๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นหนี้ภาคเอกชนประมาณ
๗๒,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ แบ่งเป็นหนี้ระยะสั้นที่ส่งคืน ๑ ปี ๓๘,๐๐๐
ดอลลาร์สหรัฐ หนี้ระยะยาว ๓๖,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นหนี้ของ

รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ๑๖.๘ ล้านเหรียญสหรัฐ ได้มีการปิดกิจการของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ครั้งแรก ๑๒ บริษัท (๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๐) ต่อมาได้เพิ่มอีก ๔๖ บริษัท (๕ สิงหาคม ๒๕๔๐) เป็น ๕๘ บริษัท ในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ รัฐบาลได้ปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัว ค่าเงินบาทได้ลดต่ำลงเรื่อยๆ จากเหรียญสหรัฐละ ๒๕ บาท เป็นกว่า ๕๐ บาท ค่าของเงินบาทได้ลดลงกว่าเท่าตัว รัฐบาลได้เจรจาขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) ในวงเงิน ๑๗,๒๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ ได้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสัมพันธกรณี ที่จะปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ได้ตกลงร่วมกัน การเก็บภาษีอากรไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทำให้รัฐบาลต้องปรับลดงบประมาณในปีงบประมาณ ๒๕๔๐ ถึง ๓ ครั้ง ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ธุรกิจซบเซา ขาดสภาพคล่องทางการเงิน โรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทร้านค้าหลายแห่งต้องลดคนงานลง ลดเงินเดือนและค่าจ้างพนักงานและคนงาน บางแห่งต้องปิดกิจการ ผู้บริหารหลายคนได้เป็นโรคเครียด โรคซึมเศร้า บางคนก็หาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย จำนวนคนว่างงานเพิ่มมากขึ้น ในปี ๒๕๔๐ คาดว่ามีคนว่างงาน ๑.๒ ล้านคน ในปี ๒๕๔๑ คาดว่าจะมีคนว่างงานเพิ่มขึ้นเป็น ๒ ล้านคน

๓.๒ เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน

ในต้นปี ๒๕๓๙ เมื่อมีการจัดทำแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปผลการพัฒนาประเทศไทยในระยะ ๓๐ ที่ผ่านมามีว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ในปัจจุบันประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จึงต้องเปลี่ยนสรุปผลการพัฒนาประเทศใหม่ว่า “เศรษฐกิจไม่ดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่

ยั่งยืน” ถ้าจะกล่าวถึงภาวะวิกฤตทั้ง ๓ ด้าน ก็อาจกล่าวได้ว่า “สังคมวิกฤต เศรษฐกิจวิกฤติ การเมืองวิกล” (วิกล แปลว่า ไม่ปกติ แปลกไป ไม่สมบูรณ์ อ่อนแอ) เนื่องจากสังคมของเราวิกฤต จึงเป็นผลให้เศรษฐกิจ วิกฤติและการเมืองวิกล

๓.๓ ภาวะวิกฤตทางสังคม

ในปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในภาวะวิกฤตหรือวิกฤติ เพราะความไม่สมดุลของการพัฒนาที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่ทำให้คนตกเป็นทาสของวัตถุนิยม (materialism) และบริโภคนิยม (consumerism) มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง ค่านิยมของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป

การพัฒนาประเทศไทยในระยะ ๓๐ ปีผ่านมา แม้เศรษฐกิจจะเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้น แต่ปัญหาสังคมก็มามากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเยาวชน ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความเสื่อมโทรมในด้านศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยม คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นและเห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง

ปัจจุบันเราอยู่ในโลกของยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นโลกที่ไร้พรมแดน เป็นโลกที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากมายนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ก็เน้นความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุ แต่ด้านจิตใจหาได้รุ่งเรืองไปตามความเจริญของโลกไม่ ในสมัยก่อนความเจริญด้านจิตใจรุ่งเรืองเหนือความเจริญด้านวัตถุ แต่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความรุ่งเรืองด้านวัตถุเหนือความเจริญด้านจิตใจ

๓.๔ วัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ

พระยาอนุমানราชธนะ ผู้ได้รับการยกย่องจากองค์การศึกษาทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้อธิบายเรื่องวัฒนธรรม มีสาระสำคัญดังนี้

วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางจิตใจ วัฒนธรรมทางวัตถุเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสุขกาย เพื่อให้อยู่ดีกินดี มีความสะดวกสบายในการครองชีพ ส่วนวัฒนธรรมทางจิตใจ หมายถึง สิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจมีความเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษาวิชาความรู้ ซึ่งทำให้เกิดปัญญา เช่น ศาสนา จริยธรรม ศิลปะ วรรณคดี กฎหมาย และระเบียบประเพณี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งเสริมความรู้สึกทางจิตใจให้งอกงามและให้ความสบายใจและสุขใจ

วัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้จะต้องได้ดุลกัน คือ จะต้องทำให้คนมีความสุขกายและสบายใจ

หากวัฒนธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ระหว่างวัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางจิตใจไม่ได้ดุลกัน สังคมนั้น ชาตินั้นก็จะไม่สงบสุข เช่น ถ้าความเจริญทางวัตถุมากเกินไป แต่ทางจิตใจไม่เจริญไปตาม ในที่สุดก็จะอยู่ในภาวะที่เรียกว่า “หายชะงัด” หากจิตใจเจริญ แต่วัตถุไม่เจริญเท่าที่ควร บ้านเมืองนั้น สังคมนั้น ก็จะล้าหลังชาติอื่นเขา

๓.๕ คำกล่าวของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ นักฟิสิกส์ชาวเยอรมัน ผู้มีชื่อเสียงของโลกผู้ได้รับรางวัลโนเบล ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องวิทยาศาสตร์และศาสนาว่า “วิทยาศาสตร์ที่ปราศจากศาสนาเป็นความพิการ ศาสนาที่ปราศจากวิทยาศาสตร์เป็นการตาบอด” (Science without religion is lame, religion without science is blind.)

ในปัจจุบันโลกเรามีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ความสนใจในเรื่องศาสนาได้ลดน้อยลง ศาสนาได้ถูกละเลย บางคนยังมีทัศนคติที่ผิดและไม่ดีต่อศาสนา เห็นว่าศาสนาเป็นยาเสพติด เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาประเทศ ศาสนาไม่มีความจำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบัน ไม่ได้ช่วยให้ท้องอืด บางคนก็นับถือศาสนาด้วยความเชื่อที่งมงาย (blind faith) ด้วยความคลั่งศาสนา (fanatic) ไม่ใช่ด้วยความเคร่งศาสนา (devout) ปราศจากเหตุผลและปัญญาตามหลักวิทยาศาสตร์ สังคมของเราในปัจจุบันจึงเป็นสังคมที่พิการ สำหรับการที่ไม่มีศาสนา และเป็นสังคมที่ตาบอด สำหรับการนับถือศาสนาอย่างงมงาย ปราศจากเหตุผลและปัญญา

๓.๖ ภาวะสังคมในสหรัฐอเมริกา

ในหนังสือ The Index of Leading Cultural Indicators ของ William J. Bennett ได้ให้ข้อมูลว่า ในระยะ ๓๐ ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาได้ดีขึ้นมาก จาก ค.ศ. ๑๙๖๐ รายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้นถึง ๓ เท่า รายจ่ายเพื่อสวัสดิการสังคมได้เพิ่มขึ้น ๖๓๐% เพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นกว่า ๒๐๐% สหรัฐอเมริกาได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเข้มแข็งที่สุด แต่ในระยะ ๓๐ ปีที่ผ่านมา สังคมได้เสื่อมทรามลง ปัญหาสังคมต่างๆ ได้เพิ่มมากขึ้น จากปี ค.ศ. ๑๙๖๐ อาชญากรรมได้เพิ่มขึ้น ๕๖๐% การฆ่าตัวตายของวัยรุ่นได้เพิ่มมากขึ้นกว่า ๒๐๐% อัตราการหย่าร้างได้เพิ่มขึ้นเกือบ ๒๐๐% ปัญหาสังคมที่น่าเป็นห่วงมีหลายปัญหา อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการดื่มสุรา ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหาการข่มขืน ปัญหาโจรกรรม ปัญหาการประทุษร้ายต่อร่างกาย

สิ่งที่ทำให้สังคมเสื่อมทรามลงคือ ความเสื่อมของค่านิยมทาง

ศีลธรรมและสังคม (moral and social value) Mr. Alexander Solzhenitsyn ผู้ได้รับรางวัลโนเบล ได้กล่าวสุนทรพจน์มีข้อความตอนหนึ่งว่า ศีลธรรมและจริยธรรมในตะวันตกได้ผุ่กร่อนลง ชีวิตด้านจิตใจของคนได้มืดมัวลง

ความเสื่อมโทรมด้านสังคมในระยะ ๓๐ ปี ส่วนใหญ่เนื่องมาจากความอ่อนแอของสถาบันสังคม (social institutions) ความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันสังคมที่สำคัญ ๓ สถาบัน คือ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันครอบครัว รวมทั้งการบกพร่องในการสอนจริยศึกษา (moral education) แก่เยาวชน

๓.๗ ค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ในปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไป ก่อนนี้สังคมเคยยกย่องคนที่มีคุณธรรม คนที่ประพฤติผิดศีลธรรม ทุจริตคดโกง จะถูกประณามและไม่มีใครอยากคบหาด้วย แต่ในปัจจุบันนี้ สังคมกลับยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา มีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรม ได้เงินมาโดยทางทุจริต

รศ.ดร.โสภา ชปิลมันน์ รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับจริยธรรม ค่านิยมและประเพณี และวัฒนธรรมของครอบครัวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ผลของการวิจัยปรากฏว่าครอบครัวส่วนใหญ่ยอมรับและเห็นด้วยว่าปัจจุบันมีใครยิวสาวได้สาวเอาทำอะไรก็ได้เพื่อให้ได้เงินมา ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป ไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ทั้งยอมรับการดื่มเหล้าสูบบุหรี่เป็นของโก้เก๋ ชื่อคือเชื่อ ถ้าไม่ยอมเชื่อก็อย่าชื่อ การรู้จักตัวรอดเป็นยอดดี น้ำขึ้นให้รีบตัก

เสียงงานวันละนิดจิตแจ่มใส ในการทำอะไรก็ตาม ควรจะต้องคำนึงถึงตนเองก่อน และไม่จำเป็นต้องแคร้กับคำนิทาของผู้อื่น

สังคมไทยเคยยกย่องผู้ที่มีคุณวุฒิ ๓ อย่าง คือ วิทยุฒิ ชาติวุฒิ และคุณวุฒิ ในปัจจุบันนี้วุฒิที่สังคมให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ธนวุฒิ การมีเงิน และศักดิ์วุฒิ การมีตำแหน่งที่สูงที่มีอำนาจ สังคมจะให้การยอมรับแก่บุคคลที่มีเงิน แม้ว่าจะได้เงินมาโดยไม่สุจริต และจะให้การยกย่องแก่บุคคลที่มีตำแหน่งสูง มีอำนาจ แม้ว่าบุคคลนั้นจะบกพร่องในศีลธรรมอันดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับค่านิยม มีข้อความดังนี้

“ในบ้านเมืองของเราทุกวันนี้มีเสียงกล่าวกันว่าความคิดจิตใจของคนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อม ความประพฤติที่เป็นทุจริตหลายอย่างมีที่ท่าที่จะกลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปพากันยอมรับและสมยอมให้กระทำได้เป็นธรรมดา สถานการณ์เช่นนี้ ย่อมทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีดมัวลงไป เป็นปัญหาใหญ่ที่เหมือนกระแสดลื่นอันไหลบ่าเข้ามาท่วมทั่วไปหมด จำเป็นต้องแก้ไขด้วยการช่วยกันฝืนคลื่นที่กล่าวนั้น”

“การทำสิ่งที่ดีงามนั้นไม่ใช่ของที่พ้นสมัยหรือน่ากระดากอาย หากเป็นของที่ทุกคนทำได้ไม่ยาก และให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า เพราะความดีนั้นทรงค่าและทรงผลที่อยู่ตลอดเวลามิได้เปลี่ยนแปลง มีแต่ค่านิยมในความดีเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลง”

๓.๘ ภาวะวิกฤตทางการเมือง

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์

เป็นองค์พระประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

การปกครองระบอบประชาธิปไตย ถือว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด มีความชอบธรรมมากที่สุด เพราะเป็นการปกครองโดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชน ถือประชาชนเป็นใหญ่ และเป็นการปกครองด้วยความชอบธรรม ไม่ใช่ด้วยอำนาจ (Government by right not by might)

แม้ประเทศไทยจะได้เปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยมาแล้วเกือบ ๖๕ ปี ประชาธิปไตยของไทยก็ยังไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ยังไม่ใช่วิถีประชาธิปไตยโดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชน การเมืองยังขาดเสถียรภาพ นักการเมืองหลายคนยังขาดคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง เข้าสู่งการเมืองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน มากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม และผลประโยชน์ของชาติบ้านเมือง มีผู้กล่าวว่านักการเมืองมักชอบอ้าง ๓ ป. เพื่อเป็นการบังหน้า ๓ ป. ได้แก่ ประเทศชาติ ประชาชน และประชาธิปไตย แต่ความจริงนักการเมืองหลายคนได้ใช้การเมืองเพื่อ ป. ที่อยู่เบื้องหลัง คือ ประโยชน์ของตนเอง หนังสือพิมพ์บางฉบับและนักวิจารณ์การเมืองบางคนจึงได้เรียกการเมืองของไทยว่า “การเมืองน้ำเน่า” เพราะเป็นการเมืองที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ประชาชนต่างเอือมระอาต่อการทุจริตคอร์รัปชันและการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของนักการเมือง การเมืองของไทยจึงยังอยู่ในภาวะวิกฤต

คนไทยเป็นจำนวนไม่น้อยรู้สึกเบื่อหน่ายและหมดหวังกับการเมือง เพราะเห็นว่าการเมืองเต็มไปด้วยการซื้อเสียง การทุจริตโกงกิน การขัดผลประโยชน์ การทะเลาะวิวาท การเล่นพรรคเล่นพวก

ในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะประชาชนได้มีส่วนในการร่าง และเป็นความหวังของประชาชนที่จะให้เกิดการปฏิรูปการเมืองของไทย มีบทบัญญัติหลายมาตราที่คุ้มครองและให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น พยายามป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงโดยให้มีคณะกรรมการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๐๐ คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เขตละหนึ่งคน จำนวน ๔๐๐ คน มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น ส่งสมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๑๐๐ คน ห้ามไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นต้น

ผู้อยู่ในวงการเมืองหลายคน ได้แสดงความเห็นที่ไม่แน่ใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะสามารถป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง หรือทำให้การซื้อสิทธิขายเสียงน้อยลง เกรงว่าเงินที่ใช้ในการซื้อสิทธิขายเสียงจะเพิ่มขึ้น ก่อนนี้ต้องจ่ายเงินซื้อสิทธิขายเสียงผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น ต่อไปนี้จะต้องจ่ายเงินซื้อสิทธิขายเสียงผู้มีบัญชีรายชื่อในบัญชีของพรรคการเมือง ที่เรียกว่า Party list ด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๗๗ ได้ระบุว่า “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่”

หากรัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นักการ

เมือง และข้าราชการ มีความจริงใจและตั้งใจจริง ในการจัดทำและปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเมือง มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยใช้ธรรมาธิปไตยนำประชาธิปไตย ไม่ใช่ธนาธิปไตยนำประชาธิปไตย เช่นในปัจจุบันนี้ ก็เชื่อว่าภาวะวิกฤตทางการเมืองของไทยจะได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น

๓.๙ วิกฤตทางภูมิปัญญา

ในหนังสือเรื่อง “การกอบกู้และฟื้นฟูชาติจากพันธกรณีของ IMF” ของวิทยากร เชียงกูล ได้กล่าวถึงวิกฤตทางปัญญา ไว้ดังนี้

“วิกฤตครั้งนี้ไม่ใช่วิกฤตเศรษฐกิจล้วน ๆ แต่เป็นวิกฤตทางการเมืองและสังคม รวมทั้งวิกฤตทางภูมิปัญญาของไทยด้วย”

“วิกฤตที่สำคัญกว่าวิกฤตทางเศรษฐกิจ คือ วิกฤตของการที่ชนชั้นนำทางการเมือง และข้าราชการชั้นนำของไทย ไม่ตระหนักว่าเรากำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจที่รุนแรงขนาดไหน (เป็นวิกฤตที่ร้ายแรงที่สุด นับตั้งแต่เสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๒ เมื่อ ๒๐๐ กว่าปีที่แล้ว)”

“ประชาชนทั่วไปก็ดูจะยังไม่ได้ตระหนักถึงวิกฤตครั้งนี้เท่าที่ควร โดยเฉพาะคนรวย คนชั้นกลางในกรุงเทพฯ ฯ และเมืองใหญ่ ยังคงใช้รถส่วนตัว จักรยานใช้สอยฟุ่มเฟือยกันตามปกติ”

“สิ่งที่เป็วิกฤตมากที่สุดในขณะนี้คือ กรอบวิธีคิดของชนชั้นนำและเทคโนแครตของไทย ที่เอาตัวเอง ผลประโยชน์ของตัวเองและพรรคพวกเป็นศูนย์กลางในการคิด ตัดสินใจและลงมือทำการทุกอย่างโดยไม่มองการณ์ไกล และไม่มองผลประโยชน์ส่วนรวมในระยะยาว”

“การที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ใช้เงินทุนสำรองไปต่อสู้อกับ

นักเก็งกำไรค่าเงินเพื่อปกป้องค่าเงินบาทให้คงที่ ส่วนหนึ่งก็มาจากอิทธิพลของนักธุรกิจ บริษัทขนาดใหญ่ ที่กู้เงินจากต่างประเทศมากและกลัวว่าจะต้องขาดทุน หากปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัว แต่การทู่เงินบาทปกป้องค่าเงินบาทที่ล้มเหลว กลับยิ่งทำให้เงินบาทลดต่ำลงกว่าที่ควรเป็น”

“ภาวะของการที่ผู้นำ ทั้งนักการเมือง เทคโนโลยี นักรถยนต์ นักธุรกิจ ปล่อยให้เกิดการพังทลายทางเศรษฐกิจอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัว และการตามแก้ปัญหาวิกฤตภายใต้กรอบความคิดแบบเก่า เหมือนกับเป็นปัญหาปรกติ และการเชื่ออย่างง่าย ๆ ว่า IMF คือเทวดา หรือคือพ่อที่จะมาช่วยแก้ปัญหาทุกอย่างให้ สะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่เรากำลังเผชิญไม่ใช่แค่ปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็นวิกฤตทางการเมือง วิกฤตทางสังคม และวิกฤตทางภูมิปัญญา ซึ่งมีขนาดความรุนแรง มีความสลับซับซ้อนมีความยากลำบากในการหาทางแก้ไข ยากยิ่งกว่าตัวปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจล้วน ๆ เสียอีก”

๔. ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง มีความสัมพันธ์กัน

ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง ต่างมีความสัมพันธ์กัน โดยต่างเป็นสาเหตุซึ่งกันและกันและมีผลกระทบต่อกัน

วิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น มิใช่มีสาเหตุทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะ ยังมีสาเหตุจากปัจจัยทางสังคมและทางการเมือง และวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นก็มีผลกระทบต่อสังคมและการเมืองด้วย

วิกฤตทางสังคมที่เกิดขึ้นก็มีสาเหตุมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมือง และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเมืองด้วย

วิกฤตทางการเมืองก็มีสาเหตุมาจากทางเศรษฐกิจและทางสังคม และมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมด้วย

๔.๑ ปัจจัยทางสังคมและการเมืองที่เป็นสาเหตุของวิกฤตทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางสังคมที่เป็นสาเหตุของวิกฤตทางเศรษฐกิจ มีหลายประการ อาทิ การใช้จ่ายเงินเกินตัวอย่างสุรุ่ยสุร่ายทั้งภาครัฐบาลและเอกชน การทุจริตคอร์ปชั่นในการใช้จ่ายเงินของรัฐและโครงการของรัฐ ค่านิยมในการซื้อและใช้ของต่างประเทศ โดยเห็นว่าการใช้ของต่างประเทศก็เป็นการโก้เก๋ เป็นผู้มีรสนิยมสูง มีการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยหรือสินค้าที่ไม่มีความจำเป็นจากต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องเสียเงินตราต่างประเทศ ประชาชนตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม นิยมใช้ของต่างประเทศที่มีราคาแพง

นักการเมืองบางคนใส่เสื้อยี่ห้อเวอร์ซาเซ่ ราคาตัวละ ๓ หมื่นบาท ตีมไวน์ขวดละหมื่นและแสนบาท สุปซิการ์มวนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ผู้หญิงบางคนถือกระเป๋าหูลุยส์วิตตอง ราคาใบละกว่าหมื่นบาท มีผู้เล่าว่ามีผู้หญิงไทยไปซื้อกระเป๋าถือหูลุยส์วิตตองที่ร้านในฝรั่งเศสคนละหลายใบจนเกือบหมดร้าน เจ้าของร้านต้องจำกัดให้ซื้อได้เพียงคนละ ๒ ใบ มีกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทยไปเที่ยวสวีตเซอร์แลนด์ เข้าไปร้านขายนาฬิกา ต่างก็พากันซื้อนาฬิกาโรเล็กซ์จนเกือบหมดร้าน รวมเป็นเงินจำนวนทั้งหมดถึง ๒๒ ล้านบาท

คนที่มีเงินและนิยมซื้อสินค้าต่างประเทศราคาแพง อาจจะพูดว่าเขามีสิทธิที่ใช้เงินของเขาซื้อสินค้าที่เขาพอใจ ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ใคร แต่ก็ไม่ควรลืมว่าเงินตราต่างประเทศที่เขานำไปซื้อสินค้าต่าง

ประเทศมาจากการส่งสินค้าออก เช่น จากผลผลิตของเกษตรกร ในขณะนี้ ประเทศไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ เงินทุนสำรองระหว่างประเทศได้ลดน้อยลง เงินตราต่างประเทศกำลังขาดแคลน เราจึงควรประหยัดเงินตราต่างประเทศไว้เพื่อซื้อสินค้าเข้าที่จำเป็น

หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๑ คอลัมน์ “เดินหน้าชน” เรื่อง “เลิกบ้าสินค้าต่างประเทศ น่าจะช่วยชาติได้ทางหนึ่ง” มีข้อความตอนหนึ่งว่า “ในช่วง ๑๐ เดือนแรกของปี ๒๕๔๐ ที่ผ่านมามีการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศที่ไม่นำเข้ามามากมายรายการ อย่างเช่น ไวน์ นำเข้ามามูลค่า ๔๗.๓ ล้านบาท เหล้า ๒,๙๔๖ ล้านบาท แอปเปิ้ล ๑,๕๗๓ ล้านบาท ผลไม้อื่น ๆ เช่น เซอร์รี่ ลูกแพร์ ๓๙๖ ล้านบาท น้ำหอม ๑,๖๕๙.๕ ล้านบาท กระเป๋าหนัง ๘๘๔.๗ ล้านบาท สูทและเนกไท ๗๕๒ ล้านบาท รองเท้าหนัง ๗๑๖.๓ ล้านบาท คริสตัล ๑๙๕.๑ ล้านบาท

ความจริงคงมีสินค้าอื่น ๆ อีกหลายรายการในจำพวกเดียวกันที่ไม่มีในรายงาน เช่น นาฬิกา เครื่องประดับ เสื้อผ้า ฯลฯ

สินค้าต่าง ๆ ที่นำเข้ามามีเหล่านั้น เอมากินเอามาใช้กันโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านการผลิตใด ๆ เลย

ผมคงเป็นประเภทไอ้บ้านนอกถึงไม่เข้าใจว่า ทำไมถึงต้องบริโภคสินค้าประเภทที่ว่ำนั้นที่ผลิตมาจากต่างประเทศกัน ไม่ว่าจะเป็นไวน์ เหล้า หรือแอปเปิ้ล เซอร์รี่ ลูกแพร์ หรือทำไมจะต้องใช้น้ำหอม ใช้กระเป๋าหนัง ใส่สูท เนกไท รองเท้าหนัง หรือคริสตัลอะไรที่ว่ำนั้น

ผลไม้เมืองไทยหรือที่ปลูกในเมืองไทยได้มีตั้งมากมายแทบทุกฤดูกาลให้รับประทาน มีมะม่วงดิบ มะม่วงสุกตั้งหลายชนิดหลายพันธุ์ มีมะละกอ ไม่ชอบใจเงาะก็กินทุเรียน กินมังคุด ลางสาต ลองกอง มีระกำ

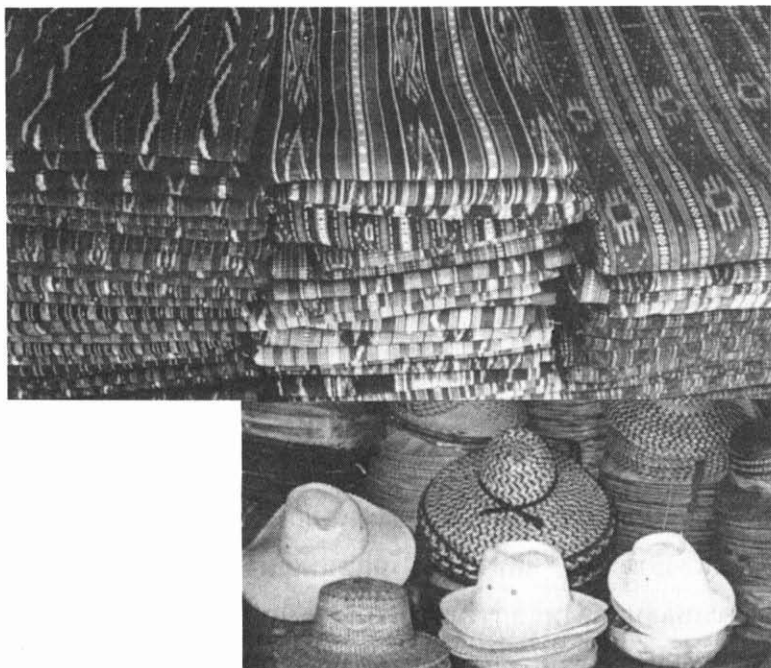
สละ มีมะขามหวาน มะขามเปรี้ยว มะขามเทศ องุ่น ลำไย สารพัด หรือจะเป็นส้มเขียวหวาน ส้มโอ กล้วย ฯลฯ

ถัดจากเรื่องของกิน หันมาจำพวกของใช้ ด้านเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายอื่น ๆ เช่น กระเป๋าหนัง รองเท้า เราผลิตได้เองตั้งมากมาย

ความจริงถ้าไม่กินไม่ใช่ ไม่นำเข้ามาขายก็ไม่น่าจะเดือดร้อนอะไรกัน”

เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง “ทิศทางการปรับแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘” ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคของคนไทยที่มีค่านิยมทางวัตถุและสิ่งฟุ่มเฟือยว่า “การขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับสูงในช่วงที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้รายได้ของคนไทยส่วนใหญ่ในรูปตัวเงินสูงขึ้น แต่จากการที่พฤติกรรมผู้บริโภคได้เปลี่ยนไป โดยมีการใช้จ่ายซื้อสินค้ามากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศประเภทเครื่องสำอางเหล้าและบุหรี การใช้จ่ายซื้อรถยนต์ การนำเข้าความบันเทิงจากต่างประเทศ รวมทั้งการเดินทางท่องเที่ยวและการศึกษาต่อต่างประเทศ ตลอดจนการกู้เพื่อ

บริโภคมากขึ้น ตามความก้าวหน้าของพัฒนาการในระบบสินเชื่อและ
บริการทางการเงิน เช่น บัตรเครดิตในรูปแบบต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้
ได้ส่งผลให้การใช้จ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าการออม เป็น
ส่วนสำคัญทำให้ช่องว่างการออม-การลงทุนอยู่ในระดับสูงมาอย่างต่อเนื่อง”

หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น ฉบับวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๑ ได้
ลงข่าวว่าในการประชุมคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้
กล่าวว่า แม้ประเทศไทยจะปฏิบัติตามเงื่อนไขของ ไอ.เอ็ม.เอฟ. การฟื้นฟู
ทางเศรษฐกิจอาจจะไม่ได้ผลเร็วนัก เพราะคนไทยหลายคนยังใช้จ่ายอย่าง
สุรุ่ยสุร่ายในการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศ นายพิสิฐ ลี้อาธรรม

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้กล่าวว่า คนไทยยังไม่ลดการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศ แม้ว่าจะอยู่ในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการใช้นโยบายประหยัด

ปัจจัยทางการเมืองที่เป็นสาเหตุของวิกฤตทางเศรษฐกิจ ปรากฏจากบทความเรื่อง “ภาพรวม” ของรศ.ดร.พรายพล คุ้มทรัพย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเขียนในขณะที่พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ยังเป็นนายกรัฐมนตรี มีข้อความตอนหนึ่งว่า “รัฐบาลขาดเสถียรภาพและเอกภาพในการแก้ไขปัญหา คณะรัฐมนตรีไม่ประสบผลสำเร็จในการแสดงให้เห็นประจักษ์ถึงความสามารถและความซื่อสัตย์ในการบริหารเศรษฐกิจ และผู้นำของประเทศไม่มีความมั่นคงและแน่นอนในการแก้ปัญหา ในหลายกรณีกลับทำให้ความเชื่อมั่นลดน้อยลง โดยการกระทำที่ตรงกันข้ามกับที่แถลงหรือดำเนินการไว้ก่อนหน้า (เช่น กรณีการปิดกิจการสถาบันการเงิน การปรับค่าเงินบาท และการเพิ่มอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมัน)”

๔.๒ การอภิปรายในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา

เมื่อนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ในวันที่ ๒๐-๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ข้าพเจ้าได้อภิปรายให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายของคณะรัฐมนตรี มีข้อความบางประการดังนี้

“มีนักธุรกิจชาวต่างประเทศซึ่งรู้จักประเทศไทยดีได้กล่าวว่า วิกฤตการณ์ทางการเงินของไทยที่ตกต่ำเป็นประวัติการณ์เกิดจากสาเหตุ ๓ ประการ ประการที่หนึ่ง ได้แก่ การลงทุนมากเกินไป (over investment)

เป็นการลงทุนในกิจกรรมที่ไม่ก่อประโยชน์ เช่น การลงทุนใน อสังหาริมทรัพย์ ประการที่สอง ได้แก่ การใช้จ่ายที่มากเกินไป (over spending) ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน มีการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย ไม่จำเป็น ประการที่สาม ได้แก่ การคอร์รัปชันที่มากเกินไป (over corruption) ของนักการเมืองและข้าราชการ

กระผมเป็นภาคีสมาชิกของสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน ในการประชุมของสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ได้มีการพิจารณาถึงภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ที่ประชุมมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญของภาวะวิกฤตทางด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ใน ขณะนี้ เนื่องมาจากภาวะวิกฤตด้านจริยธรรมในบรรดานักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชน จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาคนกลุ่มต่างๆ ให้มีจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ให้มากยิ่งขึ้น จะต้องช่วยกันสร้างสรรค์สังคมของเราให้เป็นสังคมอารยะ (civil society) ที่แท้จริง

กระผมได้มีโอกาสเดินทางไปประชุมที่ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อ ต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ ได้มีโอกาสฟังคำบรรยายของสตรีชาว ฟิลิปปินส์ผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโครงการฟื้นฟูศีลธรรมของฟิลิปปินส์ (Philippines Moral Recovery Program) ซึ่งจัดตั้งโดยคำสั่งของ ประธานาธิบดีฟิเดล รามอส เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๓๙ ในประเทศ ฟิลิปปินส์มีการคอร์รัปชันมาก ทั้งการคอร์รัปชันในวงการธุรกิจ (Business corruption) การคอร์รัปชันในวงราชการ (Official corruption) การ คอร์รัปชันในวงการเมือง (Political corruption) การคอร์รัปชันเป็น

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ฟิลิปปินส์ต้องประสบความเสื่อมโทรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ประธานาธิบดีฟิเดล รามอส มีความเห็นว่า การป้องกันแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน จะใช้มาตรการทางกฎหมายไม่เพียงพอ จะต้องใช้มาตรการทางศีลธรรมควบคู่กัน จึงได้มีคำสั่งให้จัดตั้งสำนักงานโครงการฟื้นฟูศีลธรรมแห่งชาติ (Moral Recovery Program National Secretariat) และให้ทุกหน่วยงานของทางราชการและรัฐวิสาหกิจดำเนินการจัดตั้ง “วงจรแห่งความซื่อสัตย์สุจริต” (Integrity Circles) โดยจัดให้มีการฝึกอบรมข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ให้มีค่านิยมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตในขณะเดียวกันก็มีมาตรการลงโทษนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจที่คอร์รัปชันอย่างจริงจัง รวมทั้งการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิการลงคะแนน (vote buying) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน และเป้าหมายที่จะสร้างสังคมของฟิลิปปินส์ให้เป็นสังคมที่ปลอดจากคอร์รัปชัน (corruption free society)”

๔.๓ คำบรรยายของท่านชยสาโรภิกขุ

ท่านชยสาโรภิกขุ เจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี ได้บรรยายเรื่อง “พระพุทธศาสนากับภาวะวิกฤตในสังคมไทย” ซึ่งสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ ได้จัดขึ้นที่หอประชุมเล็ก กรมประชาสัมพันธ์ ในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ มีข้อความบางประการดังนี้

“ในปัจจุบันนี้ เศรษฐกิจของไทยอยู่ในภาวะวิกฤต ความจริงแล้วการเกิด การดับ ความเจริญ ความเสื่อม เป็นไปตามไตรลักษณ์ ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา คนไทยได้ใช้ชีวิตหลงใหล ลุ่มหลงกับความสุข ความเจริญทางวัตถุ เกิดความประมาท ใช้ชีวิตในทางที่ผิดพลาด ลุ่มหลง

ใครพูดใครเตือนให้สติไม่เชื่อฟัง เมื่อเกิดภาวะวิกฤตเราก็ตกใจ ปรับจิตใจ
ไม่ทัน ถึงกับฆ่าตัวตาย

ในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธ เรารับพระพุทธศาสนามาเพียงบาง
ส่วน เมื่อเกิดวิกฤต เรากील่าบาก เราควรถามตัวเอง ความเป็นพุทธเป็น
อย่างไร ชาวพุทธฮึดฮัดใจเมื่อถูกชาวต่างประเทศถามเรื่องคำสอนของ
พระพุทธศาสนา ชาวพุทธตอบไม่ถูก ไม่แน่ใจและไม่กล้าอธิบาย ความ
เป็นพุทธศาสนิกชนเราเป็นอย่างไร การทำบุญใส่บาตรเป็นเปลือกของศาสนา
แก่นแท้ของศาสนาคืออะไร

ความคิดเรื่องศาสนามี ๒ กลุ่ม กลุ่มที่เน้นความเชื่อในพระเจ้า
มีศาสนาคริสต์ อิสลาม เป็นต้น ซึ่งเกิดในตะวันออกกลาง มนุษย์อ่อนแอ
ต้องอาศัยพลังจากพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า และศาสนาพุทธใช้ระบบการศึกษา การ
พัฒนา ไม่เชื่อในพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า เป็นศาสนานำมนุษย์ไปสู่อิสระ คำสอนของ
พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์ มีวิธีการ ขั้นตอนการพัฒนา
ชัดเจน เมื่อมาเมืองไทยก็มองว่าชาวพุทธส่วนใหญ่มีได้นับถือพระพุทธ
ศาสนาอย่างมีเหตุผลหรือใช้ปัญญา สังคมไทยมีความขัดแย้งในตัวเองมาก
๙๐% นับถือศาสนาพุทธ แต่ความเข้าใจในชีวิตหรือเป้าหมายในชีวิต ไม่
ตรงกับคำสอนในพระพุทธศาสนา หากเราไม่มีเป้าหมายในชีวิตชัดเจน ก็
ยากที่เข้าถึงเป้าหมายได้

**หากเรานำคำสอนของพระพุทธเจ้ากลับมาในการพัฒนา
ประเทศ ก็จะสามารรถแก้ไขภาวะวิกฤตนี้ได้ อย่างแน่นอน บัจจุบันชาว
ต่างประเทศสนใจในพระพุทธศาสนา แต่คนไทยนับถือพระพุทธ
ศาสนาตามประเพณี มิได้นำพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิต คนไทยมี
ของคืออยู่แล้ว ทำอย่างไรจึงจะนำมาใช้ในชีวิต มาปฏิบัติให้ได้”**

3961124776

องสมครรัฐสภา

๒๑

๔.๔ บทความของ รศ.ดร.โสภา ชปิลมันน์

รศ.ดร.โสภา ชปิลมันน์ รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เขียนบทความเรื่อง “วิกฤตสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์และทางออก” มีข้อความเกี่ยวกับภาวะวิกฤตของสังคมไทย ดังนี้

“ปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมที่เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมและได้ก้าวเข้าสู่สังคมสารสนเทศหรือสังคมของข้อมูลข่าวสารเรียบร้อยแล้ว ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก อันมีผลก่อให้เกิดแนวโน้มที่น่าห่วงใยอย่างยิ่งในอนาคต อันได้แก่ กรุงเทพมหานครและจังหวัดเขตปริมณฑลจะมีประชากรหนาแน่นคนสูงอายุมจะมีมากขึ้น ครอบครัวจะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น การหย่าร้างจะเพิ่มขึ้น ครอบครัวจะมีความเครียดอันเกิดจากสภาพการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ จะเกิดการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างชาติน่ามากขึ้น อัตราการตายจากอุบัติเหตุจะสูงที่สุด การตายด้วยโรคเอดส์จะเพิ่มขึ้น และใน พ.ศ. ๒๕๔๓ คนไทยจะติดเชื้อเอดส์ประมาณ ๔ ล้านคน คนป่วยโรคจิตจะมากขึ้น สังคมไทยจะเป็นสังคมบริโภคนิยมมากขึ้นโดยสื่อมวลชนเป็นตัวกระตุ้น ความเชื่อทางศาสนาจะเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเป็นแบบทางการมากขึ้น จะเกิดวิกฤตการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดจะรุนแรงมากขึ้น เด็กและเยาวชนจะทำผิดกฎหมายมากขึ้น เกิดชุมชนชานเมืองมากขึ้นและก่อปัญหาตามมาคือ การจราจร การสาธารณสุขบริโภคมลพิษ ชยะ ควันพิช อาชญากรรม เศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ของโลกจะขยายตัวต่อเนื่อง รายได้ต่อหัวของคนไทยจะเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีความ

แตกต่างกันระหว่างรายได้ โครงสร้างการผลิตจะเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมและบริการ ปัญหาที่ดินทำกินและการขาดแคลนน้ำจะมีมากขึ้น พืชเกษตรหลักจะลดลง ขณะเดียวกันภาวะการแข่งขันพืชเกษตรหลักกับประเทศเพื่อนบ้านจะสูงขึ้น ความได้เปรียบเชิงการผลิตการเกษตรเดิมจะลดลงเนื่องจากทรัพยากรลดลง

จากสภาพการเช่นนี้จะเห็นได้ว่าสังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่ภาวะวิกฤตแล้ว จากสังคมที่เคยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ก็กลับกลายเป็นขาดแคลน เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกกระทำจนอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมเสียหายรุนแรง สิ่งก็ตามมากก็คือ “ความยากจน” ที่เกิดขึ้นกับประชาชนส่วนใหญ่ที่ฝากชีวิตไว้กับธรรมชาติ เพราะเดิมที่ธรรมชาติยังสมดุล เอื้ออำนวยปัจจัย ๔ แก่ชาวไทยโดยไม่ต้องซื้อขาย ขณะนั้นแม้ว่าเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่อหัวไม่มากก็มีใช้ไม่อดอยาก ครอบครัวมีความอบอุ่นตามอัตภาพ และชุมชนก็มีความมั่นคง คนในชุมชนอยู่อย่างพึ่งพาอาศัยกันช่วยเหลือกันทำมาหากิน ปัจจุบันเกษตรกรมีชีวิตที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ปากกัดตีนถีบมากขึ้น มีหนี้สินท่วมท้นเพราะผลผลิตตกต่ำและมีราคาแปรปรวนตามภาวะตลาด ซึ่งส่วนใหญ่ต้องประสบกับภาวะขาดทุนเพราะระบบตลาดบังคับให้ต้องลงทุนในพันธุ์พืช ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง ในอัตราสูง แต่ผลผลิตกลับมีราคาต่ำ ทำให้ต้องดิ้นรนหารายได้เสริมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น อพยพเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำในฤดูว่างงาน ทำให้ครอบครัวต้องแตกแยก กระจัดกระจายเพื่อการนี้ แต่กระนั้นก็ยังแทบประคองชีวิตไปไม่รอด เพราะแม้จะหารายได้ได้มากขึ้น แต่ค่าครองชีพในปัจจุบันก็เพิ่มมากขึ้น ข้าวของแพงชนิดหยิบจับแทบไม่ไหว ให้ดิ้นรนอย่างไรชีวิตก็แค่พออยู่รอดไปวัน ๆ

ความยากจนนั้นเป็นทุกข์อันใหญ่หลวงยิ่ง ในสังคมไทยทุกวันนี้มีคนเป็นจำนวนมากที่จนชนิดไม่รู้จะหันหน้าไปทางไหน ไม่รู้จะเอาอะไรกินเข้าไป เจ็บไข้ก็ไม่สามารถรักษา ต้องปล่อยตามมีตามเกิด แต่ในความยากจนยังมีความทุกข์ที่ซับซ้อนกว่านี้อีก เป็นความทุกข์จากความรู้สึกต่ำต้อยไร้ค่า ทุกข์เกิดจากการถูกเหยียดหยามดูหมิ่น เป็นทุกข์เพราะสังคมมีค่านิยมว่า คนที่บากบั่นทำงานอย่างซื่อสัตย์แต่ต้องอยู่อย่างยากจนเป็นคนโง่ เป็นคนไม่รู้จักฉวยโอกาส ไปไหนมีแต่คนหัวเราะเยาะ จนมีคำกล่าวว่า “สังคมเหยียดหยามคนจนไม่เหยียดหยามคนขี้” ภาวะเหล่านี้เบียดบังทำร้ายไม่ให้ทางเลือก ไม่ยอมรับศักดิ์ศรีของคนจนที่ทำมาหากินสุจริต ดังนั้น ในที่สุดก็เหลือแต่คนจำนวนน้อยที่สามารถรักษาศักดิ์ศรีรักษาความนับถือตนเองได้ โดยไม่สนใจกับระบบคุณค่าของสังคมที่เป็นแบบฉ้อฉล สังคมทั้งสังคมจึงเกิดสภาพุ่นวายแตกแยก ช้างบนแย่งชิงกันเป็นใหญ่ ช้างล่างแย่งกันประจบสอพลอ ทุกหนทุกแห่งเต็มไปด้วยความอยากได้อากมีเกินฐานะ บรรยากาศในสังคมขาดความเป็นมิตร ขาดความจริง หน้าไหว้หลังหลอก มือถือสาปากถือศีล มักง่ายเห็นแก่ตัว เอาแต่ได้ ซึ่งกลายเป็นความรุนแรงในหลายรูปลักษณะ ทั้งในระดับครัวเรือน ในองค์กรต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจ การดำเนินงานทางการเมือง แม้กระทั่งในหัวใจของผู้คนทั้งหลายที่มีความรู้สึกกดดันเพิ่มขึ้น เครียดและว่าเหว้มากขึ้น ระวังแคลงใจต่อกันมากขึ้น และในที่สุดก็คิดร้ายต่อกันมากขึ้น ความใจดี รักสันติ และประนีประนอมของคนไทยลดลง แม้ว่า จะฉลาดมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น (สร้อยญา พาณิชย์กุล, ๒๕๓๘)

วิกฤตที่เกิดขึ้นในสังคมทุกวันนี้มีมากมายเหลือเกิน วิกฤตในปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคมดำรงอยู่

เต็มไปหมด และเกี่ยวร้อยกันจนเป็นโครงข่ายสายโซ่ ที่ส่งผลกระทบต่อ กันไปมาต่างรั้ววิกฤตอื่นๆ ให้ร้ายแรงยิ่งๆ ขึ้น ทำให้ปัญหาที่เคยเป็น ปัญหาเล็กๆ กลายเป็นปัญหาใหญ่ เช่น ปัญหาจราจร ปัญหาอุบัติเหตุในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาที่ใหญ่อยู่แล้ว การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม การว่างงาน การเสื่อมโทรมทางศีลธรรม ฯลฯ ก็ขยายใหญ่มากขึ้น ปัญหาต่างๆ ใน สังคมเขม็งเกลียวขึ้นทุกขณะจนกลายเป็นวิกฤตไปในแทบทุกจุดคล้ายกับ ว่าเราเริ่มเดินมาถึงทางตัน มองไปทางไหนก็พบแต่วิกฤตไปทั้งนั้น เป็น วิกฤตอย่างทั่วทุกด้าน ลึกซึ้งและส่งผลกระทบต่อวิกฤตอื่นๆ จนมีลักษณะ เป็นสายโซ่ของวิกฤตการณ์ที่แต่ละห่วงโซ่กำลังขยายตัวออกดันกันและกัน อย่างน่ากลัวว่าถึงจุดหนึ่งจะเกิดเป็นแรงระเบิดของสังคมทั้งสังคม เพราะ ปัญหาแต่ละจุดได้ขยายตัวมาจนถึงขีดอันตรายด้วยกันแล้วทั้งนั้น”

๔.๕ บันทึกของศาสตราจารย์นิคม จันทรวิฑูร

ศาสตราจารย์นิคม จันทรวิฑูร ศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ราชบัณฑิต ได้เขียนบันทึก เรื่อง “วิกฤตเศรษฐกิจไทย : สาเหตุหลัก และทางแก้ไข” มีข้อความบางประการดังนี้

“เศรษฐกิจเติบโตใน ช่วง ๓ ทศวรรษ

เศรษฐกิจไทยในช่วงสามสิบห้าปีที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จ อย่างสูง อัตราการเจริญเติบโตโดยเฉลี่ย ๗.๕% ทำให้รายได้ต่อหัวต่อคน เพิ่มขึ้นถึงสามสิบเท่า จนได้รับการกล่าวขวัญว่าประเทศไทยเป็นเสือตัวที่ ห้าแห่งเอเชีย และเมื่อสามปีก่อนธนาคารโลกได้ประกาศประเทศไทยเป็น หนึ่งในสิบห้าประเทศที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจแบบมหัศจรรย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กล่าว

ในแผนที่ ๘ ว่า อีกยี่สิบปีข้างหน้าเศรษฐกิจของประเทศไทยจะเป็นที่ ๘ ในโลก โดยมีรายได้ต่อหัวต่อคนต่อปีถึง ๓๐๐,๐๐๐ บาท

ภาพอันสวยงามสดงงามของเศรษฐกิจไทยเริ่มซบเซาเมื่อถึงต้นปี ๒๕๔๐ เพราะการส่งออกซึ่งเคยเติบโตสูงถึงปีละ ๒๐% ลดลงเหลือ ๐% เป็นเหตุให้เศรษฐกิจเริ่มถดถอย บัญชีเดินสะพัดสูงขึ้น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ตกต่ำ ธุรกิจการเงินปั่นป่วน ทุนเริ่มไหลออก ตลาดหุ้นล่ม ธุรกิจหยุดชะงักและปิดกิจการ ทำให้รัฐบาลต้องเข้าอุ้มชูช่วยเหลือธุรกิจการเงินการคลัง สะเทือนถึงทุนสำรองและค่าของเงินบาท ในที่สุดรัฐบาลต้องประกาศให้ค่าเงินบาทลอยตัวเมื่อต้นเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐ และต้องขอรับการช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นเป็นลูกโซ่เชื่อมโยงต่อเนื่องอย่างรวดเร็วภายในเวลาสามเดือน ประเทศไทยก็อยู่ในฐานะเกือบล้มละลายเงินในท้องพระคลังไม่มีเหลือ ขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นจำนวนถึงร้อยละ ๘ ของผลิตภัณฑ์รวม เงินคงคลังลดเหลือ ๙๐,๐๐๐ ล้านบาท ทุนสำรองต่างประเทศลดเหลือเพียง ๖๖,๐๐๐ ล้านบาท มีหนี้ต่างประเทศอยู่ทั้งหมด ๒.๓ ล้านเหรียญสหรัฐ เป็นหนี้เอกชน ๑.๕ ล้านเหรียญสหรัฐ และเป็นหนี้ระยะสั้นที่ต้องใช้คืนภายในหนึ่งปีถึง ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท รัฐบาลใช้จ่ายเงินช่วยเหลือธุรกิจการเงินเป็นจำนวน ๓๕๐,๐๐๐ ล้านบาท ใช้เงินป้องกันเงินบาท ๗๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ต้องกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นเงิน ๑.๙ ล้านเหรียญสหรัฐ ทำให้คนไทยทุกคนเป็นหนี้คนละ ๖๐,๐๐๐ บาท

อวสานของยุคทองมาเร็วเกินคาด

ในแง่ผมและนักวิชาการที่ติดตามกลยุทธ์ของการพัฒนาตั้งแต่

แผน ฯ ๑ มาตลอด ไม่ประหลาดใจในวิกฤตครั้งนี้ เพราะมีสิ่งบอกเหตุเกิดขึ้นหลายครั้ง ในด้านเศรษฐกิจวิกฤตครั้งใหม่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างปี ๒๕๒๔ และ ๒๕๒๕ ประเทศไทยต้องประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องและ มูลค่าเงินบาท จนเป็นเหตุให้ท่านนายกเปรม ติณสูลานนท์ ต้องลดค่าเงินบาทถึง ๑๗.๓๐% ในปี ๒๕๒๗ ในด้านสังคมเราก็ได้เห็นการเพิ่มขึ้นอย่างมาก การทำมาหากินฝืดเคือง คนงานมีรายได้ไม่เพียงพอ กับค่าใช้จ่าย ความแตกร้างในครอบครัว และความอ่อนแอของสถาบันสังคมต่าง ๆ

สาเหตุของวิกฤตครั้งนี้คืออะไร ?

ปัญหาการขาดสภาพคล่องและมูลค่าของเงินบาทเป็นแต่เพียงปัญหาเฉพาะหน้า สาเหตุที่แท้จริงมีมากทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจเชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน ปัญหาหลักเหล่านี้คือ

๑. ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและจริยธรรม คนไทยปัจจุบันไม่ว่าจะประกอบอาชีพอย่างไรมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้บริหาร นักการเมือง นักธุรกิจ ข้าราชการ คนงาน เกษตรกร และชาวบ้านธรรมดาต่างมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ความสุจริต ความยุติธรรมและประโยชน์ของประเทศชาติ ขาดจริยธรรม ขาดวินัย ยึดถือค่านิยมที่ผิดไม่สนใจในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดก็คือ การที่รัฐบาลต้องใช้เงินแผ่นดินไปช่วยธุรกิจการเงินและป้องกันค่าเงินบาทถึง ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ก็เพราะเจ้าหน้าที่ของธนาคารชาติ กระทรวงการคลัง และผู้บริหารของธุรกิจเหล่านี้ไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและเคร่งครัด โดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัว

๒. โครงสร้างเศรษฐกิจสังคมและการเมืองอยู่ในอำนาจของคนกลุ่มน้อย ตลอดเวลา ๖๕ ปี ของระบอบประชาธิปไตย การปกครองรวมศูนย์อยู่ในมือของนักการเมือง ข้าราชการชั้นสูง นักธุรกิจชั้นนำ บุคคลเหล่านี้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบเน้นความเจริญเติบโตสูงและรวดเร็ว ทั้งมุ่งส่งเสริมให้ต่างประเทศมาลงทุน ธุรกิจเอกชนไทยก็นิยมการกู้ยืมจากต่างประเทศมาลงทุนในธุรกิจที่กำไรเร็ว เช่น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ ศูนย์การค้าใหญ่ ๆ สนามกอล์ฟ

๓. การพัฒนาชาติพื้นฐานที่มั่นคง เศรษฐกิจไทยใช้กลยุทธ์การส่งออกเป็นหลักมาตลอด และในระยะหลังอาศัยการลงทุนจากต่างประเทศใช้จ่ายในธุรกิจที่เก็งกำไรโดยปั่นราคาสินค้าให้สูง โดยชาติพื้นฐานที่ถูกต้อง เมื่อราคาสูงเกินไปก็ขาดผู้ซื้อมูลค่าก็ตกต่ำ ธุรกิจก็ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ก่อให้เกิดผลสะท้อนต่อภาคการเงินและการคลังของประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงสามสิบปีที่แล้วก็เป็นแต่เพียงการประกอบชิ้นส่วนอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก การลงทุนสร้างเครื่องจักรเครื่องกลมีน้อย อุตสาหกรรมส่งออกให้มูลค่าเพิ่มต่ำไม่สามารถสร้างงานได้อย่างเต็มที่ ไม่ได้เพิ่มฝีมือและเทคโนโลยีแก่แรงงานไทย

๔. การฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นโรคร้ายที่เกาะกิน กัดกร่อน และทำลายความมั่นคงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดมา เป็นเรื่องที่ยอมรับกันในวงราชการและนักธุรกิจเพราะทั้งสองฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกัน ฉะนั้นการลงทุนต่างๆ รวมถึงงบประมาณแผ่นดินตกไปถึงมือประชาชนส่วนใหญ่น้อย และไปกระจุกอยู่กับผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองหรือข้าราชการ”

๕. ปัญหาเศรษฐกิจของไทยและการแก้ไข

ในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยเคยได้รับการยกย่องจากธนาคารโลก ให้เป็นประเทศตัวอย่างในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีที่สุดในหลายประเทศควรยกย่อง ประเทศไทยได้รับการขนานนามว่าเป็น “เสือตัวที่ห้า และเสือตัวใหม่ในเอเชีย เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งมหัศจรรย์ในเอเชียตะวันออก (East Asia Miracle) ใน พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๓๙ เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๘.๙ ต่อปี การส่งออกซึ่งเป็นแหล่งรายได้เงินตราต่างประเทศที่สำคัญขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๑๓.๗ ในปี ๒๕๓๕ เพิ่มเป็นร้อยละ ๒๓.๖ ในปี ๒๕๓๘ การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดไม่สูงนัก ประมาณร้อยละ ๔-๕ ของผลผลิตรวมของประเทศ (Gross Domestic Product หรือ GDP)

๕.๑ สภาพวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของไทย

ปัญหาเศรษฐกิจของไทยได้เริ่มก่อตัวขึ้นในช่วงหลังของปี ๒๕๓๘ ขณะนั้นประเทศไทยประสบเหตุการณ์น้ำท่วมหนัก สินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาสูงขึ้น ทำให้อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มสูงขึ้น ในปี ๒๕๓๙ ภาวะเงินเฟ้อเท่ากับร้อยละ ๕.๙

ภาคเกษตรกรรมมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ เนื่องจากขาดการปรับปรุงระบบการผลิตเกษตร และราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนมาก กระทบกระเทือนต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร ซึ่งส่วนมากยังยากจน

ภาคอุตสาหกรรม ค่าแรงงานที่สูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีประเทศคู่แข่งทางการค้าใหม่ๆ เกิดขึ้น อาทิ จีน อินโดนีเซีย เวียดนาม ซึ่งมีความได้เปรียบทางด้านค่าแรงงานต่ำกว่าไทย

มาก และมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์กว่า ดังนั้น จึงมีการย้ายฐานการผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานมากไปยังประเทศที่มีความได้เปรียบดังกล่าว สำหรับการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์ ส่วนใหญ่เป็นเพียงการประกอบชิ้นส่วนเข้าด้วยกัน โดยใช้ชิ้นส่วนบางอย่างที่ผลิตในไทย

การส่งออกได้ชะลอตัวลง ในปี ๒๕๓๙ การส่งออกเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ๐.๓ ซึ่งเป็นผลจากการชะลอตัวลงของการค้าโลก ประกอบกับขีดความสามารถในการส่งออกของไทยเริ่มลดลง ซึ่งสืบเนื่องมาจากค่าแรงงานที่เพิ่มสูงขึ้น การขาดแคลนวัตถุดิบในประเทศ ต้องนำเข้าวัตถุดิบซึ่งมีอัตราภาษีนำเข้าสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และยังคงแข่งขันกับคู่แข่งขนาดใหญ่ ๆ เช่น จีน อินโดนีเซีย เวียดนาม อีกด้วย ขณะเดียวกันมูลค่าการนำเข้าก็ขยายตัวสูงตามการส่งออก เนื่องจากสินค้าไทยที่นำเข้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุน วัตถุดิบ และกึ่งสำเร็จรูป ในปี ๒๕๓๙ มูลค่าการนำเข้าขยายตัวร้อยละ ๓.๙ ประเทศไทยขาดดุลการค้าเป็นมูลค่า ๔๒๑,๗๘๖ ล้านบาท ขาดดุลเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ ๑๘.๑

ในปี ๒๕๓๘ ไทยขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นมูลค่าสูงถึง ๓๓๗,๖๕๑ ล้านบาท เป็นจำนวนถึงร้อยละ ๘.๑๐ ของผลผลิตรวมของประเทศ (GDP) ในปี ๒๕๓๙ ขาดบัญชีเดินสะพัดเป็นมูลค่า ๓๘๔,๐๐๐ ล้านบาท ในอัตราร้อยละ ๘.๒ ของผลผลิตรวมของประเทศ ซึ่งสูงกว่าปกติมาก สาเหตุเนื่องจากการขาดดุลการค้าและดุลบริการ โดยเฉพาะรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งลดลงอย่างมาก ประกอบกับคนไทยนิยมไปท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ การออมในประเทศยังอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างประเทศค่อนข้างสูง

เศรษฐกิจของไทยได้เกิดปัญหาขึ้นหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ซบเซา ซึ่งเกิดจากปริมาณมีมากเกินไปความต้องการ เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว รายได้ผู้บริโภคลดลง ทำให้ขายไม่ได้ และเกิดภาวะขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง

๕.๒ บทความเรื่อง “ภาพรวม” ของ รศ.ดร.พรายพล คุ้มทรัพย์

ในบทความเรื่อง “ภาพรวม” ของ รศ.ดร.พรายพล คุ้มทรัพย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กล่าวถึงสภาพวิกฤตการณ์เศรษฐกิจไทย ปี ๒๕๔๐ ไว้ดังนี้

“เศรษฐกิจไทยในปี ๒๕๓๙ ชะลอตัวอย่างกะทันหัน โดย GDP ขยายตัวได้เพียง ๖% เทียบกับอัตรากว่า ๘% ในหลาย ๆ ปี ก่อนหน้า ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการชะลอตัวคือ ความซบเซาในสาขาการส่งออก ซึ่งมีมูลค่าเกือบจะคงที่จากปี ๒๕๓๙ นอกจากนี้ สาขาอสังหาริมทรัพย์ก็ประสบภาวะตกต่ำ มีอุปทานส่วนเกินอยู่มากที่ยังขายไม่ได้ ส่งผลให้สถาบันการเงินซึ่งปล่อยสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์เป็นจำนวนมากตกอยู่ในสภาพย่ำแย่ไปด้วย

ในปี ๒๕๔๐ เศรษฐกิจไทยอยู่ในภาวะซบเซาอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นผลต่อเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปีก่อนหน้า คาดว่าการขยายตัวของ GDP น่าจะอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ระหว่าง ๒% และ ๓% เท่านั้น ปัญหาเศรษฐกิจมีความรุนแรงและได้ลุกลามจนกลายเป็นสภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญที่สุดของประเทศในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ส่วนสำคัญที่มีปัญหามากที่สุดคือ สาขาการเงินและตลาดเงินตราต่างประเทศ จึงทำให้ตลาดเงินและตลาดทุนอยู่ในภาวะปั่นป่วนและส่งผลเสียหายต่อส่วนอื่น ๆ ของเศรษฐกิจ โดยมีผลต่อการผลิต การบริโภค และการลงทุนของประเทศโดยรวม

ปัญหาความตกต่ำในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ในปี ๒๕๕๐ รัฐบาลได้ใช้มาตรการหลายประการในการบรรเทาปัญหา ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์สำหรับผู้ซื้อรายย่อย การจัดตั้งองค์การบริหารสินเชื่่อสังหาริมทรัพย์ การลดอัตราค่าธรรมเนียมจดทะเบียนโอนอสังหาริมทรัพย์บางประเภท และการให้สินเชื่อแก่ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจในการซื้อที่อยู่อาศัย แต่มาตรการเหล่านี้ก็ดูเหมือนจะไม่ได้ผลมากนัก ทำให้ปัญหานี้ด้อยคุณภาพประเภทอสังหาริมทรัพย์สำหรับสถาบันการเงินส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสำหรับบริษัทเงินทุนกลายเป็นจุดอ่อนที่สำคัญในสาขาการเงิน นอกจากนั้นตลาดหลักทรัพย์ที่ซบเซาต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า ๑ ปี ก็ทำให้รายได้ของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ต้องตกต่ำไปด้วย

เมื่อสถาบันการเงินส่วนใหญ่ขาดสภาพคล่อง และเผชิญกับปัญหาหนี้ด้อยคุณภาพมากขึ้น ก็ได้หันไปกู้ยืมเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย โดยผ่านกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน จำนวนเงินกู้ยืมนี้ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วรวมเป็นเงินกว่า ๕ แสนล้านบาท ในช่วงครึ่งแรกของปี แต่ปัญหาการเงินในเศรษฐกิจก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ดูได้จากจำนวน “เช็คแดง” ที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ตัดสินใจเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหา โดยการสั่งระงับการดำเนินกิจการของบริษัทเงินทุนเป็นการชั่วคราว ๒ ครั้ง (๒๖ มิถุนายน และ ๕ สิงหาคม) รวมบริษัทเงินทุนที่ถูกสั่งระงับกิจการเป็นจำนวน ๕๘ แห่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้บริษัทเงินทุนเหล่านี้ประเมินสินทรัพย์และหนี้สิน และยื่นแผนแก้ไขฐานะเพื่อให้คณะกรรมการกำกับการควบหรือการโอนกิจการ ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ

เพื่อดำเนินการต่อไป แต่จนถึงสิ้นเดือนตุลาคม ๒๕๔๐ ก็ยังไม่มีทีท่าว่าบริษัทเงินทุนเหล่านี้จะเปิดดำเนินกิจการได้อีกหรือไม่อย่างไร ในวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดจัดตั้งองค์การขึ้น ๒ แห่งคือ องค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) และบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (บบส.) เพื่อจัดการสะสางปัญหาของบริษัทเงินทุน ๕๘ แห่งนี้โดยเฉพาะ

การสั่งปิดกิจการของบริษัทเงินทุน ๕๘ แห่งของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง และมีผลกระทบอย่างมากต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้ และลูกหนี้ของบริษัทเงินทุนเหล่านี้ สำหรับผู้ฝากเงิน การปิดกิจการทำให้ไม่สามารถถอนเงินฝากออกมาได้ตามกำหนดเวลา และมีส่วนทำให้ผู้ฝากเงินรายอื่นๆ หวั่นเกรงว่าจะได้รับผลกระทบด้วย จึงพากันไปถอนเงินจากสถาบันการเงินรายอื่นๆ เป็นจำนวนมาก สำหรับเจ้าหนี้ก็มีความวิตกว่าจะไม่ได้หนี้คืนอย่างครบถ้วน และสำหรับลูกหนี้หลายรายก็เป็นการตัดช่องทางในการใช้สินเชื่อเพื่อดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ดังนั้น การปิดกิจการในครั้งนี้นี้จึงก่อให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องในระบบการเงินอย่างรุนแรง และทำให้กำลังซื้อของผู้บริโภคและโอกาสการลงทุนของผู้ผลิตลดลงอย่างมาก

ประเด็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงปี ๒๕๔๐ คือการขาดความเชื่อมั่นของผู้ลงทุนและเจ้าหนี้ชาวต่างชาติในเศรษฐกิจและระบบการเงินของไทย ทำให้เกิดการไหลของเงินทุนออกนอกประเทศ และการเก็งกำไรว่าค่าเงินบาทจะลดลง ทั้งๆ ที่ผู้บริหารประเทศได้ยืนยันเสมอมาว่าจะไม่ลดค่าเงินบาท การเก็งกำไรมีความรุนแรงมากในครั้งแรกของปี ๒๕๔๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเดือนพฤษภาคม ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ใช้

เงินไปเป็นจำนวนมหาศาล จากเงินทุนสำรองระหว่างประเทศในการป้องกันค่าเงินบาท โดยเปิดเผยภายหลังว่าได้ขายเงินดอลลาร์สหรัฐ ๖ ล่วงหน้าไป รวมทั้งสิ้นประมาณเกือบ ๒๔ พันล้านดอลลาร์ (เงินสำรองของทางการในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๐ มีประมาณ ๓๒ พันล้านดอลลาร์) อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ต้องยอมจำนนต่อแรงกดดันในตลาดเงินตราต่างประเทศในที่สุด โดยยอมให้ค่าเงินบาทลอยตัวในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ทำให้ค่าเงินบาทลดลงเหลือดอลลาร์ละ ๓๐ บาท ในปลายเดือนนั้น และมีแนวโน้มลดลงเรื่อยมาจนมีค่าเพียงประมาณดอลลาร์ละ ๔๐ บาท ในปลายเดือนตุลาคม ๒๕๕๐ วิกฤตการณ์ค่าเงินบาทในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดผลกระทบไปยังหลายประเทศในภูมิภาค โดยทำให้ค่าเงินของอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซียลดลง และมีผลข้างเคียงไปถึงตลาดหุ้นในหลาย ๆ ประเทศทั้งในภูมิภาคและในยุโรปและสหรัฐ ฯ อีกด้วย

การลดค่าเงินบาทถึงเกือบ ๕๐% ภายในเวลาเพียง ๔ เดือนย่อมมีผลกระทบอย่างมากต่อเศรษฐกิจไทยทั้งในแง่ลบและแง่บวก อย่างหนึ่งซึ่งชัดเจนคือผลที่ทำให้ภาระหนี้ต่างประเทศของธุรกิจต่าง ๆ ต้องสูงขึ้นในรูปของเงินบาท ธุรกิจเหล่านี้ซึ่งได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจซบเซาอยู่แล้ว ยังต้องได้รับผลกระทบซ้ำเติมมากขึ้นอีก ในขณะเดียวกันราคานำเข้าในรูปของเงินบาทก็สูงขึ้น ที่สำคัญคือราคาน้ำมันนำเข้าที่แพงขึ้นและทำให้ราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศสูงขึ้น ดังนั้นต้นทุนการผลิตโดยทั่วไปก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย เป็นที่คาดว่าราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปคงขยับตัวสูงขึ้นบ้าง แต่ในขณะที่ความต้องการของผู้บริโภคยังอยู่ในระดับต่ำตามภาวะเศรษฐกิจ ผู้ผลิตและผู้ขายคงไม่สามารถผลักภาระ

ต้นทุนที่สูงขึ้นนี้ไปให้ผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่นัก คาดกันว่าอัตราการเพิ่มของดัชนีราคาผู้บริโภคสำหรับทั้งปี ๒๕๕๐ น่าจะอยู่ในเกณฑ์ ๗%-๘%

โดยทฤษฎีแล้ว การลดค่าเงินบาทน่าจะกระตุ้นให้การส่งออกมีมูลค่าสูงขึ้น และเงินทุนไหลเข้าประเทศมากขึ้น และผลกระทบนี้ก็คาดว่าจะทำให้เศรษฐกิจไทยฟื้นตัวขึ้นมาได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม มูลค่าการส่งออกของไทยภายหลังการลอยตัวเงินบาทเป็นเวลา ๓ เดือน อาจจะสูงขึ้นในรูปของเงินบาท (อัตรากว่า ๒๐%) แต่มูลค่าในรูปของเงินดอลลาร์สหรัฐ ฯ แล้วไม่ได้สูงขึ้นมากนัก คือเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณไม่เกิน ๕% ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปรับตัวซึ่งต้องใช้เวลาหลายเดือน อีกทั้งปัญหาสภาพคล่องซึ่งผู้ผลิตเพื่อการส่งออกต้องเผชิญอยู่ ทำให้ไม่สามารถผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการได้อย่างเต็มที่ ในด้านเงินทุนก็ปรากฏว่าเงินทุนยังคงไหลออกนอกประเทศอยู่โดยตลอดใน ๒-๓ เดือนภายหลังการลอยตัวเงินบาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ลงทุนต่างชาติ (และคนไทยด้วยกันเอง) ยังไม่มั่นใจในมาตรการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลไทย

ภาวะการคลังของรัฐบาลได้กลายเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่ง ในความพยายามที่จะแก้ไขวิกฤตการณ์ครั้งนี้ รัฐบาลได้พยายามเพิ่มความเข้มงวดทางการคลัง โดยการลดงบประมาณรายจ่ายและเพิ่มรายได้ภาษี ปีงบประมาณ ๒๕๕๐ นับเป็นปีแรกในรอบ ๙ ปี ที่มีการขาดดุลงบประมาณอันเนื่องมาจากการเก็บรายได้จากภาษีที่ต่ำกว่าเป้าหมาย สำหรับงบประมาณปี ๒๕๕๑ รัฐบาลต้องเผชิญกับปัญหาที่จะตัดงบประมาณรายจ่ายและเพิ่มรายได้จากภาษีเพื่อให้งบประมาณเกินดุลตามเงื่อนไขในข้อตกลงกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เป็นที่แน่ชัดแล้วว่าความเข้มงวดทางการคลังซึ่งรวมถึงการใช้จ่ายในภาครัฐวิสาหกิจ จะมีส่วน

ลดอุปสงค์โดยรวมของประเทศและทำให้เศรษฐกิจต้องซบเซาไปอีกระยะหนึ่ง แต่จะทำให้ประเทศสามารถลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและภาระหนี้ต่างประเทศอันจะทำให้การแก้ไขปัญหาในอนาคตมีผลสำเร็จมากขึ้น”

๕.๓ สาเหตุของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุที่สำคัญบางประการมีดังนี้

(๑) มีการกู้เงินจากต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะภาคเอกชน ได้กู้เงินจากต่างประเทศซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ มาให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยที่สูง ทำให้ประเทศไทยมีหนี้ต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น กว่าครึ่งหนึ่งของหนี้ต่างประเทศเป็นหนี้ระยะสั้น

มีการกู้ยืมเงินต่างประเทศจำนวนกว่า ๙๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นหนี้ภาคเอกชนประมาณ ๗๒,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ แบ่งเป็นหนี้ระยะสั้นส่งคืน ๑ ปี ๓๘,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ หนี้ระยะยาว ๓๖,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นหนี้ของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ๑๖.๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ภาระหนี้ต่างประเทศทั้งของภาครัฐและเอกชน มีสัดส่วนถึงร้อยละ ๗๓ ของผลผลิตรวมของประเทศในปี ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมาก

(๒) มีการลงทุนในธุรกิจที่ไม่ได้ทำให้การผลิตเพิ่มขึ้น เช่น ลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ การซื้อที่ดิน การสร้างบ้านจัดสรร การสร้างคอนโดมิเนียม การสร้างโรงแรม โดยไม่คำนึงถึงความต้องการทำให้ supply มีมากกว่า demand และทำให้เงินไปจมกับอสังหาริมทรัพย์ที่ลงทุน

เอกสารเรื่อง “ทิศทางการปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘”

จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงปัญหาเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “ในช่วงที่เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวอย่างมาก และได้รับความเชื่อมั่นจากนักลงทุนต่างประเทศ ได้มีการไหลเข้าของเงินทุนระยะสั้นจากต่างประเทศในรูปของหนี้ภาคเอกชน และการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตามเงินทุนเหล่านั้นได้ถูกนำไปลงทุนในกิจกรรมที่มีความเสี่ยงและให้ผลตอบแทนสูงในระยะสั้น โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจส่วนรวม เช่น การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์และการเก็งกำไรในตลาดทุน ซึ่งการลงทุนดังกล่าวนำไปสู่ปัญหาปริมาณอสังหาริมทรัพย์มีมากเกินไป ความต้องการ ราคาหุ้นสูงเกินกว่าพื้นฐานที่ควรจะเป็น และการเพิ่มขึ้นของการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยในภาคเอกชน ในที่สุดปัญหาได้ขยายไปสู่ภาคการเงินของประเทศและเสถียรภาพของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและหนี้สูญของสถาบันการเงิน ซึ่งได้เชื่อมโยงไปถึงการขาดสภาพคล่องของสถาบันการเงิน และความสามารถในการชำระหนี้ในต่างประเทศ”

(๓) มีการใช้จ่ายเงินเกินตัวอย่างสุรุ่ยสุร่าย ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ในภาครัฐบาลมีการใช้จ่ายและลงทุนในโครงการที่ยังไม่จำเป็น มีการทุจริตในการใช้จ่ายเงินของรัฐและโครงการของรัฐ ในภาคเอกชนประชาชนตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม นิยมใช้ของต่างประเทศที่มียี่ห้อและราคาแพง

ใน ๑๐ เดือนแรกของปี ๒๕๔๐ มีการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศหลายรายการ อาทิ ไวน์ นำเข้า ๔๗.๓ ล้านบาท

เหล้า ๒.๙๕๖ ล้านบาท แอปเปิ้ล ๑,๕๗๓ ล้านบาท ผลไม้อื่น ๆ เช่น เชอร์รี่ ลูกแพร์ ๓๙๖ ล้านบาท น้ำหอม ๑,๖๕๙ ล้านบาท กระเป๋าหนัง ๘๘๕ ล้านบาท สุกและเนกไท ๗๕๒ ล้านบาท รองเท้าหนัง ๗๑๖ ล้านบาท คริสตัล ๑๙๕ ล้านบาท

ในนิตยสารหลักโท ฉบับวันที่ ๑๓ - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ได้ลงพิมพ์บทความเรื่อง “ฟุ่มเฟือยมาก เลยเป็นขี้อำ IMF” มีข้อความบางประการ ดังนี้

“ความฟุ่มเฟือยในเรื่องการแต่งตัวของนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่าเขาแต่งตัวในราคาชุดละ ๖๐,๐๐๐-๗๐,๐๐๐ บาท ตัดผมครั้งละ ๓๐๐ บาท ใช้นาฬิกาข้อมือตั้งเรือนละประมาณ ๒๙,๐๐๐ บาท และใช้จ่ายสำหรับการเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในสถานบันเทิงแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

นักศึกษาหญิงบางคนเจาะจงเลือกใช้น้ำหอมที่ผลิตจากต่างประเทศเท่านั้น ขั้บรรดา ๑.๓ ล้านบาท ถือกกระเป๋าใบละ ๒๐,๓๐๐ บาท

หนังสือพิมพ์ ดิ เอเชียน วอลล์สตรีท เจอร์นัล เคยรายงานถึงศักยภาพการใช้จ่ายของคนไทยว่า นักศึกษาใช้พาหนะคู่กายเป็นรถ BMW ราคา ๑.๒๕ ล้านบาท สวมนาฬิกาโรเล็กซ์เรือนละ ๘๐,๐๐๐ บาท ใส่เสื้ออาร์มานี่ กางเกงยีนส์ลีโวลส์ ใช้เวลาว่างท่องเที่ยวอเมริกา อังกฤษ เยอรมนี ฮอลแลนด์ ฝรั่งเศส เป็นต้น

และในปี ๒๕๓๗ ยุคที่เศรษฐกิจเฟื่องฟู ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นผู้นำเขารถเบนซ์มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก”

(๔) ขาดเสถียรภาพทางการเงิน ธนาคารบางแห่ง เช่น

ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์หลายแห่ง มีการทุจริต การบริหารผิดพลาด ต้องประสบปัญหาทางการเงิน ทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจ ทางกรมต้องเข้าควบคุมกิจการ

การสั่งปิดกิจการบริษัทหลักทรัพย์เงินทุน ๕๘ แห่ง มีผลกระทบอย่างมากต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ฝากเงิน เจ้าหนี้และลูกหนี้ของบริษัทเหล่านี้สำหรับผู้ฝากเงิน การปิดกิจการทำให้ไม่สามารถถอนเงินฝากออกมาได้ตามกำหนดเวลา และทำให้ผู้ฝากเงินรายอื่นๆ หวั่นเกรงว่าจะได้รับผลกระทบด้วย จึงพากันไปถอนเงินจากสถาบันการเงินรายอื่นๆ เป็นจำนวนมากสำหรับเจ้าหนี้ก็มีความวิตกว่าจะไม่ได้หนี้คืนอย่างครบถ้วนสำหรับลูกหนี้หลายรายก็เป็นการตัดช่องทางในการใช้สินเชื่อเพื่อดำเนินธุรกิจต่อไป การปิดกิจการบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์จึงก่อให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องในระบบการเงินอย่างรุนแรง และทำให้กำลังซื้อของผู้บริโภคและโอกาสการลงทุนของผู้ผลิตลดลงอย่างมาก

(๕) วิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้น ทำให้ค่าของเงินบาทอ่อนลง มีการเก็งกำไรว่าค่าเงินบาทจะลดลง แม้ว่าผู้บริหารประเทศได้ยืนยันอยู่เสมอว่าจะไม่ลดค่าเงินบาท การเก็งกำไรมีความรุนแรงมาก ธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเป็นจำนวนถึง ๒๔,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ เพื่อป้องกันค่าเงินบาท เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ ในเดือนมิถุนายน ๒๕๔๐ มีประมาณ ๓๒,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ เงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่ธนาคารแห่งประเทศไทยนำออกมาใช้จำนวน ๒๔,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ เท่ากับ ๒ ใน ๓ ของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศทั้งหมด ทำให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของไทยลดลงอยู่ในระดับอันตราย เป็นผลให้ฐานะทางการเงินของประเทศอ่อนแอลง

ในที่สุดธนาคารแห่งประเทศไทยก็ต้องยอมจำนนต่อแรงกดดันในตลาดเงินตราต่างประเทศ โดยปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัว ทำให้ค่าเงินบาทลดลงเรื่อยๆ วิกฤตการณ์ค่าเงินบาทครั้งนี้ ซึ่งเรียกว่า “โรคต้มยำกุ้ง” ได้ก่อให้เกิดผลกระทบไปยังหลายประเทศในภูมิภาค โดยทำให้ค่าเงินของเกาหลีใต้ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซียลดลง

นิตยสารไทม์ฉบับวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ - ๕ มกราคม ๒๕๔๑ ได้จัดอันดับผู้แพ้ (Loser) แห่งปี ปรากฏว่าธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับการจัดอันดับเป็นผู้แพ้แห่งปีอันดับที่ ๑ โดยได้ทำความผิดพลาดทางการเงิน นำเงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่เป็นเงินเหรียญสหรัฐไปขายเพื่อจะพยุงค่าเงินบาท ทำให้ต้องเสียเงินไปเป็นจำนวนถึง ๒๓,๐๐๐ ล้านดอลลาร์เหรียญสหรัฐ และทำให้ประเทศไทยต้องขอกู้เงินจาก ไอ.เอ็ม.เอฟ. จำนวน ๑๗,๒๐๐ ล้านดอลลาร์เหรียญสหรัฐ ในเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐

(๖) การขาดเสถียรภาพทางการเมืองและขาดศรัทธาในรัฐบาล ทำให้วิกฤตทางเศรษฐกิจรุนแรงยิ่งขึ้น เพราะวงการธุรกิจและประชาชนไม่มีศรัทธาและความเชื่อมั่นในความสามารถของรัฐบาลที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ ได้มีการรวมตัวของนักธุรกิจและประชาชน เพื่อประท้วงรัฐบาลและกดดันให้พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่ง ในที่สุด พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ประกาศว่าจะลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และได้กราบทูลถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

(๗) ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ยังเนื่องมาจากวิกฤตทางสังคมและการเมือง อาทิ การขาดคุณธรรมและจริยธรรมของนักการ

เมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ ประชาชน การขาดจิตสำนึกการเห็นประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน การขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ ไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการทุจริตและการประพฤติไม่ชอบ การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม การมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะค่านิยมเกี่ยวกับคนดีและความดี เห็นว่าคนชื้อคือคนเช้อ ถ้าไม่อยากเช้อ ก็อย่าชื้อ ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป การมีวิสัยทัศน์ไม่สร้างสรรค์ คือ “คิดแคบ มองใกล้ ใฝ่ต่ำ” แทนที่จะมีวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์ คือ “คิดกว้าง มองไกล ใฝ่สูง”

๕.๔ ผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจต่อคนและสังคมไทย

เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง “ทิศทางการปรับแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘” ได้กล่าวถึงผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจต่อคนและสังคมไทย ดังนี้

(๑) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวม

(๑.๑) การขยายตัวทางเศรษฐกิจจะชะลอลตัวลง เศรษฐกิจโดยรวมจะขยายตัวต่ำกว่าที่ประมาณการไว้ในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ โดยในช่วงต้นหรือระยะ ๒ ปีแรกของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ จะเป็นช่วงที่ต้องเร่งสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยจำเป็นต้องรักษาวินัยทางการเงินการคลังอย่างเข้มงวด ซึ่งจะทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นจากราคาสินค้านำเข้าและราคาน้ำมัน ภาระหนี้ต่างประเทศโดยเฉพาะของภาคเอกชนที่เพิ่มสูงขึ้นในรูปของเงินบาท อัตราดอกเบี้ยในระดับสูง

(๑.๒) วงเงินลงทุนโดยรวมของประเทศลดลง การที่

เศรษฐกิจขยายตัวต่ำกว่าเป้าหมายเดิมของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ ทำให้รายได้ของภาครัฐลดลง จึงมีความจำเป็นต้องควบคุมการใช้จ่ายภายในประเทศของภาครัฐให้สอดคล้องกับฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ โดยกรอบการลงทุนใหม่ประเทศไทยในระยะ ๕ ปี จะมีวงเงินประมาณ ๑๐,๖๑๔,๒๑๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖ ของผลผลิตโดยรวมของประเทศเทียบกับร้อยละ ๔๐.๗ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ ซึ่งจะเป็นการลงทุนภาครัฐในวงเงิน ๒,๕๖๕,๔๒๖ ล้านบาท กรอบการลงทุนใหม่นี้จะเป็นข้อจำกัดต่อการขยายการลงทุนของภาครัฐทำให้ต้องชะลอการลงทุนในโครงการใหม่ๆ ที่จำเป็นต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย

(๑.๓) ภาระหนี้ต่างประเทศของภาครัฐสูงขึ้น แม้ว่าภาระหนี้ต่างประเทศของทั้งภาครัฐและเอกชน จะมีสัดส่วนร้อยละ ๗๓.๐ ของผลผลิตรวมของประเทศในปี ๒๕๔๐ นับได้ว่าอยู่ในระดับสูง แต่ภาระหนี้ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ ๘๐ เป็นหนี้ของภาคเอกชน ส่วนที่เหลือเป็นหนี้ของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจำเป็นต้องก่อหนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน การระดมเงินสำรองเงินตราต่างประเทศในระยะสั้นเพื่อสร้างความมั่นคง และผลักดันให้มีสภาพคล่องทางการเงินเพิ่มขึ้น รวมทั้งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการพัฒนาจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น OECF ธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาเอเชีย เป็นต้น

(๒) ผลกระทบต่อการพัฒนาคนและสังคม

(๒.๑) การว่างงานเพิ่มขึ้น จากแนวโน้มเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลง คาดว่าในปี ๒๕๔๐ จะมีผู้ว่างงานเพิ่มเป็นประมาณ ๑.๑๕ ล้านคน หรือประมาณเกือบร้อยละ ๓.๕ ของกำลังแรงงาน ซึ่งมีประมาณ ๓๒.๕

ล้านคน โดยยังไม่รวมแรงงานที่รอดฤดูกาลเกษตรอีกประมาณ ๕.๘ แสนคน และคาดว่าในปี ๒๕๕๑ จะมีผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นเป็น ๑.๘๕ ล้านคน หรือประมาณร้อยละ ๕.๖ ของกำลังแรงงาน ซึ่งมีประมาณ ๓๒.๗ ล้านคน และยังมีแรงงานรอดฤดูกาลเกษตรอีก ๗.๕ แสนคน ในจำนวนผู้ว่างงาน ๑.๘๕ ล้านคนนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผู้ถูกเลิกจ้างและผู้ว่างงานที่ค้างจากปี ๒๕๕๐ อีกส่วนหนึ่งคือ แรงงานใหม่ที่จะจบออกมาจากระบบการศึกษาระดับต่าง ๆ สำหรับการว่างงานของแรงงานระดับล่างที่เพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งยังเป็นผลมาจากการลักลอบเข้าประเทศของแรงงานต่างชาติ ซึ่งมีประมาณ ๑ ล้านคน อีกด้วย

(๒.๒) มีผู้ด้อยโอกาสจำนวนมากที่จะไม่ได้รับบริการพื้นฐานทางสังคมหรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสในการศึกษาต่อและบริการด้านสุขภาพอนามัย ทั้งนี้เกิดจากค่ารักษาพยาบาลที่สูงขึ้น ในขณะที่ภาครัฐเองก็ขาดทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร ทำให้ไม่สามารถให้บริการผู้ด้อยโอกาสได้เต็มที่

(๒.๓) ปัญหาการกระจายรายได้และอัตราความยากจนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว คือ กลุ่มคนยากจนและรายได้น้อย ซึ่งอาจจะต้องเผชิญกับภาวะถูกเลิกจ้างงานอันจะมีผลกระทบต่อตนเองหรือต่อครอบครัว ซึ่งต้องรับภาระจากค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งกลุ่มเด็กในภาวะยากลำบาก โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานเด็กที่ถูกเลิกจ้าง ทำให้เด็กเหล่านี้ต้องขาดรายได้ที่จะช่วยตนเองหรือครอบครัวของตนเองได้ ตลอดจนแรงงานที่อพยพกลับสู่ชนบท

(๒.๔) รายได้ที่ลดลงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสติปัญญา การที่รายได้ที่แท้จริงของประชาชนและของครัวเรือนลดลง จะส่งผลให้อัตราการเรียนต่อของนักเรียนในระดับต่างๆ ลดต่ำลง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยากจนหรือด้อยโอกาส จากการประมาณการในปี ๒๕๔๐ จะมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ และปวช. ปีที่ ๓ ที่ไม่เรียนต่อและต้องออกมาหางานทำมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๘๘,๙๑๕ คน และแนวโน้มที่ผู้ปกครองจะไม่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อจะเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาการตกงานของบัณฑิตจะมีสูงขึ้นร้อยละ ๔๑ หรือประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๔๐ นี้

(๒.๕) ผลกระทบต่อการบริการสุขภาพอนามัยและสุขภาพจิต วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้ประชาชนมีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพมากขึ้น ทั้งด้านการรักษาพยาบาลและยารักษาโรค โดยทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งเลือกใช้บริการจากโรงพยาบาลของรัฐแทนโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งส่งผลให้เกิดความแออัดของการใช้บริการในสถานบริการภาครัฐและยังกระทบต่อคุณภาพของการให้บริการด้วย นอกจากนี้ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤตที่ไม่สามารถปรับตัวได้ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องประสบกับปัญหาทางธุรกิจ กลุ่มคนว่างงานนาน ซึ่งถูกยกเลิกสวัสดิการและการคุ้มครองด้านสุขภาพ ตลอดจนกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ต้องเผชิญกับปัญหาค่าครองชีพที่แพงขึ้น มีแนวโน้มจะมีปัญหาด้านสุขภาพจิตสูงขึ้น

(๒.๖) ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจะมีปัญหารุนแรงขึ้น ปัญหาอาชญากรรมจะรุนแรงยิ่งขึ้น ทั้งด้านปริมาณของอาชญากรรมและรูปแบบการก่ออาชญากรรม ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมา

จากการว่างงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติที่เข้ามาอยู่ทั่วประเทศเกือบ ๑ ล้านคน นอกจากนั้นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและคดีแพ่งจะเพิ่มสูงขึ้นทำให้เกิดคดีล้มศาลและการพิจารณาตัดสินได้ล่าช้า และทวีความซับซ้อนและยุ่งยากมากยิ่งขึ้น

(๓) ผลกระทบต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

(๓.๑) **ขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าออก** ลดลง โดยมีสาเหตุจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น การพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีแบบเบ็ดเสร็จที่มีต้นทุนสูง และการมีคู่แข่งชั้นทางการค้าเพิ่มขึ้นจากผลการวิเคราะห์เครื่องชี้วัดประสิทธิภาพการแข่งขันด้านการส่งออกของประเทศและการวิเคราะห์ภาวะความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของสินค้าส่งออกหลักของไทย ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า ขีดความสามารถการแข่งขันของไทยมีแนวโน้มลดลงในทุกกลุ่มสินค้า โดยเฉพาะสินค้าที่ใช้แรงงานมากซึ่งลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอินโดนีเซีย จีน และอินเดีย โดยการส่งออกกลุ่มสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงมีแนวโน้มสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศจีนและมาเลเซีย ในขณะที่ประเทศไทยยังมีความได้เปรียบในสินค้าเกษตร แต่อุตสาหกรรมเกษตรเริ่มมีคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น

(๓.๒) **ปัจจัยพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันมีข้อจำกัดมากขึ้น** สืบเนื่องจากการลงทุนของภาครัฐที่มีแนวโน้มลดลง จะส่งผลให้การขยายการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปได้ช้ากว่าที่คาดไว้ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านมาตรฐานและคุณภาพสินค้า

และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อการปรับตัวของภาคการผลิตให้พร้อมรับกับการแข่งขัน ตลอดจนการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

๕.๕ การขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

ในวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายทง พิทยะ) และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์) ได้ร่วมลงนามในหนังสือแสดงเจตจำนงขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) ในวงเงิน ๑๗,๒๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และรับพันธกรณีที่จะปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ

แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจภายใต้ข้อตกลงกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ประกอบด้วย

(๑) การกำหนดกรอบเศรษฐกิจมหภาคในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ ในส่วนของอัตราการเจริญเติบโต การดูแลรักษาเงินเฟ้อ การลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด และการรักษาระดับเงินสำรองระหว่างประเทศให้อยู่ในระดับ ๒๓-๒๔ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๑ และระยะปานกลางให้อยู่ในระดับ ๓๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเทียบเท่ามูลค่าการนำเข้าประมาณ ๔-๕ เดือน

(๒) การปรับโครงสร้างภาคการเงิน การสร้างวินัยทางการคลังและการดำเนินนโยบายทางการเงินเข้มงวด ตลอดจนจรรักษาระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว โดยการแทรกแซงของทางการตามความจำเป็น

(๓) การดำเนินงานด้านรัฐวิสาหกิจ โดยการรักษฐานะโดยรวมของรัฐวิสาหกิจให้อยู่ในระดับสมดุล ส่งเสริมให้ออกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน และปรับปรุงฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจ

(๔) การปฏิรูประบบราชการเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

(๕) การดำเนินงานเข้มงวดในการปรับเงินเดือนภาครัฐให้อยู่ในระดับไม่เกินอัตราเงินเพื่อพื้นฐาน และดูแลการปรับเงินเดือนและค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

(๖) การติดตามและเปิดเผยข้อมูลเศรษฐกิจของประเทศให้โปร่งใสและเอื้ออำนวยต่อการประเมินภาวะเศรษฐกิจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการฟื้นฟูสถาบันการเงิน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในภาคการเงินของประเทศให้กลับคืนมา ดังนี้

(๑) ปิดกิจการบริษัทเงินทุน ๕๖ แห่งเป็นการถาวร โดยให้การคุ้มครองผู้ฝากเงินมิให้เกิดความเสียหาย

(๒) สร้างความมั่นคงแก่สถาบันการเงินที่เปิดดำเนินการอยู่ โดยให้มีการเพิ่มทุน และให้ออกาสต่างชาติเข้าถือหุ้นได้เกินกว่าร้อยละ ๕๐ เป็นเวลา ๑๐ ปี พร้อมทั้งปรับปรุงมาตรการกำกับดูแลฐานะสถาบันการเงินที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มความเข้มงวดของกฎเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์ และการกันสำรองหนี้สูญ ตั้งแต่สิ้นปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมา รวมทั้งรับประกันผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ของสถาบันการเงิน และแก้ไขสถาบันการเงินที่ด้อยประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๓) จัดตั้งองค์กรขึ้นรับผิดชอบการแก้ไขปัญหาบริษัทเงินทุนที่ถูกปิดกิจการ ๕๖ แห่ง ได้แก่ องค์กรเพื่อปฏิรูประบบสถาบันการเงิน

(ปรส.) มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการดูแลบริษัทเงินทุนที่ถูกระงับกิจการ และ
บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (บบส.) เป็นองค์กรอิสระมีหน้าที่
เข้าประมูลซื้อสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินที่ไม่สามารถฟื้นฟู
ฐานะได้ เพื่อนำมาบริหารและขายต่อ

(๔) การออกพระราชกำหนด ๕ ฉบับ ให้สอดคล้องกับแนว
ทางแก้ปัญหาดังกล่าวคือ พระราชกำหนดองค์การเพื่อการปฏิรูประบบ
สถาบันการเงิน (ปรส.) พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบัน
การเงิน (บบส.) พระราชกำหนดค้ำประกันผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ พระราช
กำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย และพระ
ราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเออร์

๕.๖ IMF นักบุญหรือคนบาป

หนังสือ “IMF นักบุญหรือคนบาป” ของ กมล กมลตระกูล
ได้กล่าวว่าเงื่อนไขหลักๆ ในการปล่อยเงินกู้หรือค้ำประกันเงินกู้ของ
ไอ.เอ็ม.เอฟ. มีอยู่ ๓ ประการใหญ่ๆ ดังนี้

(๑) ใช้มาตรการควบคุมเงินเพื่ออย่างเข้มงวด โดยการ
บงการให้รัฐบาลลดงบประมาณลง และบงการให้บรรดาธนาคารใน
ประเทศงดการปล่อยสินเชื่อให้เหลือน้อยที่สุด บงการให้เพิ่มภาษีอากร
ขึ้นราคาค่าสาธารณูปโภค ขยายรัฐวิสาหกิจ ลดเงิน หรือลดงบประมาณ
สนับสนุนด้านสวัสดิการสังคม หรืองานบริการของรัฐทุกประเภท

(๒) บงการให้ลดค่าเงินลงเมื่อเทียบกับเงินสกุลดอลลาร์
อเมริกัน และยกเลิกข้อจำกัดการควบคุมการไหลเข้าออกของเงินตราต่าง
ประเทศ และลดหรือยกเลิกค่าธรรมเนียมการโอนเงินเข้าออกให้เหลือน้อยที่สุด

(๓) บงการให้เปิดเสรีให้กับการลงทุนจากต่างประเทศ ยกเลิกการควบคุม การคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ ให้สิทธิพิเศษในด้านการลดภาษีให้กับบริษัทต่างประเทศที่เข้ามาลงทุน บงการให้ออกกฎหมายห้ามการนัดหยุดงาน ห้ามการก่อตั้งสหพันธ์กรรมกร หรือองค์การผู้ใช้แรงงานอื่น ๆ

ไอเอ็มเอฟ อ้างว่า เงื่อนไขทั้งหมดข้างต้นเป็นสิ่งจำเป็นในการเป็นหลักประกันให้ทุนต่างชาติไหลเข้าออกได้อย่างเสรี กล่าวที่จะเข้ามาลงทุนและจะทำให้เครดิตหรือหน้าตาของประเทศดูดีขึ้น ถ้าไม่ทำตาม ไอเอ็มเอฟ ก็จะไม่ให้เรตติ้ง หรือจำนวนดาวรับรองสถานเศรษฐกิจของประเทศซึ่งเป็นเงื่อนไขแรกที่บรรดาธนาคารพาณิชย์ต้องการหลักค้ำประกัน หรือค้ำยันยันจากไอเอ็มเอฟในการปล่อยกู้

การควบคุมเงินเพื่อของไอเอ็มเอฟเป็นสูตรสำเร็จ ๔ ประการ ดังนี้คือ

- Stabilization (การรักษาเสถียรภาพ)
- Deregulation (การยกเลิกระเบียบข้อบังคับ)
- Privatization (การโอนให้เป็นของเอกชน)
- Liberalization (การเปิดเสรี)

นโยบายข้างต้นนี้ฟังดูสวยหรูดี แต่ในเวลานำมาปฏิบัติแล้ว กลับเกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเอกราชทางเศรษฐกิจ ต่อประชาชนชั้นกลาง และชนชั้นล่าง เช่น ผู้หญิง เด็ก กรรมกร และเกษตรกร และไม่ได้ช่วยบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้เลย แม้แต่ตัวเลขของไอเอ็มเอฟเองก็นำมายืนยันข้อสรุปนี้ได้ คือ เงินเฟ้อสูงขึ้น หนี้ทางการมากขึ้น หนี้ต่างประเทศมากขึ้น การลงทุนลดลง เงินสำรองระหว่างประเทศลดลง

๕.๗ การกอบกู้และฟื้นฟูชาติจากพันธนาการของ IMF

ในหนังสือเรื่อง “การกอบกู้และฟื้นฟูชาติจากพันธนาการของ IMF” ของ วิทยากร เชียงกุล ได้กล่าวถึงปัญหาภาวะวิกฤตและมาตรการแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤตบางประการ ดังนี้

“ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๔๐ เจ้าหน้าที่ต่างประเทศเริ่มขาดความเชื่อถือความสามารถในการชำระหนี้ของไทยและไม่อยากต่อสัญญาเงินกู้ ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นการกู้ระยะสั้น มีการเก็งกำไรโจมตีค่าเงินบาท ซึ่งขณะนั้นผูกติดดอลลาร์ และนักวิเคราะห์ทั่วไปเห็นว่ามีค่าสูงเกินจริง ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้เงินทุนสำรอง ๒.๓ ล้านเหรียญสหรัฐ (มากกว่าครึ่งหนึ่งของที่มีอยู่) ไปทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เพื่อปกป้องค่าเงินบาทให้คงที่ ซึ่งยิ่งทำให้เงินทุนสำรองของประเทศร่อยหรอ และฐานะทางการเงินของประเทศอ่อนแอลง จนถูกสถานการณ์บีบบังคับให้เงินบาทลอยตัว ในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ทำให้ค่าเงินบาทลดร้อยละ ๓๐ และรัฐบาลต้องขอกู้เงินฉุกเฉินอย่างมีเงื่อนไขจากกองทุน IMF ในเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐ โดยต้องทำตามเงื่อนไข IMF ที่เน้นการเข้มงวดทางการเงินการคลัง การขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่ม การตัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐ การเข้มงวดกับบริษัทเงินทุนที่มีปัญหาการบริหารสภาพคล่อง และการกำหนดให้สถาบันการเงินคงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงและปล่อยสินเชื่ออย่างระมัดระวัง

การลดค่าเงินบาท การทำตามเงื่อนไข IMF ผสมกับการสั่งพักการดำเนินงานบริษัทเงินทุน ๕๔ แห่ง (ซึ่งมียอดรวมของธุรกิจที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่า ๘ แสนล้านบาท) โดยไม่มีมาตรการแก้ไขที่รวดเร็วเพียงพอ เป็นผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาควบคู่ไปกับภาวะราคาเพื่อ

(Stagflation) อย่างรุนแรง ธุรกิจหลายประเภท เช่น อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโฆษณา สื่อสารมวลชน บริษัทเงินทุน อุตสาหกรรมรถยนต์ ฯลฯ ต้องทยอยปิดกิจการ ลดขนาด เลิกจ้างพนักงาน ลดเงินเดือนและสวัสดิการ เพราะการขาดสภาพคล่อง ต้นทุนสูง ยอดขายตก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมาณการว่าในปี ๒๕๕๐ จะมีผู้ว่างงานรวมทั้งผู้ถูกเลิกจ้างประมาณ ๑.๓ ล้านคน หรือร้อยละ ๔ ของแรงงานทั่วประเทศ”

“แนวคิดในการพัฒนาประเทศควรเปลี่ยนจากการเพิ่มผลผลิตมาเน้นที่การพัฒนาคุณภาพคน สร้างสรรค์ให้คนมีความสามารถในการเรียนรู้ มีความคิด จินตนาการสร้างสรรค์และมีจิตสำนึกทางสังคม เพราะเมื่อคนมีคุณภาพเพิ่มขึ้น มีการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร ที่มีเป้าหมายชัดเจนและมีการบริหารจัดการที่ดีขึ้น พวกเขา ก็จะผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้เอง รวมทั้งถ้าประชาชนมีการศึกษาและจิตสำนึกมากขึ้นพวกเขาก็จะรู้จักการผลิตและการบริโภคอย่างพอดีพอควร เพื่อหลีกเลี่ยงการทำลายสภาพแวดล้อมด้วย”

“ปัญหาเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญในขณะนี้ ไม่ใช่เป็นเพียงปัญหาวัฏจักรทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีขึ้นและลงตามช่วงเวลาที่มิลักษณะเป็นวัฏจักรหรือวงจร แต่เป็นปัญหาวิกฤตด้านระบบโครงสร้าง นอกจากขนาดของปัญหา เช่น เงินบาทตกต่ำ ข้าวของราคาแพง ธุรกิจตกต่ำ คนตกงาน การเป็นหนี้ต่างชาติ การขาดสภาพคล่อง อัตราดอกเบี้ยสูง จะมีขนาดใหญ่โตกว่าภาวะปัญหาเศรษฐกิจครั้งก่อนๆ ที่ประเทศไทยเคยเผชิญมา ปัญหาเหล่านี้ยังจะซ้ำเติมซึ่งกันและกันให้ขยายตัวไปในทางเลวร้ายเป็นลูกโซ่ และจะยืดเยื้อต่อไปไม่ต่ำกว่า ๒-๓ ปี หรือนานกว่านั้น

เนื่องจากปัญหามีขนาดใหญ่โตและเกิดขึ้นพร้อมกันจำนวนมาก ในขณะที่สังคมไทยมีข้อจำกัดหลายประการ ข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่สำคัญของสังคมไทยคือ การขาดผู้นำที่ซื่อตรง ฉลาด เห็นการณ์ไกล การขาดความซื่อตรง โปร่งใส และประสิทธิภาพของระบบราชการ รัฐวิสาหกิจและระบบบริหารธุรกิจเอกชน การไม่มีแนวนโยบายการแก้ปัญหาที่เป็นตัวของตัวเอง มีว่แต่ทำตามเงื่อนไขผูกมัดของ IMF โดยไม่ได้พิจารณาผลกระทบด้านลบ จุดอ่อนเหล่านี้มีแต่จะซ้ำเติมสถานการณ์ให้เลวร้ายลง ทำให้เราต้องตกอยู่ในวงจรของภาวะเศรษฐกิจขบเซา ควบคู่กันไปกับภาวะราคาเพื่อ (Stagflation) อย่างหาทางออกจากวงจรแห่งความชั่วร้ายดังกล่าวนี้ได้ยากมาก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงขีดความน่าเชื่อถือและความสามารถของผู้นำ และขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศของไทยโดยทั่วไป ซึ่งสถาบันเพื่อการพัฒนาการบริหารนานาชาติที่สวิตเซอร์แลนด์ (IMD) วิเคราะห์ว่าต่ำกว่าประเทศกลุ่มที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัวด้วยกันอย่างมาก”

“การกู้จาก IMF ครั้งนี้ IMF ได้ตั้งเงื่อนไขหรือกรอบให้รัฐบาลทำตามเป็นยาชุด แม้ว่าเงื่อนไขยาชุดของ IMF จะมีตัวยาที่ดีอยู่บ้าง เช่น การเพิ่มวินัยทางการเงิน การคลัง การเน้นความโปร่งใสในการบริหาร ซึ่งอาจจะช่วยให้เงินทุนสำรองต่างประเทศเพิ่มขึ้น ต่างชาติเชื่อมั่นที่จะปล่อยกู้หรือมาลงทุนมากขึ้น แต่เงื่อนไขอื่น ๆ เช่น การเพิ่มภาษี การตัดงบประมาณ เพิ่มราคาสาธารณูปโภค เข้มงวดทางการเงิน ตรึงดอกเบี้ยสูง เป็นตัวยาที่ทำให้เกิดผลข้างเคียง เช่น เงินเฟ้อ การเพิ่มภาษี การกระจุกตัวของทุน การว่างงาน ค่าจ้างที่แท้จริงลดลง ฯลฯ ที่ทำให้คนจนยากลำบากมากขึ้น ดังที่เกิดขึ้นมาแล้วในประเทศอื่น ๆ รวมทั้งเม็กซิโก”

“ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมไทย

ในปัจจุบัน อยู่กับการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างขนานใหญ่ ทุ่มเท การจัดสรรงบประมาณ กำลัง (มันสมอง) คน ไปพัฒนาคนส่วนใหญ่ใน ภาคเกษตร และแรงงานไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรม การค้าและการบริการ ให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในการผลิตและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ในสังคมสมัยใหม่ และที่สำคัญที่สุดคือต้องพัฒนาองค์กรประชาชน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ สภาตำบล สหภาพแรงงาน สมาคมวิชาชีพ ประชาคม ฯลฯ ให้เข้มแข็งขึ้น ทั้งเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาจิตสำนึก พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ และพัฒนาทางการเมือง ให้เป็นประชาธิปไตยแบบที่ประชาชนมีส่วนร่วม และตรวจสอบการฉ้อฉล ของนักการเมือง และเทคโนโลยีได้เพิ่มขึ้น”

๕.๔ ปรับแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ แก่วิกฤตทางเศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง “วิกฤตเศรษฐกิจไทยกับการปรับแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘” ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ณ ห้องบางกอกคอนเวนชัน เซนเตอร์ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า โดยมีนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา

(๑) การบรรยายพิเศษของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวเปิดสัมมนา และได้บรรยายพิเศษ มีข้อความบางประการดังนี้

“ขณะที่จัดทำแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ ในปี ๒๕๓๔-๒๕๓๙ นั้น เราส่วนใหญ่คิดว่าเศรษฐกิจมีความแข็งแกร่งและมีความมั่นคง เราจึงตั้งข้อสมมติฐานว่า เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา และการพัฒนาไม่ยั่งยืน ซึ่งเป็นความเข้าใจในขณะนั้นแต่สถานการณ์ได้

เปลี่ยนแปลงไปเกินกว่าที่ใครจะคาดคิด จากเดิมที่เชื่อว่าภาคธุรกิจมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นจุดแข็งของประเทศในการผลักดันการพัฒนาด้านสังคมและสร้างแนวทางที่ยั่งยืน

กลับกลายเป็นว่าเศรษฐกิจเป็นผู้สร้างปัญหา และกระทบต่อการพัฒนาด้านอื่น จนเป็นเหตุผลที่เราต้องมาทบทวนกันในวันนี้ อย่างไรก็ตามผมถือว่าเป็นโอกาสดีครั้งหนึ่งที่เราได้กลับมาย้อนกลับไปทบทวนความคิดในขณะนั้น เพื่อทบทวนยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้เป็นแนวทางที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะเวลาที่เหลืออยู่ในแผนต่อไป

ผมถือโอกาสนี้เรียนต่อที่ประชุมว่า ปัญหาเศรษฐกิจที่เราเคยถือเป็นจุดแข็ง และกลายเป็นปัญหาของเราในขณะนี้ มีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องยอมเข้าไปอยู่ภายใต้เงื่อนไขการตกลงกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลกและมิตรประเทศอื่นๆ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เศรษฐกิจครั้งนี้ มีคนจับตามองเราทั่วโลก โดยมีเราเป็นจำเลยที่ ๑ ไม่มีจำเลยที่ ๒ ในขณะนั้น แต่ว่าตอนนี้ มีจำเลยที่ ๒,๓,๔ และคิดว่าโจทก์คงจะเป็นจำเลยด้วยในระยะไม่ไกลนัก

การจับตามองเราเมื่อตอนต้นเราอยู่ในฐานะที่เป็นตัวปัญหา เป็นตัวแพร์เชื้อโรค เราถูกใช้ถ้อยคำที่เหยียดหยามพอสสมควรในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ว่าหลังจากที่มีจำเลยที่ ๒,๓,๔ เกิดขึ้น ภาพของเราก็ลดจากที่เคยเป็นเป้า ไม่ใช่เป็นเป้าคนเดียวแล้ว แต่ถึงอย่างไร คนก็ยังจับตามองเราว่าเราจะลงเอยอย่างไร การประเมินครั้งหลังสุดจากองค์กรต่างประเทศก็คิดว่าเราเสียหายที่สุด เศรษฐกิจของเราจะยับเยินที่สุด

และจะรุนแรงที่สุด ผมก็เชื่อว่าการประเมินดังกล่าวนั้น ไม่ได้เจตนาที่จะประเมินให้เราเสียหาย มองกันในแง่ดี แต่ว่าประเมินจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ ซึ่งที่อยู่ในวงการที่รวบรวมตัวเลขทั้งหลาย ก็คงจะเข้าใจดีว่าท่านเองก็อาจจะประเมินไม่ต่างกับเขามากนัก

ผมเข้ามาเมื่อเจ็ดเดือนที่แล้วนี้ยังมีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจรุนแรงอยู่ และเชื่อว่าจะยังรุนแรงอยู่ระยะหนึ่ง ด้วยข้อเท็จจริงที่เราไม่มีทางเลือกอย่างอื่นเลย เราทำอะไรไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยอัตโนมัติด้วย การเปลี่ยนรัฐบาลอย่างเดียว อะไรที่เคยอยู่มีอยู่ก็ยังมีอยู่ เงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่หมดไปก็ยังคงหมดไป ยังไม่มีอะไรจะออกมาชดเชย ยกเว้นว่าไปเอาเงินจากกองทุนระหว่างประเทศเข้ามาชดเชยเพื่อสร้างความเชื่อมั่น แต่ถ้าเราไม่ได้หาเงินตราต่างประเทศเข้ามาเป็นรายได้ของเรา เพื่อชดเชยกับสิ่งที่เราเสียไป เพราะฉะนั้นปัญหาต่างๆ นี้ยังมีอยู่และยังมีต่อไป จนกว่าเราจะหาสิ่งที่เราสูญเสียไปมาชดเชยให้ได้สถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงได้

อย่างไรก็ตาม มีคนพูดถึงการนำวิกฤตมาเป็นโอกาส ผมก็เห็นด้วยว่า วิกฤตขณะนี้จะเป็นวิกฤตที่รุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของเรา เราอาจจะพังทลายไปเลย ถ้าหากว่าเราไม่ยอมรับความเป็นจริง เราอาจฟื้นคืนกลับมาและแข็งแกร่งกว่าใครอื่น ถ้าเราเดินไปในทิศทางที่ถูกและยอมรับความเป็นจริง แน่แน่นอนคนที่ทำงานต้องพยายามทำให้เกิดสิ่งที่ผมพูดไว้ตอนหลัง ไม่มีใครต้องการให้ประเทศชาติไปสู่ความหายนะ แต่ถ้าปฏิเสธความเป็นจริงไม่ยอมรับการแก้ไขที่เจ็บปวด สิ่งที่เราหวังจะเกิดขึ้นไม่ได้

สภาพที่เป็นจริงในขณะนี้ คือสภาพที่ยากลำบาก ผมถือโอกาส

ที่อยู่กันต่อหน้าผู้นำทั้งส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน และสมาชิกรัฐสภาว่า สภาพความยากลำบากยังจะยากลำบากอย่างนี้ในระยะ ๕-๖ เดือนต่อไปนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ ไม่มีรายได้เข้าประเทศเท่าที่ควร การตัดงบประมาณไป ๓ ครั้ง ๑๘๒,๐๐๐ ล้านบาท เชื่อว่า ๘๐๐,๐๐๐ ล้านบาทนั้น ไม่สามารถจัดเก็บรายรับได้ตามเป้าหมาย เชื่อว่าไม่มีปาฏิหาริย์ที่จะทำให้เราเก็บรายได้เป็นอย่างนั้น เราต้องทำทุกอย่างเพื่อแก้ปัญหาเพื่อไม่ให้กระทบต่อรายจ่ายที่จำเป็นและประจำ เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง

ขอเรียนว่าภาคเอกชนนั้นกระทบไปแล้ว คือการปลด เลิกจ้าง ลดเงินเดือน มีข้าราชการเท่านั้นเอง ที่ยังไม่ปลดไม่เลิกจ้าง ไม่ลดเงินเดือน ตรงนี้เพื่อนพี่น้องข้าราชการอาจจะยังไม่ตระหนัก อาจจะยังไม่เจ็บกับเรื่องที่เกิดขึ้น ผมถือโอกาสเรียนว่าขณะนี้ ตัวเลขรายจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างนั้นมีสัดส่วนเกินกว่าแผน ฯ ฉบับที่ ๗ แล้ว แผน ฯ ฉบับที่ ๗ รายจ่ายประจำในส่วนนี้ต้องไม่เกินร้อยละ ๔๐ ขณะนี้เป็นร้อยละ ๔๒ แล้ว และถ้าเราหารายได้ไม่ได้ตามเป้าหมาย รายจ่ายเพื่อการลงทุนไม่ได้สามารถทำได้ รายจ่ายประจำก็จะเกินกว่าร้อยละ ๔๒ จึงถือโอกาสที่อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาในวันนี้เรียนข้อจำกัดดังกล่าว เพื่อให้พวกเราได้มีส่วนร่วมและตระหนักในปัญหาดังกล่าวนี้

นอกเหนือจากตัดงบประมาณ ๓ ครั้งแล้ว ไม่อยากจะตัดครั้งที่ ๔ เพราะทราบดีว่าพี่น้องข้าราชการลำบากในการบริหารงาน แต่ถ้ารายได้ไม่เข้ามา เราจะทำอย่างไร คือเราต้องรณรงค์เพื่อลดทุกอย่างที่จะลดได้ โดยไม่กระทบต่อแผนในการทำงานที่สำคัญ ในการประชุมระดับปลัดกระทรวงและผู้บริหารระดับสูงได้ให้ข้อเท็จจริง ดังกล่าวนี้อไปแล้วว่าทุก

หน่วยงานต้องเข้าไปปรับลดด้วยการตระหนักข้อเท็จจริงว่ารายได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยเฉพาะการปรับลดรายจ่ายประเภทที่เสียเงินตราต่างประเทศ

รัฐบาลไม่อยากจะยุ่งเกี่ยวกับเงินเดือนรายรับของข้าราชการ เพราะเข้าใจดีว่าไม่ได้มากมายอะไรนัก เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากภาคอื่นๆ แต่ว่าในหมุ่่นักการเมือง ก็ต้องประกาศชัดเจนว่า อะไรลดได้ก็ต้องช่วยกันลด เพื่อเป็นตัวอย่าง เพราะนักการเมืองก็เป็นภาพลบเป็นจำเลยอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว ก็ดีใจที่เมื่อวานมีมติปรับลด ก็คงไม่มากมายนัก แต่ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะแสดงจุดยืนท่าทีต่อปัญหาของประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม ก็ถือโอกาสเรียนท่านหัวหน้าส่วนราชการและหัวหน้ารัฐวิสาหกิจทั้งหลาย วันนี้ถ้าเราเข้าใจสถานการณ์ที่แท้จริงแล้วจะเข้าไปมีส่วนช่วยคลี่คลายลดปัญหาลงมาได้ในระดับหนึ่ง ให้ประหยัดจนถึงที่สุดเพื่อรายได้ที่จะมาชดเชยรายจ่ายจะได้ไม่มีปัญหามากเกินไป เพราะงบประมาณต้องปรับแผนการจ่ายเงินใหม่หมด เพราะว่าจำเป็นต้องมีเงินสดเอาไปจ่ายให้หน่วยงานต่างๆ

การแก้ปัญหาเร่งด่วนด้านเศรษฐกิจเพื่อความอยู่รอดของประเทศ หากว่าสถานการณ์ไม่เป็นที่ไว้วางใจและไม่มีดุลยภาพเท่าที่ควรยากที่จะตอบได้ว่าเศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัวและกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้เมื่อไหร่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังคงไม่เรื้องนัก แต่อย่างไรก็ตาม หากความรุนแรงของปัญหาได้ถึงที่สุด ในระยะต่อไป อีกไม่กี่เดือนต่อไปนี้ และเราสามารถผ่านวิกฤตไปได้ เชื่อว่าเราน่าจะประคับประคองตัวเองขึ้นมาได้

เรื่องงบประมาณเชื่อว่าอย่างน้อยปีหน้าโดยเฉพาะปี ๕๒ คิดว่ายังยากลำบากอยู่ เว้นแต่เราจะเร่งรัดการส่งออกเพื่อนำรายได้เข้า

ประเทศให้มากที่สุด และเราสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาได้มาก ความเชื่อมั่นเกิดขึ้นมาก อัตราแลกเปลี่ยนของเราจะต้องขึ้น ภาวะการชำระหนี้ต่างประเทศไม่รุนแรงเกินไป เศรษฐกิจโดยขณะที่ผู้ประกอบการไม่ลำบากเกินไป ถ้าเผื่อว่าค่าเงินของเรากลับขึ้นมา การชำระหนี้ระยะยาวค่อย ๆ บรรเทาลงมา ทั้งหมดจะเกิดขึ้นจากการทำงานหนักของเราทั้งสิ้น

ปัญหาทั้งหมดที่จะโยงโยไปถึงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ ในระยะเวลาที่เหลือ แผนที่เราสัมมนาข้อยุติในครั้งนี้จะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องไปถึงการแก้ปัญหาสังคมอย่างชัดเจน และเป็นผลที่เกิดขึ้นจากสภาพขณะนี้ที่กระทบไป เข้าใจว่าตลอดแผน ฯ ฉบับที่ ๘ ผลกระทบที่เกิดขึ้นครั้งนี้จะกระทบไปตลอดแผน ถ้าสิ่งที่ผมเรียนท่านทั้งหลายคือแนวทางในการแก้ปัญหานั้นสามารถฝ่าวิกฤติไปได้ และมีความมั่นคงในการแก้ปัญหาตลอดช่วงปลายแผนสถานการณ์จะกลับคืนมา หมายความว่าเศรษฐกิจจะเริ่มเติบโตแบบมั่นคงและยั่งยืน

ผมเชื่อว่าด้วยศักยภาพของคนไทย ทรัพยากรและโครงสร้างที่เป็นอยู่ขณะนี้ไม่เลวร้ายจนเกินไป”

(๒) การอภิปรายของ นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้อภิปรายในที่ประชุม มีสาระสำคัญดังนี้

“ความจำเป็นที่ต้องปรับแผน ฯ ๘ เพราะช่วงปีแรกของการใช้แผนเป้าหมายด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ระบบเศรษฐกิจอ่อนแอ มีการขยายตัวเพียง ๐.๖% เพราะมีแรงกดดันจาก

อัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวน ค่าขนส่งและค่าบริการเพิ่มสูง เกิดปัญหาช่องว่างการออม และการลงทุนยังขยายกว้าง ฐานะการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดสูงขึ้น และทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงอย่างรวดเร็วตั้งแต่เดือนสิงหาคมที่ผ่านมา เพราะการเก็งกำไรค่าเงินบาท ภาวะของตลาดทุนและสถาบันการเงินมีความอ่อนไหวสูงกระทั่งมีการสั่งปิดสถาบันการเงิน ๕๖ แห่งเป็นการถาวร ขณะที่ฐานะการคลังของรัฐบาลทรุดตัวลงแรงมากตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และมากระทบกับการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ ตามแผน ในที่สุดไม่เป็นไปตามเป้าหมายต้องปรับลดงบประมาณทำให้แผนการดำเนินงานตามแผน ๖ ๘ ต้องชะลอออกไป ขณะที่ความยากจนและการกระจายรายได้ยังเป็นปัญหาสำคัญในภาวะที่เศรษฐกิจชะลอตัว โดยประเมินว่าในปี ๒๕๔๑ จะมีคนตกงานเพิ่มขึ้นเป็น ๑.๘ ล้านคน หรือประมาณ ๔-๕% ของวัยแรงงาน จากจำนวน ๑.๑๕ ล้านคน ในปี ๒๕๔๐ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอันตรายและทำลายเป้าหมายของแผน ๖ ๘

วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างนี้มีตัวเร่งจากภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ที่ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน เพราะการกีดกันต่างประเทศ ระยะสั้นจำนวนมาก โครงสร้างการผลิตอ่อนแอต้องพึ่งพิงต่างประเทศเป็นหลัก การเปิดเสรีทางการเงินโดยขาดการกำกับตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจและการเมืองแบบรวมศูนย์ ความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของภาครัฐและค่านิยมของคนไทยที่ยึดในวัตถุนิยม

สำหรับทิศทางการปรับแผน ๖ ๘ นั้นยังคงยึดแนวคิดการพัฒนาคนเป็นหลัก แต่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญใหม่ โดยจะเน้นให้มีการใช้ประโยชน์

ทรัพยากรและดูแลการจัดสรรค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

ช่วงที่จัดทำแผน ฯ ๘ ภาวะเศรษฐกิจรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่เมื่อเป้าหมายเปลี่ยนแปลงไปจึงปรับใหม่ ในช่วง ๓ ปีหลังของแผน เศรษฐกิจจะฟื้นตัวและขยายตัวในระดับปานกลางเฉลี่ย ๕.๒% เงินเฟ้อเฉลี่ย ๔% ยอดขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ย ๓.๒% ของจีดีพี ส่วนการส่งออกจะขยายตัวประมาณ ๙.๓% ต่อปี การลงทุนของประเทศภาครัฐมีการลงทุนรวม ๒,๕๖๕,๔๖๖ ล้านบาท การลงทุนภาคเอกชนวงเงิน ๗,๘๙๖,๔๗๐ ล้านบาท

ทั้งนี้ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจใหม่นี้จะรักษาเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ รักษาวินัยการคลังเข้มงวด ทบทวนแผนการลงทุนภาครัฐ จำกัดการเพิ่มขึ้นของกำลังคนภาครัฐ การประหยัดรายจ่ายภาครัฐ ส่งเสริมการออมในประเทศ โดยเร่งพัฒนาตลาดตราสารระยะยาวให้เป็นแหล่งออมเงิน ลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดโดยเร่งหารายได้เข้าประเทศจากภาคการบริการ แก้ไขปัญหาการส่งออก พัฒนากิจการขนส่งระหว่างประเทศ สร้างความเข้มแข็งของระบบการเงิน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องดำเนินการคือ เร่งลดผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อคนและสังคม ปกป้องแก้ไขปัญหาการว่างงานและความยากจนในชนบท พัฒนาช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจทั้งด้านการเกษตร การพัฒนาเกษตรแปรรูป การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูปการเกษตร การสร้างฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมให้เข้มแข็ง การเสริมสร้างอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขัน การเร่งปรับโครงสร้างการผลิต อุตสาหกรรม การพัฒนา

อุตสาหกรรมแบบครบวงจร การพัฒนาด้านบริการเพื่อสร้างรายได้ เริ่มพัฒนาธุรกิจประเภทใหม่

ขณะเดียวกันการทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดนี้จะต้องเร่งเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการของรัฐ เพิ่มประสิทธิภาพบริหารงบประมาณ พัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงาน เสริมสร้างบุคลากรภาครัฐ จัดตั้งองค์กรถาวรในการปฏิรูประบบราชการ เร่งกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจนโยบายและการติดตามประเมินผล เช่น การจัดตั้งศูนย์เตือนภัยเศรษฐกิจล่วงหน้า เพิ่มบทบาทของเอกชนในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจโดยจัดทำแผนแม่บทการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เร่งรัดกฎหมายและระเบียบเพื่อการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การจัดตั้งองค์กรและการบริหารเพื่อการแปรรูป การสร้างกระบวนการประชาสังคม

การปรับแผนเป็นเรื่องปรกติ ไม่ใช่การรื้อแผนใหม่ และยังคงให้ “คน” เป็นหัวใจสำคัญและวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมาเป็นเรื่องของภูมิภาค แต่เราเผชิญก่อนประเทศอื่น ซึ่งการปรับปรุงนั้นเราจะต้องปฏิรูปใหม่หมด ตั้งแต่แนวความคิดส่วนบุคคลเรื่อยไปจนถึงระบบการทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน และเราไม่สามารถที่จะโตแบบอ้วนพีแต่อุดมด้วยโรคอีกต่อไปแล้ว ต้องมีการวางระเบียบเศรษฐกิจใหม่ และอยากจะเสนอกลไกใหม่ในรูปของกองทุนเพื่อจะเข้ามาช่วยดูแลสังคม โดยกองทุนนี้ไม่จำเป็นต้องรัฐเป็นผู้ตั้งขึ้นมา แต่เป็นการจัดตั้งร่วมกันของคนในสังคม

๕.๙ การบรรเทาปัญหาการว่างงาน

วิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ได้ทำให้ธุรกิจหลายแห่งต้องปิดกิจการและลดจำนวนคนงานลง ทำให้จำนวนคนว่างงานมีเพิ่มมากขึ้น ในปี ๒๕๔๐

คาดว่ามีคนว่างงาน ๑-๒ ล้านคน และจะเพิ่มเป็น ๒ ล้านคน ในปี ๒๕๔๑
 รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการบรรเทาปัญหาการว่างงานแห่ง
 ชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการได้กำหนด
 แผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงาน โดยมีกรอบนโยบายมาตรการ
 บรรเทาปัญหาการว่างงาน แต่ละมาตรการมีคณะอนุกรรมการรับผิดชอบ
 โดยมีปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นประธาน การบรรเทาการว่างงานมี ๗
 มาตรการ ดังนี้

๑. มาตรการประหยัด ไทยช่วยไทย
๒. มาตรการสร้างงานในชนบท
๓. มาตรการแก้ไขแรงงานต่างชาติ
๔. มาตรการส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศ
๕. มาตรการส่งเสริมการจ้างงานในอุตสาหกรรม
๖. โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
๗. โครงการแสงเทียนใหม่นำชีวิต (โครงการบัณฑิตใหม่)

๕.๑๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานพัฒนาเศรษฐกิจ

วิฤกษ์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ออกอากาศบทความ
 พิเศษเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานพัฒนาเศรษฐกิจ” ใน
 เข้าวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ มีข้อความที่น่าสนใจดังนี้

“ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ดำรงพระ
 ราชอิสริยยศเป็นพระมหากษัตริย์ลำดับที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์
 เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ เป็นต้นมา พระองค์ได้ทรง
 บำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขน้อยใหญ่แก่ปวงชนชาวไทย

อย่างอนงนนานี้ปการ ทรงเสี่ยสละทั้งพระราชทรัพย์ พระกำลัง และพระราชสติปัญญาอันเพียบพร้อมด้วยพระวิริยะอุตสาหะ ตรากตรำพระวรกาย อยู่เป็นนิจ

การที่พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทั่วทุกภูมิภาค ทำให้ทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาของชนบทไทยอย่างลึกซึ้งว่า มีเหตุมากมายหลายประการที่รุมล้อมราษฎรผู้ยากไร้ให้ตกอยู่กับวังวนแห่งวงจรทุกข์เข็ญอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ จากจุดนี้เอง... จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเพื่อให้พลสกนกรของพระองค์กินดีอยู่ดี ซึ่ง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เล่าให้ฟังว่า พระองค์เริ่มต้นการพัฒนาด้วยการเน้นด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อให้ราษฎรผู้ยากไร้มีพลานามัยที่แข็งแรง จากนั้นพระองค์ก็ได้มุ่งสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ทรงวางแผนให้ราษฎรได้มีชีวิตอยู่ในขั้น พอกินพออยู่

จะเห็นได้ว่า ... ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายโครงการที่พระองค์ทรงค้นคว้าทดลองได้ถูกนำไปเผยแพร่สู่ประชาชนจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันนำมาซึ่งความมั่งคั่งสมบูรณ์พูนสุขของอาณาประชาราษฎร์อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นโครงการโคนม โครงการธนาคารโค-กระบือ หรือโครงการฝนหลวง เป็นต้น กล่าวได้ว่าปัจจุบันมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกือบ ๓,๐๐๐ โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้วิธีการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะให้พสกนิกรของพระองค์พึ่งตนเองได้ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม ทรงดำเนินเป็นขั้นตอนอย่างประหยัดด้วยวิธีการนุ่มนวลและเรียบง่าย อีกทั้งสะดวกต่อการยอมรับนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจในขั้นสูงต่อไป

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังไหลบ่าเข้ามาอย่างรวดเร็ว... กลยุทธ์ในการพัฒนาชนบทของพระองค์จึงเป็นสิ่งที่นักพัฒนาทั้งหลายได้ยึดถือปฏิบัติอย่างดี ทรงปูพื้นฐานในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจบางประการที่จำเป็นเร่งด่วนแก่ประชาชนทั้งในท้องถิ่นทุรกันดาร และพื้นที่ด้อยพัฒนาทั่วประเทศ เช่น การเริ่มต้นการก่อสร้างเส้นทางห้วยมงคล ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ทุรกันดารจนกลายเป็นเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวสามารถขนส่งพืชผลทางการเกษตรไปจำหน่ายยังท้องตลาดได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ พระองค์ยังได้พระราชทานโครงการสำคัญอันเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จำเป็นอย่างยิ่งเกษตรกรที่จะใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะ น้ำคือ

ชีวิต ซึ่งเป็นอมตะปรัชญาที่ทรงคาดการณ์ไว้อย่างแม่นยำ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำจึงเริ่มเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๔๙๖ ตามติดด้วยการพระราชทานให้จัดที่ทำกินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกรประกอบอาชีพทางเกษตรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมทั้งพระราชทานทฤษฎีใหม่ ที่ทรงแนะนำให้ปลูกพืชแบบผสมผสานให้เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี และใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ทุกตารางนิ้ว

นับจากอดีต ... จวบจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอาชีพส่วนใหญ่ทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งพระองค์ทรงตระหนักดีว่า ... หากการเกษตรเจริญก้าวหน้ามากเพียงใด เกษตรกรก็จะมีรายได้มากขึ้นเพียงนั้น และสิ่งที่ตามมาก็คือ ความมั่นคงและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศ พระองค์จึงได้ค้นคว้าทดลองงานเกี่ยวข้องกับการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จนกล่าวได้ว่า ภายในบริเวณพระราชฐานสวนจิตรลดา เป็นพระราชวังแห่งเดียวในโลกที่มีแหล่งศึกษาค้นคว้าด้านเกษตรนานาชนิด ซึ่งหลายโครงการพระองค์ทรงลงมือปฏิบัติการด้วยพระองค์เองด้วย

หลักการพัฒนาที่สำคัญที่พระองค์เน้นเป็นอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือ ... การให้ปวงประชาได้พัฒนาพึ่งตนเอง พระองค์ทรงตระหนักดีว่า ... การช่วยเหลือสงเคราะห์อยู่ตลอดเวลา นั้น เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เพราะจะทำให้ผู้คนเหล่านั้นขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน อีกทั้งขาดความริเริ่มในการพัฒนาตนเองอีกด้วย พระองค์จึงได้พระราชทานพระราชดำริที่มุ่งให้ประชาชนทั้งในชนบทและในเมืองสามารถพึ่งตนเองได้หลายด้าน เช่น การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี พระองค์ทรงสร้างแบบฉบับการพัฒนาให้ชุมชนชนบทได้รู้จักการบริหารการจัดการที่ดี ทั้งด้านการวางแผนและโครงการ ตลอดจนการรู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีมาแต่ดั้งเดิม ที่รู้จักกันดีว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ให้เกิดประโยชน์แก่คนในท้องถิ่นนั่นเอง ...

เท่านั้นยังไม่พอ ... พระองค์ยังทรงสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจให้แก่ปวงประชาให้ได้พึ่งตนเองอีกด้วย ดังนั้น การส่งเสริมระบบสหกรณ์จึงเกิดขึ้น ซึ่งปัจจุบันสหกรณ์หลายแห่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคง นอกจากนี้ พระองค์ยังได้ทรงดำริ

จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งสรรพวิชาพัฒนาศักยภาพผู้คนด้วย เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้และได้รับการช่วยเหลือจากทางการในลักษณะบริการแบบเบ็ดเสร็จ อันเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพที่สามารถพึ่งตนเองได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย

ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ... กล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงงานพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ที่สร้างความมั่นคงทางพื้นฐานการผลิตและการพัฒนาศักยภาพของพสกนิกรชาวไทยผู้ทุกข์ยาก ให้สามารถยืนหยัดต่อสู้ชีวิตได้อย่างเข้มแข็งและราบรื่นตลอดมา พระองค์มิได้ทรงย่อท้อ ในการเสด็จพระราชดำเนินออกเยี่ยมเยียนพสกนิกรทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาค

ความอยู่ดีกินดีของเหล่าปวงประชาทั้งหลาย ที่ทั่วโลกพึงประจักษ์แล้ว ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากพระอัจฉริยภาพของพระองค์ทั้งสิ้น ที่ทรงตั้งพระราชประสงค์อันสูงสุดในการผ่อนคลายความทุกข์ลำเค็ญของราษฎรให้ร่มเย็นเป็นสุขทั่วทุกหย่อมหญ้า

จากพระราชกรณียกิจมากมาย ที่พระองค์ทรงบำเพ็ญเพื่อประโยชน์สุขน้อยใหญ่แก่มวลอาณาประชาราษฎร์อันสุดที่จะพรรณานี้ได้ นั้นไม่เพียงแต่ปวงชนชาวไทยทั้งประเทศต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณมิรู้ลืมแล้ว นานาชาติทั่วโลกต่างพร้อมใจกันถวายพระราชสมัญญานามว่า “พระมหากษัตริย์แห่งพระมหากษัตริย์” (King of the King)

ด้วยเหตุนี้ ... พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จึงทรงเป็นยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง”

๖. ปัญหาสังคมของไทยและการแก้ไข

๖.๑ ความหมายของปัญหาสังคม

Paul D.Horton และ Gerald R.Leslie ได้อธิบายคำว่า “**ปัญหาสังคม**” ไว้ในหนังสือ The Sociology of Social Problems ว่า “**ปัญหาสังคมเป็นสถานการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งมากพอสมควร ในวิถีทางที่ไม่พึงปรารถนา และมีความรู้สึกว่าจะควรแก้ไข ในรูปการกระทำร่วมกัน**”

จากคำอธิบายของ Horton และ Leslie องค์ประกอบของ ปัญหาสังคมมีดังนี้

- (๑) เป็นสถานการณ์ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งมากพอสมควร
- (๒) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา
- (๓) บุคคลจำนวนหนึ่งมีความรู้สึกว่าจะควรจะทำกร่วมกันบางอย่าง
- (๔) มีการแสดงออกในรูปการกระทำร่วมกันทางสังคม เพื่อบรรเทาปัญหาให้ลดลงหรือหมดไป

๖.๒ ปัญหาสังคมของไทย

ประเทศไทยมีแผนพัฒนาประเทศฉบับแรก มีชื่อว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๔-๒๕๐๙) แผนพัฒนา ฯ ฉบับแรกเน้นหนักในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ

แผนพัฒนา ฯ ฉบับแรกได้ประกาศใช้ในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ตอนนั้นได้มีการนำเอาคำ “พัฒนา” มาใช้ หมายถึง การสร้างความเจริญแก่ประเทศชาติ แก่สังคม คำขวัญอันหนึ่งที่รัฐบาลได้ให้โฆษณาเป็นอย่างมากก็คือ คำขวัญว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” ต่อมาได้เพิ่มคำขวัญอีกเป็นว่า “ศึกษาดี มีเงินใช้ ไร้โรคพาให้สุขสมบูรณ์”

แนวทางการพัฒนาในสมัยนั้นเป็นเรื่องความพร้อมทางเศรษฐกิจและความเจริญทางวัตถุเป็นสำคัญ ถึงกับมีการขอร้องหรือแนะนำพระสงฆ์ว่าไม่ให้สอนหลักธรรมเรื่องสันโดษ เพราะเห็นว่าสันโดษเป็นตัวขัดขวางการพัฒนา ในทางตรงกันข้ามได้หันไปรื้อให้ประชาชนมีความต้องการในวัตถุต่าง ๆ ในสิ่งฟุ่มเฟือยและสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้มาก โดยหวังว่าเมื่อคนมีความต้องการในสิ่งเหล่านี้ อยากรู้อยากเห็นหรือสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งบริโภคมามากมายแล้ว เขาก็จะได้ทำงาน เมื่อได้ทำงานแล้วก็จะได้มีเงินใช้ แล้วประเทศชาติและสังคมก็จะเจริญขึ้น

แผนพัฒนาประเทศ ฉบับที่ ๒ และฉบับต่อมา ได้เพิ่มเรื่องสังคมและเริ่มให้ความสำคัญในการพัฒนาคน แต่ก็ยังไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องพัฒนาจิตใจเท่าใดนัก ดังจะเห็นได้จากข้อความในแผนพัฒนา กำลังคนด้านจิตใจในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๕ ซึ่งมีข้อความดังนี้

“การพัฒนากำลังคนโดยสร้างคนให้มีร่างกายแข็งแรง มีสติปัญญาและความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ โดยมีได้คำนึงถึงคุณภาพทางด้านจิตใจนั้น ยังไม่เป็นการถูกต้องสมบูรณ์แท้จริง การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจะสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้น จะต้องอาศัยกำลังคนที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความรู้และจิตใจ นโยบายพัฒนาคนของประเทศไทยในเวลาที่ผ่านมานี้ มุ่งพัฒนาทางด้านร่างกายและสติปัญญาความรู้อย่างมาก แต่ยังขาดการเสริมสร้างคุณธรรม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาจิตใจ จึงทำให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ดังปรากฏในปัจจุบัน”

การพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี มีรายได้ และมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น แต่การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียว จะไม่

ทำให้ประชาชนมีคุณธรรม มีความรับผิดชอบหน้าที่และสังคม มีความ
เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คนที่มีเงินและทรัพย์สินสมบัติมากอาจจะมี
ความเห็นแก่ตัวมากและบกพร่องในด้านคุณธรรม การพัฒนาสังคมโดย
เฉพาะการพัฒนาคนในด้านจิตใจ จึงจะทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

แม้อัตราความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยใน ระยะที่ผ่านมาจะอยู่ในระดับที่น่าพอใจ มีการลงทุนและโรงงาน อุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น มีการส่งออกโดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่ม มากขึ้น มีนักท่องเที่ยวเข้ามาประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ช่วยให้ประชาชนมี รายได้สูงขึ้น แต่การกระจายรายได้ของประเทศและการกระจายผล ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ก็ไม่ได้เป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประชากร ส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเป็นเกษตรกรและอยู่ในชนบท ยังต้องประสบ ปัญหาความยากจนขาดแคลน ปัญหาความไม่รู้ เพราะด้อยโอกาสทางการ ศึกษา ปัญหาสุขภาพอนามัย เพราะขาดบริการสาธารณสุข การพัฒนา เมืองล้ำหน้ากว่าการพัฒนาชนบท โดยมีช่องว่างที่ห่างไกลกันมาก

แม้เศรษฐกิจจะเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีชีวิตที่สะดวกสบาย ขึ้น แต่ปัญหาสังคมก็มีมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ปัญหามลภาวะเป็น พิษ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเยาวชน ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความเสื่อมโทรมในด้านศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยม คนมีความ เห็นแก่ตัวมากขึ้นและเห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง

ปัญหาสังคมของไทยมีหลายประการ และอาจจะแบ่งออกได้ เป็น ๔ ประเภท คือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคล ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหา ด้านสังคม ปัญหาด้านการเมืองและการปกครอง ปัญหาที่สำคัญมีดังนี้

(๑) ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคล

- (๑.๑) ปัญหาเด็กและเยาวชน
- (๑.๒) ปัญหาสตรี
- (๑.๓) ปัญหาคนพิการ

(๑.๔) ปัญหาผู้สูงอายุ

(๑.๕) ปัญหาโสเภณี

(๒) ปัญหาค้ำแสนเศรษฐกิจ

(๒.๑) ปัญหาความยากจน

(๒.๒) ปัญหาแรงงานและการว่างงาน

(๒.๓) ปัญหาการครองชีพ

(๒.๔) ปัญหาเศรษฐกิจถดถอย ธุรกิจซบเซา

(๒.๕) ปัญหาการเงินและการคลัง

(๓) ปัญหาค้ำสังคม

(๓.๑) ปัญหาครอบครัว

(๓.๒) ปัญหาเกี่ยวกับศาสนา จริยธรรม และค่านิยม

(๓.๓) ปัญหาการศึกษา

(๓.๔) ปัญหายาเสพติด

(๓.๕) ปัญหาโรคเอดส์

(๓.๖) ปัญหาสุขภาพอนามัย

(๓.๗) ปัญหาอาชญากรรม

(๓.๘) ปัญหาการฆ่าตัวตาย

(๓.๙) ปัญหาชุมชน ทั้งชุมชนในเมืองและชุมชนชนบท

(๔) ปัญหาค้ำการเมืองและการปกครอง

(๔.๑) ปัญหาการพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูป

(๔.๒) ปัญหาการเลือกตั้ง

(๔.๓) ปัญหาคุณภาพและคุณธรรมของนักการเมือง

- (๔.๔) ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน
- (๔.๕) ปัญหาการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม
- (๔.๖) ปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม

วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๔๐-๒๕๔๑ จะทำให้ปัญหาสังคมเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาการว่างงาน จะมีคนว่างงานในปี ๒๕๔๑ ถึง ๒ ล้านคน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิตและการฆ่าตัวตายจะมีมากขึ้น อาชญากรรมจะเพิ่มสูงขึ้น

นายแพทย์วิวัฒน์ ยลาภูฐานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศรีธัญญา ได้กล่าวว่า ในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจขณะนี้พบว่า จากเดือนตุลาคม ๒๕๔๐ จนถึงเดือนมกราคม ๒๕๔๑ มีประชาชนที่ป่วยทางจิตมาขอรับการรักษาจากโรงพยาบาลศรีธัญญา รวม ๔๔,๖๙๔ ราย เป็นการให้บริการคลินิกคลายเครียด รวม ๗๓๘ ราย ใช้บริการรับปรึกษาทางโทรศัพท์ ๒๔ ชั่วโมง หมายเลข ๕๒๖-๓๓๔๒ จำนวน ๓,๐๖๕ ราย หรือเฉลี่ยวันละ ๒๕ ราย ส่วนใหญ่จะปรึกษาสุขภาพจิตทั่วไป ๑๕% ปรึกษาปัญหาครอบครัว ๑๐% ปรึกษาปัญหาพฤติกรรมทางเพศ ทางโรงพยาบาลได้ปรับระบบการตรวจรักษาผู้ป่วยรายใหม่จากเดิมเฉลี่ยรายละ ๓๒ นาที มาเป็น ๑๕ นาที เพื่อให้ผู้ใช้บริการจะได้ไม่ต้องเสียเวลาอยู่โรงพยาบาลนานขึ้น

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๑ คอลัมน์ข่าวเศรษฐกิจไทยรัฐ ได้กล่าวว่า “คาดกันว่าจะมีผู้ตกงานมากกว่า ๒ ล้านคน จนเป็นที่น่าห่วงเกรงว่าในปีนี้จะเป็ปีที่ปัญหาสังคมทวีความรุนแรง ทั้งขโมย ปล้น จี้ บรรดาธนาคาร ไฟแนนซ์ ธุรกิจน้อยใหญ่ ต่างให้ความ

สำคัญกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นอย่างเอาจริงเอาจัง
พร้อมๆ กับการเกิดขึ้นของธุรกิจรักษาความปลอดภัยได้ผุดขึ้นเป็น
ดอกเห็ด”

๖.๓ ปัญหาจริยธรรมของไทย

ในหนังสือเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรม” ของพระธรรมปิฎก
(ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึงปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย บางประการ
ดังนี้

“สังคมของไทยเราปัจจุบันนี้มีปัญหามากมายเหลือเกิน เช่น
ยกตัวอย่างว่า มีอาชญากรรมมาก อาชญากรรมอย่างง่ายที่สุดก็คือ
ฆาตกรรมหรือการฆ่าตัวตาย เมืองไทยนี้มีชื่อเสียงมากในเรื่องการฆ่ากัน
ตายมากขนาดเข้าสถิติโลก

การที่จะพูดว่า มีการฆ่ากันตายมากขนาดไหน ก็ต้องเทียบ
ตามอัตราส่วนของประชากร เมื่อคิดตามอัตราส่วนของประชากรแล้ว ดู
เหมือนว่าประเทศไทยนี้จะมีการฆ่ากันตายเป็นอันดับสองของโลก เท่าที่
ได้ยินมานี้ เป็นที่น่าสงสัย เคยมีคนพูดว่า เอ ! สังคมพุทธนี้ เป็นสังคม
แห่งความเมตตากรุณา คนไทยส่วนใหญ่ก็นับถือพระพุทธศาสนา แต่ว่า
ทำไมสังคมไทยจึงเป็นสังคมที่ฆ่ากันตายมากเหลือเกิน เหมือนกับว่าเป็น
สังคมที่มีความโหดร้ายมาก อันนี้เป็นข้อสงสัยที่ได้ตั้งขึ้น ก็เป็นเรื่องที่น่า
พิจารณา

อีกตัวอย่างหนึ่ง สังคมไทยปัจจุบันนี้เป็นสังคมที่มีความฟุ้ง
เฟ้อฟุ่มเฟือยมาก มีลักษณะนิสัยหรือค่านิยมอย่างหนึ่งสำคัญมาก ซึ่งพูด
กันบ่อยมากเหมือนกันว่า ค่านิยมชอบบริโภคนิยม ไม่ชอบผลิต การที่ชอบ
บริโภคนิยมที่ไม่ชอบผลิตนี้ก็เป็น การไปสนับสนุนนิสัยฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย อันนี้ก็

เป็นเรื่องที่แน่นอน เพราะว่าคนชอบบริโภคก็ยอมแสวงหาแต่สิ่งที่จะบริโภคจ่ายมากมาย เพื่อให้มีสิ่งที่จะบำรุงบำเรอปรนเปรอตัวให้มากที่สุด ไม่รู้จักสิ้นสุด

ทีนี้ เมื่อมุ่งมันไปในทางที่จะบริโภคก็ไม่ทำการผลิต เมื่อไม่ทำการผลิต การพัฒนาประเทศก็ไม่สำเร็จ เพราะว่าในการพัฒนาประเทศนี้ ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งก็คือการที่จะต้องผลิต และการที่จะผลิตนั้นก็คือต้องมีการทำงาน เมื่อทำงานจึงจะเกิดผลผลิตขึ้นมาได้ เมื่อคนของเราไม่ชอบผลิต ก็ไม่ชอบทำงาน แต่ชอบบริโภค ชองฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย แล้วก็ตามมาด้วยปัญหาอื่นๆ เช่น หนี้สินในระดับบุคคล ในระดับครอบครัว จนกระทั่งในระดับประเทศ เดียวนี้ประเทศไทยของเรา ก็เป็นประเทศที่มีหนี้สินมากมายเหลือเกิน ท่วมท้นตัวจนกระทั่งว่าต่อไปลูกหลานจะใช้กันไหวหรือไม่ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง

ถ้าจะพรรณนาต่อไปอีก อีกอย่างที่ท่านรองอธิบดีพูดในตอนต้นว่า ปัญหาของเราอย่างหนึ่งก็คือว่า คนของเรานี้ไม่ค่อยจะสนใจประโยชน์ส่วนรวม ไม่ค่อยรักประเทศชาติ ความรักประเทศชาตินั้น แสดงออกอย่างหนึ่งก็คือ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม แต่คนของเรายังมีความเห็นแก่ตัวมาก

นอกจากนี้ ลักษณะอีกอย่างหนึ่งที่เข้ามาพัวพันก็คือว่าคนของเรานี้มีนิสัยที่ทำงานรวมกันเป็นทีมไม่ได้ ทำงานรวมกันเป็นหมู่เป็นคณะไม่ค่อยสำเร็จ ต้องทำงานเอาตัวคนเดียว การเอาเด่นเอาหน้าเป็นลักษณะที่ปรากฏชัดมาก

เรื่องที่ว่านี้ ไม่ใช่เฉพาะเป็นปัญหาที่ปรากฏออกมาภายนอกเท่านั้น แต่มันเป็นทั้งปัญหาและเป็นเหตุของปัญหาไปด้วยในตัว สิ่งที่เกิด

มานี้ เช่น ว่าการชอบบริโภค ไม่ชอบผลิตนี้ มันเป็นทั้งปัญหาและก็เป็นทั้งตัวเหตุของปัญหา เป็นตัวเหตุที่สำคัญ เช่นเดียวกับเรื่องการทำงานรวมกันเป็นทีมไม่ได้

อันนี้ก็สาเหตุของปัญหาต่างๆ ไปอีกมากมายหลายประการ แล้วก็สัมพันธ์โยงกันไปโยงกันมา เช่นว่า เมื่อชอบเอาดีเอาเด่นคนเดียว มันก็ไปสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมของเราที่คนชอบโก้เก๋ ทำอะไรก็ต้องการความโก้เก๋ จะมีอะไร มีวัตถุสิ่งของไว้ ก็เพื่ออวดโก้ อวดมั่งอวดมี อวดฐานะกัน เมื่อแข่งขันในเรื่องการอวดโก้ มันก็ไปสนับสนุนนิสัยฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือยเข้ามาอีก ก็ยิ่งไปกันใหญ่ เมื่อฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยมุ่งไปในทางนี้ มันก็ไปสนับสนุนค่านิยมในการบริโภค และการชอบฟุ้งเฟ้อนั่น ก็ไปสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยชอบสนุกสนานรื่นเริง คนไทยจะมีอะไร ก็มุ่งการสนุกสนานรื่นเริง การชอบสนุกสนานรื่นเริงนั้น ก็ย่อมไม่สนับสนุนให้คนทำงาน ทำให้ไม่อยากทำงาน แต่ชอบสนุก ก็ย่อมชอบบริโภค เมื่อชอบบริโภคก็ชอบฟุ้งเฟ้อ ฯลฯ

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ปรากฏออกมาชัดก็คือเรื่องการขาดระเบียบวินัย ซึ่งก็พูดกันมาก ขาดระเบียบวินัยตั้งแต่ในท้องถนนไปเลย ชีวิตประจำวันของเราไม่ค่อยจะมีระเบียบวินัย นอกจากนั้น การรักษาความสะอาด ก็มาสัมพันธ์กับเรื่องระเบียบวินัย เพราะเมื่อไม่มีระเบียบวินัย ชอบทิ้งๆ ขว้างๆ สิ่งของเศษขยะอะไรกันอย่างไม่เป็นที่เป็นทาง ก็ทำให้เกิดความสกปรก ลักษณะที่ขาดระเบียบวินัยนี้ก็มีทั่วไปแพร่หลายกว้างขวาง

ต่อไปก็คือการขาดความรับผิดชอบ เรื่องนี้ก็เป็นลักษณะที่พูดกันมากเหมือนกัน ว่าเด็กของเราไม่ค่อยมีความรับผิดชอบในชีวิต ในการทำงาน และต่อสังคม

ต่อไปอีกก็คือปัญหาเรื่องคอร์ปชั่น ซึ่งก็อาจไปสัมพันธ์กับเรื่องชอบบริโภคไม่ชอบผลผลิตด้วย เพราะว่าเมื่อชอบบริโภคมากก็ฟุ่มเฟือยมาก ฟุ่มเฟือยมากก็ต้องหาทรัพย์สินเงินทองมาก เมื่อไม่ได้โดยทางที่ถูก ต้อง ก็ต้องได้มาในทางไม่สุจริต

สุดท้ายก็คือ ประเทศไทยปัจจุบันนี้มีอบายมุขมาก อบายมุขมากก็ไปสัมพันธ์กับเรื่องฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยอีกนั่นแหละ ก็รวมๆ คลุมๆ กัน อยู่ที่นี่กันไปหมด ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอบายมุขแพร่หลายในด้านต่างๆ มากเหลือเกิน การติดยาเสพติดก็ระบาดทั่วไป โดยเฉพาะการที่เด็กวัยรุ่นมีปัญหาในเรื่องเหล่านี้ จะทำให้สังคมทรุดโทรมมาก

ถ้าจับเอามาพิจารณาตามหลักทางศีลธรรม โดยเอาศีลห้าเป็นเกณฑ์วัด ก็จะเห็นว่า ประเทศไทยของเรานี้เป็นประเทศที่ปัจจุบันขาดศีลห้ามาก จนแทบจะพูดได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ไร้ศีล ถ้าพูดออกมาอย่างนี้ก็แย่น้อย แต่ก็เถียงเขายาก เพราะว่าตั้งแต่ข้อที่หนึ่ง เว้นปาณาติบาต ก็บอกได้ว่าประเทศไทยฆ่ากันตายมากแทบจะที่สุดในโลก ศีลข้อ เว้นปาณาก็ไปแล้ว

ในข้อปาณานี้ต้องพูดถึงสัตว์มนุษย์ก่อน คำว่าสัตว์ในภาษาบาลีมีความหมายกว้าง คือมิใช่หมายถึงเฉพาะสัตว์เดรัจฉาน ความจริงคำว่า “สัตว์” ในภาษาบาลี พอพูดขึ้นมา ก็หมายถึง “มนุษย์” ก่อนอื่นเลย แล้วจึงจะไปถึงสัตว์อย่างอื่น มนุษย์เป็นสัตว์ลำดับที่หนึ่ง อันดับแรก แต่เป็นสัตว์ที่ต่อมาได้เรียกกันว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ ว่ากันไปตอนนี้ก็ไม่ว่า ประเสริฐหรือไม่ประเสริฐ เพราะไม่ค่อยจะมีศีลเสียแล้ว

เป็นอันว่าศีลข้อที่หนึ่งก็แล้งไปแล้วจากสังคมไทย ข้อที่สอง “อทินนา” อาชญากรรมด้านที่เกี่ยวกับการลักขโมยอะไรต่างๆ ตลอดจน

กระทั่งการคอร์รัปชันก็แพร่หลาย ส่วนสามข้อท้าย คือ “กาเม,มุสา,สุรา” ก็ระบาดทั่วไปหมด แปลว่า ปัญหาสังคมของเรานี้พรรณนากันไปได้ไม่รู้จักจบสิ้น”

๖.๔ ความอ่อนด้อยของค่านิยม วัฒนธรรม จริยธรรม และศาสนา

ในหนังสือเรื่อง “แผนแม่บทเพื่อการฟื้นฟูชาติ” ของ ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม สมาชิกวุฒิสภา ได้กล่าวถึงความอ่อนด้อยของค่านิยม วัฒนธรรม จริยธรรม และศาสนา ไว้ดังนี้

“ลักษณะของค่านิยมในสังคมไทยตลอดจนวัฒนธรรม เชื่อมโยงไปถึงเรื่องจริยธรรม ศาสนา ฯลฯ ล้วนเป็นไปในลักษณะที่ด้อยคุณภาพ โดยเฉพาะค่านิยมที่ชอบความฟุ้งเฟ้อ ความฟุ่มเฟือย ความฟุ่มเฟือยทางวัตถุ ชอบความร่ำรวย หรือนิยมความร่ำรวยแทนที่จะนิยมคนดี ทำให้คนในสังคมไขว่คว้าหาความร่ำรวย และนิยมบริโภคนิยม

ค่านิยมดังกล่าว นำไปสู่การใช้จ่ายที่ไม่ประหยัด และไม่มีประสิทธิภาพ มีการบริโภคนิยมมากกว่าการลงทุนและการออม ดังนั้นการออมและการลงทุนเพื่ออนาคตจึงน้อยเกินไป ในขณะที่มีการลงทุนเพื่อการบริโภคนิยมมากเกินไป

จะเห็นได้ว่า ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยไม่ได้ช่วยให้เกิดภาวะเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและมั่นคง แต่ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่ฟุ้งเฟ้อเป็นฟองสบู่ เพราะเป็นเศรษฐกิจที่ไปติดยึดกับค่านิยมที่เน้นความร่ำรวย

ส่วนทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ก็ไม่บูชาความดีในสังคมมากเท่าที่ควร แต่ไปบูชาทุนนิยม ความร่ำรวย คนร่ำรวย คนมีอำนาจ ฯลฯ ทำให้คนนิยมที่จะมีอำนาจ จึงแสวงหาอำนาจด้วยการเข้าหาผู้นำ เข้าหาผู้

มีอำนาจ รวมถึงความไม่สุจริตที่มีอยู่ทั่วไป ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาชญากรรม การประกอบธุรกิจที่ไม่สุจริต เช่น ค้าขายยาเสพติด ประกอบธุรกิจบริการทางเพศ รวมถึงการบังคับใช้แรงงาน ฯลฯ

ระบบของค่านิยมที่กล่าวมา ล้วนนำไปสู่ความอ่อนด้อยของพลังสร้างสรรค์ในสังคม เมื่อสังคมมีพลังสร้างสรรค์น้อยเพราะต้องใช้พลังไปในทางทำลายหรือในทางบั่นทอน มีการใช้พลังงานเป็นอันมากเพื่อจะทำในเรื่องที่ทุจริต หรือเรื่องที่บั่นทอนชีวิตจิตใจ ทรัพย์สิน และคุณค่าต่าง ๆ ในสังคม ดังเช่น การใช้พลังงานจำนวนมากเพื่อเล่นหวยใต้ดิน เล่นการพนัน หรือการใช้พลังงานของคนกลุ่มหนึ่ง เพื่อประกอบอาชญากรรม แล้วก็ต้องมีคนอีกกลุ่มหนึ่งคอยทำหน้าที่ไล่จับอาชญากร เมื่อมีคนประเภทหนึ่งทำผิดก็ต้องมีคนอีกประเภทหนึ่งคอยไล่ตาม ต้องเกิดการต่อสู้กันทำให้เสียทรัพยากรและพลังงานไปมาก

เมื่อค่านิยม จริยธรรม วัฒนธรรม มีความอ่อนด้อย ล้วนเป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั้งนั้น เพราะต้องเสียทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นการลงทุน ลงแรง ใช้เงินทองทรัพย์สิน ใช้พลังงาน ใช้ความคิด แต่ไม่เกิดผลที่สามารถนำมาอุปโภคบริโภคได้”

๖.๕ สาเหตุของปัญหาสังคม

ปัญหาสังคมแต่ละปัญหามีสาเหตุของปัญหาที่แตกต่างกัน แต่อาจจะกล่าวได้ว่าสาเหตุของปัญหาสังคมมีหลายประการ ที่สำคัญได้แก่

(๑) ปัญหาจากตัวบุคคล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯ เกี่ยวกับปัญหาสังคม มีข้อความบางประการดังนี้

“ปัญหายุ่งยากในสังคมทุกวันนี้เกิดจากเหตุผลหลายอย่าง แต่เหตุที่สำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาได้มากคือ ความขาดหรือความบกพร่อง ในความเป็นระเบียบและความสะอาดมั่นคงในความประพฤติ และความ คิดจิตใจของบุคคล”

“ปัญหาสังคมนั้น ถ้าพิจารณาดูจะเห็นความจริงข้อหนึ่ง ว่า ปัญหาทั้งปวงเกิดจากมนุษย์เอง มีมนุษย์เป็นตัวการก่อปัญหาถึงไม่ก่อให้เกิดคนอื่นโดยตรงก็ก่อให้เกิดตัวเอง แล้วทำให้เดือดร้อนไปถึงคนอื่น กลายเป็นปัญหาสังคม ปัญหาสังคมจึงมีมาคู่กับมนุษย์ แม้ปัจจุบันโลกเราจะวิวัฒนาการก้าวหน้าไปเพียงใดก็ตาม แต่ปัญหาต่างๆ ก็มีได้เปลี่ยนแปลงไป เพียงแต่มีตัวอย่างทั้งดีและไม่ดีปรากฏให้เห็นเด่นชัดมากกว่าแต่ก่อน ดังนั้น บุคคลผู้สามารถประคับประคองตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข จึงต้องมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นที่จะยึดมั่นปฏิบัติมั่นตามแบบอย่างที่พิจารณา รู้ชัดด้วยปัญญาแล้วว่าเป็นทางแห่งความดี ความเจริญ ไม่ปล่อยตัวปล่อยใจให้มัวเมาหลงผิดไปในทางเสื่อมเสีย พร้อมกันนั้นก็ต้องมีสติกำกับอยู่ตลอดเวลาที่จะไม่ให้ประพฤติปฏิบัติผิดพลาดด้วยความประมาทพลั้งเผลอ เหตุนี้ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม นอกจากจะมุ่งสงเคราะห์ในด้านฐานะความเป็นอยู่แล้ว จึงควรจะได้พัฒนาบุคคลเป็นข้อใหญ่ด้วย เพราะถ้าบุคคลซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคม มีความเข้มแข็ง และมีสติ ปัญญาที่จะพิจารณาเลือกเฟ้นสิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติ ปัญหาต่างๆ ในสังคมก็จะบรรเทาเบาบางลง และสังคมส่วนรวมย่อมจะมีโอกาสพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้โดยไม่ยากนัก”

พระบรมราชาบาทที่อัญเชิญมาแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสังคมที่ทำให้เกิดความยุ่งยากในปัจจุบันนี้มาจากคนเป็นส่วนใหญ่ คนที่

ก่อให้เกิดปัญหาสังคม คือ คนที่ขาดหรือบกพร่องใน (๑) ความเป็นระเบียบได้แก่ วินัย (๒) ความสะอาด ได้แก่ ศิล เพราะศิลปะทำให้คนเป็นผู้มีกาย วาจา ใจ สะอาดและเป็นปกติ (๓) ความมั่นคง ได้แก่ ธรรม เพราะคนที่ขาดหลักธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยว จะเป็นคนที่ขาดความมั่นคง เป็นผลทำให้ความประพฤติขาดความสุจริต เป็นความประพฤติทุจริต ความคิดเป็นมิจฉาภิภูริ จิตใจตกต่ำเป็นทาสของกิเลสตัณหา มีดมัวเพราะขาดแสงสว่างแห่งปัญญา

(๒) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายประการ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาแรงงาน

(๓) ปัญหาทางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงของภาวะสังคม เช่น การที่พลเมืองเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการแก่งแย่งแข่งขันกันมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง สังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม ค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมที่เป็นพิเศษ ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายประการ

(๔) ปัญหาด้านการเมืองและการปกครอง

นักการเมือง และผู้บริหารประเทศ ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาสังคม ไม่ได้ให้ความสนใจในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาสังคมเท่าที่ควร ไม่มีแผนและมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไข ปัญหาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

อย่างต่อเนื่อง จริงจังและจริงจัง ไม่มีการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ
ระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน

(๕) จากการศึกษาของนักสังคมวิทยา

จากการศึกษาของนักสังคมวิทยา เชื่อว่าปัญหาสังคม
เกิดจากสาเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)
๒. ความไม่เป็นระเบียบในสังคม (Social Dis-
organization)
๓. บุคลิกภาพ (Personality) หรือพฤติกรรมที่เกิด

จากการเรียนรู้

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีอยู่เสมอทั้งในระดับจุลภาค
(micro level) และระดับมหภาค (macro level)

การเปลี่ยนแปลงในระดับจุลภาค ได้แก่ การ
เปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมส่วนบุคคลที่เกิดอยู่เป็นปกติ เช่น ในเรื่องค่านิยมหรือคุณค่าทางจริยธรรม ในเรื่องการแต่งกาย ในเรื่องมารยาท

การเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาค ได้แก่ การ
เปลี่ยนแปลงในรูปแบบหรือโครงสร้างของสังคม

ความไม่เป็นระเบียบในสังคม (Social Disorganization)

ความไม่เป็นระเบียบในสังคมเกิดจากการที่สังคมไม่สามารถควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันสังคม ซึ่งทำหน้าที่ในการถ่ายทอดคุณธรรมต่างๆ ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมต่างๆ ของสมาชิกในสังคมได้

บุคลิกภาพ (Personality) หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

บุคลิกภาพที่เป็นปัญหา คือ บุคลิกภาพที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น เด็กที่พ่อแม่แยกกันอยู่ จะมีสภาพจิตใจไม่มั่นคง ขาดความรักและความอบอุ่น จึงแสวงหาความรักจากนอกบ้าน โดยการคบเพื่อน ถ้าเพื่อนชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย เช่น เสพยาเสพติด ลักทรัพย์ ก็จะทำให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ

๖.๖ การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

(๑) การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมควรจะเป็นขั้นตอน มีการวางแผนและใช้กรรมวิธีเช่นเดียวกับการแก้ทุกซ์ตามหลักอริยสัจสี่ของพระพุทธเจ้า คือ **ต้องรู้ทุกซ์** รู้สภาพของทุกซ์เสียก่อนว่ามีอะไรบ้าง **รู้สมุทัย** รู้สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกซ์ **รู้นิโรธ** รู้การดับทุกซ์ และ**รู้มรรค** วิธีที่จะดับทุกซ์

ประการแรก จะต้องศึกษาให้รู้สภาพของปัญหาว่ามีอะไรบ้าง (problem identification) การรู้ปัญหา เทียบได้กับการรู้ทุกซ์

ประการที่สอง จะต้องศึกษาให้รู้ว่าปัญหานั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง เพื่อจะได้แก้ปัญหาได้ถูกต้อง โดยพยายามแก้ที่สาเหตุ (cause of problem) การรู้สาเหตุของปัญหา เทียบได้กับการรู้สาเหตุของทุกซ์หรือสมุทัย

ประการที่สาม จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา (goal หรือ objective) การรู้วัตถุประสงค์และเป้าหมายเทียบได้กับการรู้การดับทุกซ์หรือนิโรธ

ประการที่สี่ จะต้องกำหนดวิธีการแก้ปัญหา ทั้งการแก้ไขปัญหาระยะสั้นและระยะยาว องค์กรและบุคคลที่รับผิดชอบในการ

แก้ปัญหา (course of action) การรู้วิธีการแก้ไขปัญหา เทียบได้กับการรู้วิธีการดับทุกข์หรือมรรค

(๒) ในการแก้ไขปัญหาสังคม ควรดำเนินการ ๓ ขั้นตอน ดังนี้
 (๑) การทำให้ตระหนักในปัญหาสังคม (awareness) (๒) การทำให้เกิดจิตสำนึก (consciousness) ว่าการแก้ไขปัญหาสังคมเป็นหน้าที่ของทุกคน (๓) มีการร่วมมือกันทำ (collective action)

(๓) เนื่องจากปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นมาจากคนเป็นส่วนใหญ่ การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมที่ถูกต้องจึงควรแก้ที่ต้นเหตุ ด้วยการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ (human resource development) โดยการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่งด้วยปัญญา คนดีด้วยคุณธรรมและคนที่มีสุข เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ

คนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีควรมีพลังแห่งความดี ๖ ประการ ดังนี้

- (๑) ความรู้ดี
- (๒) สุขภาพอนามัยดี
- (๓) ความสามารถดี
- (๔) ความคิดดี
- (๕) การกระทำดี
- (๖) จิตใจดี

(๔) คนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรจะมีชีวิตที่สมบูรณ์ใน ๔ ด้าน ดังนี้

- (๑) **ชีวิตครอบครัว** (family life) มีครอบครัว

อบอุ่นเป็นสุข โดยใช้ธรรมะเรื่องฆราวาสธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ

(๒) **ชีวิตการงาน** (business life) มีอาชีพการงานที่
 สุกจริต มีรายได้พอเพียงแก่การครองชีพที่เหมาะสม โดยใช้ธรรมะข้อ
 ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ คือ **อุฏฐานสัมปทา**-ขยันหมั่นเพียรในการ
 ประกอบอาชีพการงาน **อารักขสัมปทา**-รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้
กัลยาณมิตตตา-คบเพื่อนที่ดีงาม **สมชีวิตา**-เลี้ยงชีวิตตามสมควร

(๓) **ชีวิตสังคม** (social life) มีความสัมพันธ์อันดี
 กับผู้อื่น บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยใช้ธรรมะข้อสังคหวัตถุ ๔
 คือ ทาน-การให้ ปิยวาจา-เจรจาถ้อยคำที่อ่อนหวาน อัตถจริยา-การทำ
 ตนให้เป็นประโยชน์ สมานัตตตา-การวางตนเหมาะสม

(๔) **ชีวิตด้านจิตวิญญาณ** (spiritual life) มี
 คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม มีความเข้าใจและเลื่อมใสอย่างมีเหตุผลใน
 คำสอนที่ถูกต้องแท้จริงของศาสนาที่ตนนับถือ และนำไปเป็นหลักปฏิบัติ
 จนเป็นปกติวิสัยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าต่อตนเองและสังคม โดย

การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

(๕) ในการพัฒนาคน สังคม และประเทศ จะต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือมีการพัฒนาอย่างสมดุลและผสมผสาน (balanced and integrated development) ทั้ง ๓ ด้าน ทั้งการพัฒนาจิตใจ (moral or spiritual development) การพัฒนาด้านสังคม (social development) และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (economic development) โดยถือการพัฒนาจิตใจเป็นรากฐานที่สำคัญตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ตามคำขวัญที่ว่า **เร่งพัฒนาจิต คิดพัฒนาสังคม ระดมพัฒนาเศรษฐกิจ** เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development)

(๖) อุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง น้อมนำมาจากพระบรมราชปณิธานในพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

พระราชดำรัสที่ว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม”** เป็นที่มาของ **“แผ่นดินธรรม”** ซึ่งหมายถึง แผ่นดินที่ปฏิบัติธรรม คือปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

พระราชดำรัสที่ว่า **“เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** เป็นที่มาของ **“แผ่นดินทอง”** ซึ่งหมายถึง แผ่นดินที่ประชาชนได้รับประโยชน์และความสุขอย่างทั่วถึงตามสมควรแก่อัตภาพ

ประโยชน์ที่ประชาชนควรจะได้รับ ซึ่งจะทำให้เกิดความสุข คือ ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (economic benefit) เช่น มีอาชีพและรายได้พอสมควร มีมาตรฐานการครองชีพที่ดี ประโยชน์ทางสังคม (social benefit) เช่น มีสุขภาพอนามัยดี การศึกษาดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประโยชน์ทางจิตใจ (spiritual

benefit) มีจิตใจที่เป็นสุขและสงบ ไม่เร่าร้อนวุ่นวาย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม

๖.๗ ความคาดหวังของสังคมไทยในทศวรรษหน้า

ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรีและรัฐบุรุษ ได้แสดงปาฐกถาพิเศษเรื่อง “ความคาดหวังของสังคมไทยในทศวรรษหน้า” ในพิธีเปิดโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย ปี ๒๕๓๘ เรื่อง “วิกฤตการณ์ทางสังคมไทย” ในวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๓๘ ณ หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย แสดงความคาดหวังของสังคมไทยในทศวรรษหน้า มีสาระสำคัญดังนี้

“๑. ผมคาดหวังว่าสังคมไทยจะดำรงความเป็นไทยไว้ได้ ผมหมายความว่าสังคมไทยจะดำรงความสำนึกในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามพจนานุกรมและประเพณีปฏิบัติ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งเป็นของคนไทยโดยแท้จริง ไม่นำคำภาษาอื่นที่ไม่จำเป็นมาพูดทับศัพท์เพื่อให้คำเหล่านั้นกลายเป็นภาษาไทย อาจจะทำให้ความหมายคลาดเคลื่อน ผมหวังว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมที่จะรักชาติวัฒนธรรมไว้ได้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เป็นหลักของชาติของเรา เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การให้ความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่จะประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้น้อย ครูจะเป็นครูที่ดีของเด็กเป็นครูที่เป็นตัวอย่างที่ดีของลูกศิษย์ คนรุ่นใหม่จะสำนึกและเห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ จะช่วยกันดำรงรักษาและพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้ก้าวหน้าไปอย่างมีระเบียบ ยึดประเพณีอย่างมีเหตุผลและคนไทยในสังคมต่างๆ จะสำนึกในความเป็นไทยตลอดไป

๒. ผมคาดหวังว่าคนไทยจะยึดมั่นในความรัก ความเคารพ

ต่อผู้ใหญ่ ผู้มีพระคุณต่อตน ต่อคนในสังคมนั้น และจะยังยึดมั่นในการ
 ตอบแทนบุญคุณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่มีบุญคุณต่อสังคมไทยแก่คนไทย
 คือแผ่นดินไทยที่เราอาศัยเกิดมา ผมหวังว่าสังคมไทยในทศวรรษหน้าจะมี
 ความสำนึกว่าแผ่นดินไทยแผ่นดินนี้ แผ่นดินแม่ของเรานี้คือ แผ่นดินที่มี
 บุญคุณมหาศาลต่อเรา ต่อสังคมเรา เรามีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องตอบแทน
 บุญคุณของแผ่นดินนี้และวิธีที่ดีที่สุดคือ การตอบแทนบุญคุณของแผ่นดิน
 ทำให้สังคมไทยของเราเป็นสังคมที่ดี มีเกียรติ มีความมั่นคงได้รับความ
 นิยมยกย่องและศรัทธา เพื่อระลึกถึงบุญคุณแผ่นดินไทยของเรา

๓. ผมคาดหวังว่าสังคมไทยจะพัฒนาไปเป็นแบบไทย คนรุ่น
 ใหม่และรุ่นต่อ ๆ ไป จะไม่ลอกเลียนวัฒนธรรมของชาติอื่นมาประพฤติ
 ปฏิบัติโดยไม่คำนึงและตระหนักถึงความเป็นไทย สังคมไทยควรจะพัฒนา
 ไปในแนวทางที่คนไทยค้นคิดขึ้นเอง ด้วยความร่วมมือและสมัครใจ สังคม
 ไทยจะพัฒนาไปในแนวทางที่คนไทยยอมรับได้แบบไทยที่จะยังความสุข
 สมบูรณ์ ความรักสามัคคีมาซึ่งสังคมไทยของเรา

๔. ผมคาดหวังว่าโลกจะรู้สึกที่สังคมไทยดีขึ้น ความเป็นอยู่
 ของสังคมไทย จะได้รับการยอมรับและความสนใจเป็นอย่างดี สังคมไทย
 จะเป็นสังคมที่มีชื่อเสียงเป็นที่เรียกร้องความสนใจ ความอยากเรียนรู้จาก
 ต่างประเทศ สังคมไทยจะเป็นสังคมที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นพิเศษไม่
 เหมือนสังคมของชาติอื่น สังคมไทยจะเป็นสังคมที่มีความเป็นไทยเด่นชัด
 และน่าสนใจยิ่ง

๕. ผมคาดหวังว่าสังคมไทยจะได้รับการพัฒนาการศึกษาจาก
 ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทุกระดับ ทั้งในเรื่องของโอกาสและความต้องการ
 เพื่อที่การศึกษาได้แพร่กระจายไปทั่วทุกสังคมในประเทศของเรา เพื่อที่

คนไทยจะได้รับการรับรู้ ได้รับความรู้มากพอที่เราจะช่วยตนเองได้ ประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ และเมื่อเราพูดถึงเรื่องการศึกษาแล้ว ผมขอเรียนว่าการศึกษาเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดที่จะพัฒนาสังคมของเรา โดยเฉพาะปัญหาความยากจนในสังคมให้หมดสิ้นไปได้ในระดับสูงทีเดียว

๖. ผมคาดหวังว่าสังคมไทยจะลดการเอาใจเอาเปรียบซึ่งกันและกัน จะกลับมาหันหน้าเข้าหากันช่วยกันคิด ช่วยกันสร้างมาตรการและประเพณีปฏิบัติ เพื่อให้สังคมได้มีโอกาสที่จะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อความรัก ความเข้าใจ เพื่อความเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนในสังคมปฏิบัติตนและปฏิบัติต่อสังคมเท่าเทียมกันในทุกๆ เรื่อง ที่สังคมนั้นจะมีและพึงได้ ไม่ว่าคนในสังคมนั้นจะมีฐานะแตกต่างกันอย่างไร และสังคมไทยจะปลอดผู้มีอิทธิพล

๗. ผมคาดหวังว่าสังคมไทยเข้าใจและห่วงใยการถนอมรักษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นชัดเจนยิ่งขึ้น ถ่องแท้ยิ่งขึ้น โดยคิดอยู่เสมอว่าเราจะต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อดำเนินชีวิตตามคนในสังคม เพื่อความเจริญพัฒนาของสังคมและชาติบ้านเมือง เข้าใจและเรียนรู้ว่าเราจะอยู่โดยปราศจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้

๘. ผมคาดหวังว่าสังคมไทยจะเป็นแกนหลักสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย เพราะว่สังคมไทยก็คือส่วนหนึ่งของชาติไทย สังคมไทยจะต้องรักษาวัฒนธรรมไทย สมบัติไทยและสิ่งอันประเสริฐยิ่งของเราของชาติไทย เพื่อให้ดำรงอยู่คู่คนไทยและชาติไทยต่อไป

๙. ผมคาดหวังว่าสังคมการเมืองของไทยจะพัฒนาไปในทิศ

ทางที่เป็นประโยชน์ต่อชาติไทยต่อคนไทยมากขึ้นกว่าเดิมมากกว่าในปัจจุบันนี้ ผมหวังว่าสังคมการเมืองไทยจะสำนึกในหน้าที่ของตนและมุ่งมั่นที่จะทำให้การเมืองของไทยเราบริสุทธิ์ สะอาด มุ่งที่จะทำทุกอย่างเพื่อชาติและประชาชน อย่างมีความสำนึกตลอดไปไม่เสื่อมคลาย รวมทั้งยึดมั่นมั่นคงในเรื่องของความเสียสละ กล่าวคือ รู้จักเสียสละ ทั้งสองประการ คนรุ่นใหม่จะเข้าใจความสำคัญข้อนี้และช่วยกันพัฒนาสังคมการเมือง ให้ประชาชนมีความรู้ มีสิทธิและเสรีในสังคมการเมืองมากยิ่งขึ้น”

๗. ปัญหาการเมืองของไทยและการแก้ไข

๗.๑ ระบบการเมืองไทยยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

ในเอกสารประกอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ได้กล่าวถึงระบบการเมืองไทยยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงไว้ดังนี้

“ในปัจจุบันแม้ว่าระบบประชาธิปไตยและระบบการเมืองของไทยจะมีการพัฒนาการที่ก้าวหน้าไปได้ระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่อาจปรับตัวได้ทันกับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ เนื่องจากมีข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการ เช่น ระบบพรรคการเมืองของไทยยังไม่เข้มแข็งพอ เนื่องจากในระยะที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่องของการพัฒนา การรวมตัวของพรรคการเมืองต่างๆ ยังไม่มีเอกภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ระบบประชาธิปไตยในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทั้งด้านเมือง การปกครอง และการบริหาร ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีการรวมศูนย์อยู่ในส่วนกลางและชาติ กลไกควบคุมอำนาจอีกทั้งยังมีปัญหาความแตกต่างด้านแนวความคิด

ประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง ระหว่างประชาชนในเขตเมืองและประชาชนในชนบท นอกจากนี้คนส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองและเป็นเรื่องเฉพาะการเลือกตั้ง ทำให้ขาดจิตสำนึกในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและการเข้าร่วมกิจกรรมการตัดสินใจในทุกระดับประกอบกับความเป็นชุมชนหรือการเป็นประชาสังคมยังอ่อนแอเนื่องจากขาดโอกาสและขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจริงจัง ฯลฯ ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น หากได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างจริงจัง ก็จะช่วยทำให้ระบบประชาธิปไตยและระบบการเมืองของไทยมีความเข้มแข็งและส่งผลดีต่อการพัฒนาด้านอื่น รวมทั้งการพัฒนาคนและสังคมอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในระยะยาว”

๗.๒ ปัญหาของระบอบการปกครองในปัจจุบัน

ในหนังสือเรื่อง “วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย” ของศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ได้กล่าวถึงปัญหาของระบอบการปกครองในปัจจุบัน ไว้ดังนี้

“ปัญหาระบอบการปกครองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ที่จัดอยู่ในระบบธนาธิปไตยนั้น มีปัญหาใหญ่ๆ ที่นำไปสู่การเสื่อมศรัทธาและเสียความชอบธรรมของระบบดังต่อไปนี้คือ

ประการแรก ปัญหาเรื่องการใช้เงินซื้อเสียงของนักการเมือง เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางอำนาจทางการเมือง อันได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ถึงแม้จะเป็นการยากลำบากที่จะพิสูจน์อย่างแน่ชัดว่าได้มีการใช้เงินซื้อเสียงเกิดขึ้น เพราะหลักฐานชนิดที่จับให้มันคั้นให้ตายไม่ได้ แต่ก็เห็นข้อเท็จจริงที่ทราบกันทั่วไปว่ามีการใช้เงินซื้อเสียงกันอย่างมากมาย โดยนักการเมืองและพรรคการเมืองต่างทุ่มเงินที่จะชนะการเลือกตั้ง เพื่อที่จะให้พรรคดังกล่าวมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากกว่าพรรคอื่นๆ และเพื่อที่จะได้มีอำนาจต่อรองทางการเมือง ผลจากการใช้เงินซื้อเสียงอย่างมหาศาลนั้น ทำให้ระบบขาดความศักดิ์สิทธิ์ การอ้างของนักการเมืองที่ว่ามาจากประชาชน กลายเป็นข้ออ้างที่ขาดน้ำหนักอย่างน่าเสียดายยิ่ง แต่ที่สำคัญที่สุดการใช้เงินซื้อเสียงทำให้คนตีมีความรู้ความสามารถไม่อาจเข้าสู่ระบบการเมืองได้ ผลที่ตามมาก็คือสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่รวมกลุ่มของคนส่วนใหญ่ที่ขาดความเหมาะสม ที่จะรับผิดชอบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน จนเกิดความเอือมระอาในหมู่ประชาชน ผู้เสียภาษี และนี่คือปัญหาข้อแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่รอดของระบบในอนาคต

ประการที่ ๒ ปัญหาเรื่องการแข่งขันตำแหน่งอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งรัฐมนตรีในหมู่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นปัญหาที่ยังแก้ไม่ตกในขณะนี้ คงไม่ผิดถ้าจะกล่าวว่า นักการเมืองส่วนใหญ่ตั้งใจเพียงอาศัยการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเป็นบันไดขั้นแรกของการ

ได้เข้าไปสู่ตำแหน่งบริหารระดับสูง ซึ่งนั่นคือการเป็นรัฐมนตรี เพราะเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ ขณะเดียวกันก็เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจให้คุณให้โทษได้ และที่สำคัญที่สุด มีนักการเมืองจำนวนมากไม่น้อยอาศัยตำแหน่งบริหารดังกล่าวหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวก ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดมีระบบที่เรียกว่า ระบบสัดส่วนเกิดขึ้นในหลายพรรค เช่น นักการเมืองผู้ใดสามารถคุมเสียงส.ส. อื่นซึ่งเป็นกลุ่มของตน กล่าวคือ สามารถนำผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ได้รับชัยชนะจำนวนหนึ่ง ตนในฐานะหัวหน้ากลุ่มก็มีสิทธิ์เป็นรัฐมนตรีหรือมีสิทธิ์ต่อรองเพื่อขอตำแหน่งรัฐมนตรีหรือมิฉะนั้นนักการเมืองที่มีฐานะทางการเงินดีก็สามารถช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หรือการซื้อเสียงก็ย่อมจะมีความสำคัญในพรรค และต่อรองที่จะเป็นรัฐมนตรีได้ ผลที่ตามมาก็คือ เกิดความขัดแย้งในแต่ละพรรค ขณะเดียวกันก็เกิดความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาลด้วย เกี่ยวเนื่องกับการแก่งแย่งเข้าคุมการบริหารกระทรวงสำคัญ ๆ ที่สามารถจะเอื้ออำนวยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อตนได้

ประการที่ ๓ เนื่องจากกระบวนการทางการเมืองเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินซื้อเสียงการหาผลประโยชน์จากตำแหน่งบริหารระดับสูง สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ การฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างขนานใหญ่ของนักการเมือง โดยมองกระบวนการทางการเมืองเป็นกระบวนการหนึ่งของการประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ในรูปของโครงการขนาดใหญ่เป็นพันล้านบาท หมื่นล้านบาท หรือแม้กระทั่งแสนล้านบาท ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจหรือตำแหน่งในทางการเมืองกับการประกอบธุรกิจจึงได้พัฒนาขึ้นในสังคมไทย กระบวนการทางการเมืองและการทำธุรกิจแทบจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ธุรกิจการเมืองนี้ได้

นำไปสู่การฉ้อราษฎร์บังหลวงตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ประการที่ ๔ การแสดงอำนาจบาตรใหญ่ของนักการเมืองที่เข้าสู่ตำแหน่งอำนาจ ด้วยการใช้ตำแหน่งอำนาจกระทำการเหยียดหยันต่อกฎหมาย ทำทลายความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม สร้างความสัมพันธ์อันน่า อึดอัดกับข้าราชการประจำซึ่งปฏิบัติตามกฎระเบียบและนโยบายผลที่ตามมาคือความเป็นศัตรูกันระหว่างนักการเมืองและข้าราชการประจำ แต่ผลในทางลบไม่หยุดเพียงเท่านั้น นักการเมืองยังเข้าไปแทรกแซงการบริหารของข้าราชการประจำ ด้วยการนำพรรคพวกคนสนิทเข้ามาเกี่ยวข้องกับการทำงานในกระทรวง ก่อให้เกิดการสั่นคลอนของระเบียบแบบแผนประเพณีปฏิบัติในระบบข้าราชการประจำ ที่สำคัญที่สุดนำไปสู่ความรู้สึกเหน็ดเหนื่อยต่อการทำงานในฐานะข้าราชการ และมีจำนวนไม่น้อยที่ลาออกไปประกอบอาชีพอื่น

ปัญหาใหญ่ๆ สี่ประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ได้นำไปสู่ผลเสียที่สำคัญคือ การฉ้อราษฎร์บังหลวง การตัดสินนโยบายโดยเห็นแก่ประโยชน์เป็นที่ตั้ง การคุกคามต่อการทำงานของข้าราชการประจำ การที่ระบบไม่สามารถจะคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมเข้าสู่ตำแหน่งบริหารชั้นสูงเนื่องจากอิทธิพลของเงิน ทำให้เกิดผลเสียอย่างหนักต่อผลประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งอาจจะสร้างปัญหาในระยะยาวได้ การใช้ทรัพยากรที่ไม่สมเหตุผล การตัดสินนโยบายที่เห็นแก่ผลประโยชน์ระยะสั้นแทนที่จะเห็นแก่ผลประโยชน์ระยะยาว ฯลฯ ล้วนแล้วแต่สร้างภาระผูกพันให้แก่อนุชนรุ่นหลังที่อาจจะกลายเป็นภาระหลักอึ้งเนื่องจากการตัดสินนโยบายที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการทั้งหลายทั้งปวงนี้เป็นผลมาจากระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ถูกชักจูงโดยบุคคล

ที่มีเงินและมองดูกระบวนการทั้งหมดในสังคมเป็นกระบวนการซื้อ ๆ ขาย ๆ โดยสามารถจะใช้เงินซื้อได้ทุกอย่าง รวมตลอดทั้งยศฐาบรรดาศักดิ์ ตำแหน่งอำนาจ และเมื่อได้ใช้จ่ายเงินไปแล้วก็จำเป็นต้องหาเงินคืนด้วยการกระทำที่เรียกว่าการฉ้อราษฎร์บังหลวง เข้าลักษณะระบบโจรปล้นบ้าน ปล้นแผ่นดิน (Kleptocracy) โกงกินบ้านเมือง โดยไม่สนใจต่อตัวบทกฎหมาย ความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม หรือความรู้สึกของประชาชน ซึ่งส่งผลเสียในประการที่สอง

ผลเสียส่วนที่สองที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือความรู้สึกที่ขาดความน่าเชื่อถือ ขาดศรัทธาต่อรัฐบาลหรือบุคคลที่อยู่ในอำนาจ ผลที่ตามมาคือการสูญเสียความชอบธรรมของรัฐบาลและของนักการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเสื่อมศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และทำให้ระบบที่เป็นอยู่สูญเสียความชอบธรรม ขาดการสนับสนุนจากประชาชน”

๗.๓ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตย

รายงานการสัมมนาเรื่อง “ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย” ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ ๑-๒ ธันวาคม ๒๕๓๖ ณ ดิگสันติโมตรี ทำเนียบรัฐบาล ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยที่สำคัญบางประการดังนี้

(๑) การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องการเมืองและประชาธิปไตย เรื่องสิทธิเสรีภาพ ไม่ได้ใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นธรรม

(๒) การแยกศาสนาออกจากการเมือง ทำให้ประชาธิปไตยเป็นเพียงอุดมการณ์และระบบทางการเมือง ไม่เป็นวิถีชีวิตของประชาชน

ไม่เข้าสู่สายเลือดของประชาชน

(๓) การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งทำให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ บุคคลบางคนและคณะบุคคลบางคนที่น่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์มาใช้ ไม่ได้นำทศพิธราชธรรมของพระองค์มาใช้ควบคู่ไปด้วย จึงมีการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม

(๔) การเมืองที่ไม่มีศาสนาเป็นรากฐาน นักการเมืองผู้ไม่มีศาสนธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและแนวทางการปฏิบัติ ทำให้การเมืองซึ่งเป็นเรื่องผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ เป็นการช่วงชิงอำนาจเพื่อประโยชน์ตนและพรรคพวก โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรม ทำให้เกิดคอร์รัปชันทางการเมือง ทำให้การเมืองมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและไม่เหมาะสม ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองที่ดี ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายและหมดศรัทธาต่อนักการเมืองและเห็นการเมืองเป็นเรื่องสกปรกเลวร้าย

(๕) ความผันผวนทางการเมือง การปฏิวัติรัฐประหารที่เกิดขึ้นหลายครั้งในระยะเวลา ๖๐ ปี นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทำให้เกิดวัฏจักรแห่งความชั่วร้าย เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย

(๖) การเรียนการสอนและการเผยแพร่ประชาธิปไตย ยังขาดแนวคิดและทิศทางที่ถูกต้อง สถาบันทางศาสนาและองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ไม่ได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีธรรมาธิปไตยเป็นรากฐาน เพื่อที่จะ

ทำให้ประชาชนมีจิตใจและวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย มีจิตสำนึกในเรื่อง การเมืองและประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง และร่วมมือกันในการพัฒนา ประชาธิปไตยที่ยั่งยืนและแท้จริง

๗.๔ **ธรรมะกับการเมือง** ท่านพุทธทาสภิกขุ พระธรรมปิฎก พระราชารมุณี และ ดร.พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ ได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องธรรมะหรือพระพุทธศาสนากับการเมืองไว้ดังนี้

(๑) **ท่านพุทธทาสภิกขุ** ได้บรรยายเรื่อง “**ธรรมะกับการเมือง การเมืองกับธรรมะ**” มีสาระสำคัญบางประการว่า โลกในปัจจุบันนี้ไม่มีความสุข เพราะที่ไม่มี ความถูกต้องทางการเมือง เราเป็นคนหนึ่งใน โลกนี้ จึงหลีกเลี่ยงเรื่องของโลกไม่ได้ เมื่อความไม่สุขของโลกละมาจาก ความไม่ถูกต้องทางการเมือง เราจึงต้องสนใจและเข้าใจเรื่องการเมือง คำว่า “การเมือง” หมายถึงระเบียบปฏิบัติที่ช่วยกันจัดบ้านเมืองหรือ สังคมหรือโลก ให้คนดีอยู่ด้วยกันมากๆ อยู่ด้วยกันด้วยความสันติสุข ด้วยความสงบสุขอย่างแท้จริง นี่เป็นความหมายของการเมืองที่ถูกต้อง ที่ บริสุทธิ์ แต่ถ้าความหมายของการเมืองเปลี่ยนไปไม่ถูกต้อง ไม่บริสุทธิ์ ก็ กลายเป็นเรื่องคดโกง เรื่องเอารัดเอาเปรียบกันอย่างที่กำลังเป็นอยู่ในเวลานี้ ทั้งการเมืองที่บริสุทธิ์ก็ดีและการเมืองที่สกปรกก็ดีต้องเนื่องกันอยู่กับธรรมะ ส่วนการเมืองที่สกปรกจะขาดธรรมะ จะต้องนำธรรมะเข้ามาประกอบกับ การเมืองที่สกปรก เพื่อแก้ไขให้หายสกปรก กลายเป็นการเมืองที่บริสุทธิ์

ท่านพุทธทาสภิกขุได้เขียนไว้ว่า “ธรรมะกับการเมือง เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ แยกกันเมื่อไร การเมืองก็กลายเป็นเรื่องทำลายโลก ขึ้นมาทันที

การเมืองที่แท้จริงสำหรับมนุษย์ ต้องตั้งรากฐานอยู่บน

รากฐานทางศาสนาของทุกศาสนาที่มีอยู่ว่า “สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนทุกข์ เกิด-แก่-เจ็บ-ตาย ด้วยกันหมดทั้งสิ้น” นักการเมืองที่มีธรรมะสำจะข้อนี้ อยู่ในใจย่อมเป็นนักการเมืองของพระเจ้า การเคลื่อนไหวของเขาทุก กระเบียดนิ้วมีแต่บุญกุศล จนกระทั่งกลายเป็นปูชนียบุคคลไป

ขอภาวนาให้โลกเรามีนักการเมืองชนิดนั้นเป็นผู้จัดการ เมืองของโลกโดยทั่วไปเถิด”

(๒) **พระธรรมปิฎก** (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้เขียนไว้ใน หนังสือเรื่อง “การสร้างสรรคประชาธิปไตย” มีสาระสำคัญบางประการ ดังนี้

“เมื่อเราปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแล้ว และ อำนาจอยู่กับประชาชน ประชาชนก็ต้องมีความรับผิดชอบที่จะทำตนให้เป็นประชาธิปไตย”.

“ถ้าประชาชนไม่ถือธรรมเป็นใหญ่ ไม่เป็นธรรมาธิปไตย ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ไม่ใช่ปัญญา เอาแต่ใจ ตามใจกิเลส และใช้อำนาจตาม อำนาจใจก็จะปกครองตนเองไม่ได้ ประชาธิปไตยก็ไปดีไม่ได้ และ ประชาชนนั้นแหละจะเดือดร้อน เพราะเบียดเบียนข่มเหงเอารัดเอาเปรียบ แแย้งซึ่งกันเองแล้วในที่สุดประชาชนนั่นเองก็อาจจะเป็นผู้เรียกร้องเชื้อเชิญ ผู้เผด็จการให้เข้ามารวบยึดอำนาจไปปกครอง”

“ในการถือธรรมเป็นใหญ่นั้น ธรรมที่จะต้องถือหรือ เคารพยึดเป็นหลักเป็นมาตรฐาน อาจแบ่งคร่าว ๆ ได้ ๒ ระดับ คือ

ขั้นต้น ได้แก่ หลักการ กฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ อันชอบ ธรรมที่ได้ตกลงกันวางไว้

ขั้นสูงขึ้นไป ได้แก่ ความจริง ความถูกต้องดีงามและ

ประโยชน์สุขที่เหนือกว่าขั้นต้นนั้นขึ้นไป จนสุดขีดแห่งปัญญาของตนจะมองเห็นได้”

“เมื่อประชาชนเจ้าของอำนาจต้องเป็นธรรมาธิปไตย บุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากประชาชน หรือใช้อำนาจในนามของประชาชน คือผู้แทนและนักการเมืองทั้งหลายก็จะต้องเป็นธรรมาธิปไตยด้วย

สำหรับนักการเมืองและผู้แทนของประชาชนนั้น จะต้องเข้าใจว่าประชาธิปไตยไม่ใช่ว่าทำตามใจประชาชน ไม่ใช่ว่าเอาอกเอาใจตลอดจนไม่ใช่ว่าการประจบประชาน

เราเคยเห็นคนมีอำนาจหรือคนที่เป็นใหญ่ มีคนแวดล้อมคอยเอาอกเอาใจ เรารู้ว่าการประจบสอพลอผู้เป็นใหญ่หรือผู้มีอำนาจนั้นเป็นสิ่งเลวร้ายไม่ถูกต้องฉันใด เมื่อประชาชนเป็นใหญ่เป็นเจ้าของอำนาจ แม้ว่าจะต้องยอมต่ออำนาจของประชาชน แต่การที่ผู้แทนหรือนักการเมืองจะประจบเอาใจประชาชน ก็เป็นการไม่ถูกต้องฉันนั้น ประชาชนจะต้องไม่หลงเพลิดเพลินไปกับการพะเน้าพะนอประจบประแจงเอาใจนั้น ประชาชนจะต้องคงอยู่ในหลักการที่ถือธรรมเป็นใหญ่และนับถือนักการเมืองที่เป็นธรรมาธิปไตย มีความพอใจที่นักการเมืองหรือผู้แทนของตนถือธรรมเป็นใหญ่ แม้ว่าเขาจะมาว่ากล่าวคัดค้านตักเตือนตนโดยเหตุผล”

(๓) พระราชวรมุนี ได้กล่าวถึงเรื่องพระสงฆ์กับการเมืองว่า การเมืองเป็นเรื่องการแสวงหาอำนาจทางการปกครองระดับหนึ่ง เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม พระสงฆ์ไม่ใช่กลุ่มผลประโยชน์ในสังคม ดังนั้น พระสงฆ์จึงไม่ควรเกี่ยวข้องกับการแสวงหาอำนาจทางการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม สถาบันสงฆ์ควรลอยตัวให้พ้นจากความ

ขัดแย้งทางการเมืองที่แต่ละกลุ่มสร้างขึ้นเพื่อชิงชัยอำนาจในการปกครองบ้านเมือง พระสงฆ์ควรดำเนินตามพระพุทธจริยาที่ไม่หลงแสวงหาอำนาจทางการเมือง แต่ทรงสั่งสอนนักรบเมืองให้ประพฤติธรรม เช่น ทศพิธราชธรรม และจักรวรรดิวัตร ๑๒ พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการแสดงธรรมชี้ทางที่ถูกต้องในการปกครองบ้านเมือง ถ้าผู้นำในบ้านเมืองกระทำไม่ถูกต้องและไม่ถูกธรรมในเรื่องใด พระสงฆ์ก็ควรที่จะออกมาเทศนาตักเตือนผู้นำและนักรบเมือง ให้พูดและทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

(๕) ดร.พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ ได้เขียนเรื่อง “พุทธศาสนากับการเมือง” มีสาระสำคัญบางประการ ดังนี้

“ศาสนากับการเมืองมีคุณูปการต่อกันและกัน การเมืองช่วยแก้ปัญหาประชาชนด้านทางกายและวัตถุ ส่วนธรรมะหรือศาสนา มีส่วนช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาทางด้านจิตใจ หากเรายอมรับว่าชีวิตประกอบด้วยกายและจิต และต้องการให้ทั้งสองส่วนได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน ก็ไม่ควรปฏิเสธที่จะให้ศาสนามีความสัมพันธ์กับการเมือง

ในกรณีที่มีนักรบเมืองไทยหลายท่านปรารถนาที่จะให้พุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติคู่บ้านคู่เมืองมาแต่โบราณกาล มีบทบาททางการเมือง เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า พระสงฆ์ควรทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า เลือกเฟ้นพุทธธรรมอันบริสุทธิ์ แล้วนำมาเผยแพร่แก่ประชาชนรวมทั้งนักรบเมืองด้วย

สิ่งที่พระสงฆ์จะต้องตระหนักเมื่อเริ่มจับงานนี้คือจุดยืนที่ถูกต้องและเที่ยงธรรม พระสงฆ์ไม่ควรให้การสนับสนุนหรือต่อต้านระบบการเมือง กลุ่มการเมือง หรือนักรบเมืองใด ๆ ที่ตนชอบหรือเกลียด

แต่ควรเมตตาและอุเบกขา พร้อมทั้งจะมอบธรรมและคำแนะนำที่เหมาะสมให้แก่ระบบการเมือง กลุ่มการเมือง และนักการเมืองนั้นๆ ในเวลาอันสมควร”

“นักการเมืองเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับการเมือง หากนักการเมืองเริ่มตระหนักและครีธาถึงคุณค่าแห่งพุทธธรรม มีความเป็นไปได้อย่างที่คุณธรรมจะช่วยพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาชาติ นักการเมืองควรประสานมือกับพระสงฆ์ ด้วยการเริ่มทำความเข้าใจพุทธธรรมให้ถ่องแท้ โดยมีพระสงฆ์เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ ทั้งในด้านการศึกษาและปฏิบัติ นักการเมืองมีปัจจัยเทียบพร้อม ถวายความสะดวกให้พระสงฆ์ทำงานด้านเผยแผ่ธรรมะไปยังประชาชนในท้องที่ต่างๆ ทั้งใกล้ไกลได้เต็มที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับแสงสว่าง ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมในตัวเอง ขยายไปสู่คนใกล้ตัว และสังคมส่วนใหญ่

งานนี้ต้องใช้เวลาและการเสียสละร่วมกัน เมื่อประชาชนส่วนใหญ่มีคุณธรรม เป็นที่แน่นอนว่าเราจะได้นักการเมืองที่มีคุณธรรมเพิ่มขึ้นมาในระบบการเมืองอีกไม่น้อย เพราะนักการเมืองมาจากประชาชน เมื่อมีการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ประชาชนที่มีคุณธรรมย่อมจะต้องเลือกคนที่มีความดีเป็นตัวแทนของตน เมื่อประชาชนส่วนใหญ่มั่นคงในธรรม ไม่ผิดหวังต่อผู้แทนที่เขาเลือก เงินของพวกอันธพาลการเมืองที่เคยแสดงฤทธิ์เดช ซื่อเสียดในราคาดูกๆ ก็จะไม่ไคร้ค่า นักการเมืองปีศาจในคราบเศรษฐีก็จะค่อยๆ เบาลงไปจากวงการเมืองไทย”

๗.๕ วัฒนธรรมและจริยธรรมทางการเมืองเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย

(๑) **วัฒนธรรมทางการเมือง** คือ ความนึกคิดและวิถีชีวิตทางการเมืองหรือเกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งสังคมหนึ่ง ๆ ได้สั่งสมมาตลอดระยะเวลาของสังคมนั้น

(๒) **จริยธรรมทางการเมือง** คือ พฤติกรรมทางการเมืองที่เหมาะสมถูกต้องและชอบธรรม อันจะนำมาซึ่งความสงบสุขและความรุ่งเรืองของสังคมส่วนรวม อันเป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ตามอุดมการณ์ทางการเมือง

(๓) ในหนังสือเรื่อง **“การเมืองการปกครองของไทย”** ซึ่งเขียนโดย ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมประชาธิปไตยเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย

(๓.๑) โครงสร้างและกระบวนการประชาธิปไตย ได้แก่ สถาบันประชาธิปไตย เช่น รัฐธรรมนูญ สภาผู้แทนราษฎร ระบบพรรคการเมือง กลุ่มผลักดัน สื่อมวลชนที่อิสระ ฯลฯ

(๓.๒) การแบ่งแยกและถ่วงดุลอำนาจของสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

(๓.๓) ผู้นำทางการเมืองที่มีค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อศรัทธาและเจตจำนงที่จะส่งเสริมประชาธิปไตย และปฏิบัติตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย

(๓.๔) ประชาชนทั่ว ๆ ไป มีความเข้าใจและมีค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อและศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือมีวัฒนธรรมประชาธิปไตย

(๔) ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน ได้อธิบายวัฒนธรรมประชาธิปไตย คือ วัฒนธรรมดังต่อไปนี้

(๔.๑) หลักการเรื่องประชาชนมีอำนาจสูงสุดและมีสิทธิปกครองตนเอง กล่าวคืออำนาจสูงสุดมาจากประชาชน มีผลประโยชน์ของประชาชนเป็นฐาน ตามคำกล่าวที่ว่า เป็นระบบการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน

(๔.๒) สิทธิและหน้าที่ ประชาชนจะต้องเข้าใจและยึดมั่นในเรื่องสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งใครจะละเมิดไม่ได้ เช่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิในการชุมนุม สิทธิในการเลือกทำมาหากิน สิทธิในการเลือกที่อยู่อาศัย ควบคู่กับสิทธิดังกล่าว คือ การรู้จักหน้าที่ เช่น หน้าที่ในการรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย หน้าที่เสียภาษีอากร หน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๔.๓) กติกาการแก้ข้อขัดแย้งและหาข้อยุติ ในระบบประชาธิปไตย กลไกที่จะบรรเทาและขจัดข้อขัดแย้ง ได้แก่ การใช้หลักนิติธรรม (rule of law) การใช้หลักเสียงข้างมาก (majority rule) และการเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย (minority right)

๗.๖ ข้อเสนอแนะบางประการในการพัฒนาประชาธิปไตย

ที่ประชุมสัมมนาเรื่อง “ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย” ได้ให้ข้อเสนอแนะบางประการในการพัฒนาประชาธิปไตย ดังนี้

(๑) ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีธรรมาธิปไตยเป็นรากฐาน มีประโยชน์และความสุขของประชาชนเป็นเป้าหมายที่สำคัญ

การพัฒนาการปกครองในระดับประชาธิปไตย

(๒) เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตย โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรประชาชน

(๓) รัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายและควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตย พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและไม่เหมาะสมของนักการเมืองบางคน ที่ใช้การเมืองเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองและพรรคพวก โดยไม่ถูกต้องและชอบธรรม คำพูดและการกระทำของนักการเมืองที่สวนทางกับคำสอนของศาสนา เช่น การพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้า การทุจริตคอร์รัปชัน การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนหมดศรัทธาในนักการเมือง เบื่อหน่ายการเมือง มองเห็นการเมืองเป็นเรื่องสกปรกที่ช่วงชิงอำนาจกันเพื่อผลประโยชน์ของตนและพรรคพวก รัฐสภาและสมาชิกรัฐสภา

โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
ในการที่จะพัฒนาประชาธิปไตยให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน

(๔) ศาสนา โดยเฉพาะศาสนบุคคลและศาสนธรรมมีบทบาทที่สำคัญที่จะพัฒนาประชาธิปไตย ให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน การที่การเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่บริสุทธิ์ เป็นเรื่องการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน กลายเป็นการเมืองที่สกปรก เป็นการช่วงชิงอำนาจระหว่างกัน โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและคุณธรรม มีการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม มีการคอร์รัปชันทางการเมือง ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการเมือง หมดศรัทธาในนักการเมือง ก็เพราะได้นำศาสนาแยกออกจากการเมืองไม่ได้ นำศาสนาไปเป็นรากฐานของประชาธิปไตย และการพัฒนาประชาธิปไตย นักการเมืองไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของศาสนา เห็นศาสนาเป็นเรื่องคร่ำครึ ล้าสมัย ไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนา ไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา กลับมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับคำสอนของศาสนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันทางศาสนาจะต้องเข้ามาช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตย

(๕) สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญมากที่สุดในการฝึกอบรมเรื่องประชาธิปไตยแก่เด็กและเยาวชน เพราะการฝึกอบรมเรื่องประชาธิปไตยจะต้องเริ่มจากครอบครัว โดยพ่อแม่จะต้องสั่งสอนอบรมลูกให้รู้จักการใช้สิทธิและหน้าที่ให้เหมาะสมและถูกต้อง ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างและแบบฉบับที่ดีของลูก มีจิตใจประชาธิปไตย ทำครอบครัวและบรรยากาศในบ้านให้เป็นประชาธิปไตย ให้ลูกได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและรู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้เหตุผล รู้จักช่วยตัวเอง มีความเอื้ออาทรและช่วยเหลือผู้อื่น เคารพ

ในสิทธิของผู้อื่น รักษาระเบียบวินัย

(๖) องค์การเอกชนอาจจะช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตย ให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน ได้ดังนี้

๖.๑ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องการเมืองและประชาธิปไตยแก่สมาชิก กรรมการ ประชาชน นักเรียน นักศึกษา

๖.๒ ร่วมมือกับรัฐบาล รัฐสภา สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา และองค์กรประชาชน ในการพัฒนาประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน ในการพัฒนาจิตใจประชาธิปไตย การพัฒนาวิถีชีวิตให้เป็นประชาธิปไตย การพัฒนาการปกครองให้เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

๖.๓ ส่งเสริมและรักษาความมั่นคงของสถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีธรรมาธิปไตยเป็นรากฐาน มีประโยชน์และความสุขของประชาชนเป็นเป้าหมายที่สำคัญ

๖.๔ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีและถูกต้องในบรรดาเยาวชนและประชาชน ให้อึดมั่นในคุณธรรม ๔ ประการตามพระบรมราโชวาท ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๖.๕ สนับสนุนส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรประชาชนในระดับพื้นฐาน คือชุมชนและหมู่บ้าน ให้สามารถพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน

ของตนอย่างสมดุลและผสมผสาน ทั้งการพัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง

๖.๖ ควรปรับปรุงบทบาทในด้านต่างๆ ในการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น บทบาทในด้านผู้ประสานงาน (Coordinator) ผู้เฝ้าติดตามสถานการณ์ (Watchdog) ผู้วิพากษ์วิจารณ์ (Critic) ผู้เสนอแนะ (Advocacy) ผู้กระตุ้นเร่งเร้า (Catalyst) ผู้ริเริ่ม (Innovator) ผู้ร่วมงาน (Collaborator) เช่น ศึกษาติดตามปัญหาเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชน ความไม่เป็นธรรมที่ประชาชนได้รับ แล้วเสนอรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ร่วมมือในการแก้ไข ปัญหา กระตุ้นเร่งเร้าให้รัฐบาลและหน่วยราชการได้ดำเนินการอย่างจริงจัง จริงใจและต่อเนื่อง ในการพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน

๗. สื่อมวลชนมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน โดยอาจจะดำเนินการดังนี้

๗.๑ เผยแพร่ความจำเป็นและความสำคัญของศาสนา ในการพัฒนาการเมืองให้เป็นการเมืองที่บริสุทธิ์ การพัฒนาประชาธิปไตย ให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน เพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชนอย่างแท้จริง

๗.๒ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ เรื่องการเมืองและประชาธิปไตย ให้เห็นว่าการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นเรื่องของทุกคนที่จะต้องร่วมมือกัน ใช้สิทธิเสรีภาพและปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง

๗.๓ ชี้ชวนแนะนำให้ประชาชนใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยใช้วิธีการฉันทเลือกคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เลือกเพราะเห็นแก่อำภิสสินจ้าง มีผู้กล่าวว่า ประชาชนเปรียบเสมือนน้ำ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเปรียบเสมือนปลา หากประชาชนเป็นน้ำเน่า ปลาที่อยู่ในน้ำก็จะเป็นปลาเน่าไปด้วย

๗.๔ ให้การยกย่องและให้กำลังใจแก่นักการเมืองที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีจิตใจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ต่อสู้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน ประเทศชาติอย่างแท้จริง

๗.๕ หาทางป้องกันไม่ให้นักการเมืองที่ไม่ดี ไม่มีจิตใจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ขาดคุณธรรมและจริยธรรม มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไม่เหมาะสม มีการคอร์รัปชันทางการเมือง ไม่ให้มีอำนาจเพราะนักการเมืองที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรม เมื่อมีอำนาจจะใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม ทำความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน และจะทำความเสียหายให้แก่ชาติบ้านเมือง

(๘) องค์กรประชาชน (People Organization) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นและบริหารงานโดยประชาชนในระดับรากฐาน คือ ชุมชนและหมู่บ้าน เช่น คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล กลุ่มเกษตรกร องค์กรประชาชนมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประชาธิปไตย คนไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ในชนบท อยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ กว่า ๖๐,๐๐๐ หมู่บ้าน หากประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย ไม่มีจิตใจและวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ไม่รู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง ยังลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเห็นแก่

อามิสสินจ้างและโดยปราศจากวิจารณ์ญาณที่ดี ก็ยากที่จะพัฒนาประชาธิปไตยให้เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงและยั่งยืน

(๙) ทุกฝ่ายทั้งรัฐบาล หน่วยราชการต่างๆ องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน สถาบันทางศาสนาและสถานศึกษา จึงควรร่วมมือกันอย่างจริงจัง จริงใจและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานขององค์กรประชาชนให้มีประสิทธิภาพ ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ในการพัฒนาชุมชนและหมู่บ้าน ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและผสมผสาน ทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ให้ประชาชนในชุมชนและหมู่บ้านมีอาชีพที่สุจริตเหมาะสม มีรายได้ที่เพียงพอ มีการศึกษาอย่างทั่วถึง มีสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีคุณธรรมศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม มีวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย มีการรวมกลุ่มกันและมีการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น รู้จักเลือกคนดีที่มีความรู้ ความสามารถ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยที่ต่อสู้และทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง เป็นผู้แทนราษฎรของตน

๗.๗ เราจะมีส่วนทำให้การเมืองดีขึ้นได้อย่างไร?

ในเอกสารเรื่อง “การเมืองเรื่องของคน” พิมพ์เผยแพร่โดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ได้กล่าวถึงการที่ทุกคนจะมีส่วนทำให้การเมืองดีขึ้นได้อย่างไรว่า การเมืองจะไม่มีวันดีขึ้น ถ้าพวกเราคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ เราอาจมีส่วนทำให้การเมืองดีขึ้นได้ดังนี้

๑. ให้ความสนใจการเมือง

๒. ศึกษาหาความรู้ให้รู้จักก่อน

๓. ติดตามข่าวการเมือง โดย

๓.๑ อ่านหนังสือพิมพ์

๓.๒ ฟังวิทยุ

๓.๓ ดูโทรทัศน์

๓.๔ พูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้รู้

๓.๕ ฟังการอภิปราย/ปาฐกถา

๔. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ ทุกครั้ง

๕. สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (ที่คิดว่าดีที่สุด)

๖. อย่าสร้างกระแสความเชื่อทางการเมืองที่ไม่ถูกต้อง

๗. สร้างครอบครัวให้เป็นประชาธิปไตย

๘. นำวิธีการประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น

๘.๑ การแสดงความคิดเห็น

๘.๒ การรับฟังความคิดเห็น

๘.๓ การรู้จักใช้เหตุผล

๘.๔ ยึดถือหลักการความถูกต้องและประโยชน์ส่วนรวม

๘.๕ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย

๙. ให้ความร่วมมือกับทางราชการและกลุ่มประชาธิปไตยช่วย

กันรักษาประชาธิปไตย

๗.๔ ร่างประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

คณะกรรมการวิชาการ ข้อมูล และศึกษาแนวทางการร่าง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ เป็นประธานคณะกรรมการ ได้ร่างประมวล จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ดังนี้

หมวด ๑ จริยธรรมทั่วไป

ข้อ ๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ข้อ ๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

ข้อ ๓ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

ข้อ ๔ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเป็นธรรม ตามลัทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ และประชาชนอย่างเต็มที่ ตามสติปัญญาและความสามารถของตน

ข้อ ๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องไม่ยึดติดกับตำแหน่ง และต้องแสดงความรับผิดชอบต่อเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือผิดพลาด

ข้อ ๖ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องสนองพระราชปณิธานโดยยึดหลักทศพิธราชธรรมไว้ประจำใจ คือ

- (๑) การให้ (ทาน)
- (๒) ความประพฤติดีงาม (ศีล)
- (๓) ความเสียสละ (บริจาค)
- (๔) ความซื่อตรง (อาชชวะ)
- (๕) ความอ่อนโยน (มัททวะ)
- (๖) การเผาผลาญกิเลส (ตปะ)
- (๗) ความไม่โกรธ (อภโกธะ)

(๘) ความไม่เบียดเบียน อาฆาต กตขี (อวิหิงสา)

(๙) ความอดทนอดกลั้น (ขันติ)

(๑๐) การไม่ปฏิบัติคลาดจากธรรม (อวิโรธนะ)

ข้อ ๗ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีเหตุผล และยึดมั่นในหลักการความถูกต้องและเป็นธรรม

ข้อ ๘ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว

ข้อ ๙ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นศาสนิกที่ดี และเป็นผู้มีวัฒนธรรมอันดีงาม

ข้อ ๑๐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องไม่ประพฤติตนสร้างศัตรูให้แก่ประเทศ หรือทำให้เสื่อมเสียเกียรติภูมิของชาติ

ข้อ ๑๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นผู้ที่รู้จักสามัคคี รู้จักความพอดี และเดินสายกลาง

หมวด ๒

จริยธรรมต่อประชาชน

ข้อ ๑๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีสัจจะ รักษาคำพูด และมีความจริงใจต่อประชาชน

ข้อ ๑๓ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อรับใช้ประชาชน

ข้อ ๑๔ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องรับรู้ความทุกข์ยาก และรักษาผลประโยชน์ของประชาชน

หมวด ๓

จริยธรรมในการปฏิบัติงานทางการเมือง

ข้อ ๑๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและพรรคการเมืองต้องละเว้นไม่นำเอาเรื่องที่เป็นเท็จหรือไร้สาระมากล่าวหาโจมตีกัน

ข้อ ๑๖ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมองทุกฝ่ายในด้านดี โดยถือว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกคนมีเจตนาดีเพื่อส่วนรวม และให้ความร่วมมือกันตามสมควร

ข้อ ๑๗ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่นำเอาเรื่องส่วนตัวและส่วนครอบครัวมาเปิดเผย และไม่นำเอาเรื่องที่ปราศจากหลักฐานชัดเจนมากล่าวหากัน

ข้อ ๑๘ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องไม่เอาชนะหรือเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันโดยไม่ชอบธรรม

ข้อ ๑๙ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๒๐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและคู่สมรสต้องไม่รับของขวัญของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นอันเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติหน้าที่ และจะต้องดูแลให้บุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

ข้อ ๒๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัวและผู้ใกล้ชิดก้าวก้าวยการปฏิบัติหน้าที่ของตนหรือของผู้อื่น และจะต้องไม่ยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ

ข้อ ๒๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องระมัดระวังมิให้การประกอบวิชาชีพ อาชีพ หรือการงานอื่นใดของคู่สมรส บุตร ญาติสนิท

บุคคลซึ่งอยู่ในครอบครัว หรือผู้ใกล้ชิด มีลักษณะเป็นการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

ข้อ ๒๓ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา

ข้อ ๒๔ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยึดมั่นในระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งผู้สมควรดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

หมวด ๔

จริยธรรมต่อตนเองและครอบครัว

ข้อ ๒๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว

ข้อ ๒๖ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นผู้ที่คิดดี พูดดี และทำดี

ข้อ ๒๗ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องหลีกเลี่ยงอบายมุขทั้งปวง

ข้อ ๒๘ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นผู้กระทำการด้วยความมีสติสัมปชัญญะ

ข้อ ๒๙ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวที

ข้อ ๓๐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

หมวด ๕

การควบคุมให้ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม

ข้อ ๓๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่วางตนอยู่ในกรอบของประมวลจริยธรรมนี้ ควรได้รับการยกย่องให้เป็นที่น่าถือของประชาชน

ข้อ ๓๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่วางตนอยู่ในกรอบของประมวลจริยธรรมนี้ ควรที่จะถูกตำหนิให้เป็นที่ประจักษ์จากพรรคการเมือง รัฐสภา ประชาชน สื่อมวลชน ตามควรแต่กรณี

๘. การสัมมนาเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน”

สภาสังคมสงเคราะห์ฯ ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน” ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่โรงแรมตรัง ถนนวิสุทธิกษัตริย์ กรุงเทพมหานคร

ศาสตราจารย์ประกาศน์ อวยชัย ประธานสภาสังคมสงเคราะห์ฯ เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา

หลังจากพิธีเปิดการสัมมนาแล้ว นายจิรายุทธ์ วสุรัตน์ สมาชิกวุฒิสภา รองประธานหอการค้าไทย ได้บรรยายเรื่อง “ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ” พล.ร.อ.เกาะหลัก เจริญรุกษ์ สมาชิกวุฒิสภา ได้บรรยายเรื่อง “ภาวะวิกฤตทางการเมือง” นายสมพร เทพสิทธา สมาชิกวุฒิสภา รองประธาน

สภาสังคมสงเคราะห์ฯ ได้บรรยายเรื่อง “ภาวะวิกฤตทางสังคม”

ในตอนบ่ายได้มีการประชุมกลุ่ม ๓ กลุ่ม **กลุ่มที่ ๑** พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ” ผศ.ดร. ภิรมย์ จันถาวร เป็นประธาน **กลุ่มที่ ๒** พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางสังคม” รศ.นิภา ส.ตุมรสุนทร เป็นประธาน **กลุ่มที่ ๓** พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางการเมือง” พ.อ.ปรีชา วรรณรัตน์ เป็นประธาน

ผลการประชุมกลุ่มทั้ง ๓ กลุ่ม โดยสรุปมีดังนี้

๔.๑ กลุ่มที่ ๑ พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ”

๑. ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ

๑.๑ คน

๑.๒ เศรษฐกิจการเงิน

๑.๓ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ

๑.๔ วัฒนธรรมของสังคม การเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ

๑.๕ ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ

- ขาดการวิจัยและพัฒนา

- ขาดพฤติกรรมการบริโภค

๑.๖ ค่านิยมในการบริโภคสิ่งฟุ่มเฟือย

๒. ผลกระทบต่อคนและสังคมจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ

- ในเมือง

- ชนบท

- สังคม
 - การขาดรายได้
 - กำลังการผลิตลดลง
 - ผลกระทบต่อการศึกษา
 - ผลกระทบต่อครอบครัว ทางด้านการเงิน การศึกษา

การครองชีพ

๓. บทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ

๓.๑ สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ควรจะมีบทบาทเพิ่มขึ้น ในการส่งเสริมการพัฒนาคนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น ส่งเสริมการสร้างงานในชนบท ส่งเสริมการออมในชนบท

๓.๒ ส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์เรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

๓.๓ เอกชน ภาคธุรกิจ ไม่ควรฉวยโอกาสในภาวะวิกฤตเช่นนี้ ควรจะร่วมมือกัน เกื้อกูลกัน เช่น ไม่ถือโอกาสปลดคนงาน ปิดบริษัท ฯลฯ

๔. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

๔.๑ ส่งเสริมการออมในชนบท เช่น จัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้

๔.๒ เร่งการพัฒนาคน สร้างจิตสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม

๔.๓ เน้นการสร้างงานในชนบท โดยเฉพาะงานด้านเกษตรแปรรูป เกษตรเทคโนโลยี เพื่อให้คนอยู่ในพื้นที่ ไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน และมุ่งหาอาชีพหลัก

๔.๔ องค์การเอกชนควรจะเป็นตัวอย่างในด้าน การ
ประหยัด ชยัน และมีคุณธรรม

๔.๕ ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา

๔.๒ กลุ่มที่ ๒ พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนในการ
แก้ไขภาวะวิกฤตทางสังคม”

๑. ภาวะวิกฤตทางสังคม

๑.๑ ปัญหาอาชญากรรมและยุวอาชญากรรม ความไม่
ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๑.๒ ปัญหายาเสพติด

๑.๓ ปัญหาโสเภณีเด็ก

๑.๔ ปัญหาครอบครัวแตกแยก

๑.๕ ปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรม จริยธรรม

๑.๖ ปัญหาโรคเอดส์

๑.๗ ปัญหาสุขภาพอนามัยทั้งทางกายและทางจิต

๑.๘ ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงเน้นวัตถุนิยมและ

บริโภคนิยม สินค้าจากต่างประเทศ

๑.๙ ปัญหาสิ่งแวดล้อม

๑.๑๐ ปัญหาด้านการศึกษา

๑.๑๑ ปัญหาการล่มสลายของวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น

๒. ผลกระทบต่อคนและสังคมจากภาวะวิกฤตทางสังคม

๒.๑ ทำให้สังคมขาดกำลังคนที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์
รัฐต้องสูญเสียงบประมาณป้องกัน ปราบปราม แก้ไขปัญหาและบำบัด ทั้ง
คน ปัญหา และระบบ

- ๒.๒ เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน
- ๒.๓ เกิดความท้อแท้ สิ้นหวัง อาจคิดทำลายตัวเอง
- ๒.๔ ก่อให้เกิดภาวะสังคม สังคมอาจต้องเลี้ยงดูผู้

กระทำผิด

- ๒.๕ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทยหมดไป
- ๒.๖ การพัฒนาสังคมไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
- ๒.๗ ทำให้สังคมขาดความมั่นคง ขาดความอบอุ่น ขาดความเป็นเอกภาพ ผู้สูงอายุและเด็กได้รับการเอาใจใส่น้อยลง
- ๒.๘ เกิดผู้ด้อยโอกาสในสังคมมากขึ้น
- ๒.๙ ทำให้ร่างกายอ่อนแอ
- ๒.๑๐ ทำให้เกิดความขัดแย้ง แยกแยะในสังคม
- ๒.๑๑ ทำให้เกิดความไม่สมดุลของธรรมชาติ เกิดมลพิษ
- ๒.๑๒ ขาดการรวมกลุ่มในสังคม

๓. บทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางสังคม

- ๓.๑ การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น
- ๓.๒ รณรงค์และสนับสนุนส่วนราชการในการดำเนินการแก้ไขปัญหามาภาวะวิกฤตต่าง ๆ
- ๓.๓ สร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ๓.๔ จัดกิจกรรม นิทรรศการ เพื่อกระตุ้นจิตสำนึก
- ๓.๕ สนับสนุนผู้นำทางศาสนาทุกศาสนา ในการเข้า

ช่วยเหลือแก้ไขวิกฤตทางสังคม

๓.๖ ส่งเสริม สนับสนุน ยกย่องบุคคลที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

๓.๗ ให้ความรู้และการศึกษาที่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

๓.๘ สร้างจิตสำนึกลักษณะรับผิดชอบต่อสังคม

๓.๙ ภาคเอกชนรวมพลังกระตุ้นให้ผู้มีอำนาจหน้าที่รักษากฎหมายโดยเคร่งครัด

๓.๑๐ ขยายองค์การภาคเอกชนที่มีคุณภาพ ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบต่อสังคม

๓.๑๑ ให้สื่อมวลชนช่วยปลูกจิตสำนึกค่านิยมความเป็นไทย

๓.๑๒ ฝึกอบรมอาสาสมัคร ผู้แทนประชาชน ให้มีความรู้และเกิดความร่วมมือในการแก้ไขป้องกันภาวะวิกฤตทางสังคม

๔. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

๔.๑ ควรนำศาสนา จริยธรรม และคุณธรรมเป็นตัวนำในการพัฒนา โดยไม่เน้นวัตถุ

๔.๒ ควรสร้างกติกาสังคม เพื่อให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีกติกา

๔.๓ ควรลดการบริโภคนิยม ไม่ควรบริโภคเกินกำลัง

๔.๔ ผลักดันรัฐบาลให้นำผลการประชุมเสนอรัฐบาล เพื่อให้เกิดผลทางปฏิบัติ

๔.๕ ส่งเสริมบุคลากรในองค์กรของตน ให้มีจิตสำนึก

รับผิดชอบต่อครอบครัวของตน

๔.๓ กลุ่มที่ ๓ พิจารณาเรื่อง “บทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางการเมือง”

๑. ภาวะวิกฤตทางการเมือง

๑.๑ นักการเมืองไร้คุณภาพ และคุณธรรม

๑.๒ ชุมชนยังขาดมาตรการตรวจสอบภาวะการเงินที่เข้มแข็งพอ อาจเกิดจากปัจจัย ๒ ประการคือ

- เงินที่ทำให้ประชาชนตกอยู่ใต้อิทธิพล

- อำนาจรัฐที่ไม่มีมาตรการที่ชัดเจน ยังหวังว่า

สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ในฐานะที่ใกล้ชิดกลุ่มคนระดับล่างมาก จะช่วยแก้ไขภาวะวิกฤตให้เข้มแข็งขึ้น

๑.๓ ประชาชนยังขาดการศึกษาและขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเมือง ทำให้เลือกนักการเมืองที่ไร้คุณภาพและคุณธรรม

๑.๔ วิกฤตเกิดจากอำนาจของนิติบัญญัติและอำนาจบริหารไม่แยกออกจากกันให้เด็ดขาด มีการพัวพันกันทำให้มีความสับสนเกิดวิกฤตทางการเมือง

๒. ผลกระทบต่อคนและสังคมจากภาวะวิกฤตทางการเมือง การเมืองมีความเกี่ยวข้องอยู่ในชีวิตของคนเราตลอดเวลา

๓. บทบาทภาคเอกชนในการแก้ไขภาวะวิกฤตทางการเมือง

๓.๑ สร้างเครือข่ายตรวจสอบให้เข้มแข็ง ถูกต้อง

๓.๒ สร้างจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ทางการเมือง

ให้ประชาชน

๓.๓ ให้ภาคเอกชนสร้างองค์กรทุกระดับ เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจในเรื่องการเมืองให้ดีขึ้น

๓.๔ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ตามแนวพระบรมราชาบาท ด้านเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน

๔. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

๔.๑ กลุ่มมีความคิดเห็นว่ารากฐานการแก้ไขวิกฤตทางการเมืองสำคัญที่สุด คือให้มีการศึกษาและการศาสนาควบคู่กันไป

๔.๒ อยากจะให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง โดยเน้นความรู้พื้นฐานและความสำคัญของการเมืองและการปกครอง

๕. ศาสนาและพระบารมีจะช่วยไทยพ้นภัยวิกฤต

สถาบันหลักแห่งความมั่นคงของชาติที่สำคัญ ๓ สถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ในปัจจุบันชาติของเราต้องประสบภาวะวิกฤตอย่างไม่เคยปรากฏมาแต่ก่อน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง นอกจากการใช้มาตรการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แก้ไขภาวะวิกฤตแล้ว จะต้องอาศัยสถาบันศาสนา ซึ่งเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน มาช่วยให้ชาติไทยพ้นภัยวิกฤต

คณะรัฐมนตรี นักการเมือง ข้าราชการ นักรูทกิจ ประชาชน และบุคคลทุกกลุ่มจึงควรอาศัยหลักธรรมของศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์พระประมุขของชาติ เป็นประทีปที่ให้แสงสว่างแก่เราที่กำลังอยู่ในความมืด เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของเรา ในภาวะที่จิตใจของเรากำลัง

ขวัญเสีย ท้อแท้ หมดหวัง วิตกกังวล และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตนให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง มีปณิธานที่จะนำชาติของเราให้พ้นวิกฤตการณ์ต่างๆ มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ใช่การพัฒนาแบบฟองสบู่ เหมือนที่ผ่านมา มีความเจริญมั่นคงก้าวหน้าอย่างสมดุลและผสมผสาน ทั้งในด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ให้สมกับที่เป็น “แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง” แผ่นดินที่ประชาชนได้รับประโยชน์และความสุขอย่างทั่วถึง

๙.๑ ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสแก่ข้าราชการ ประชาชน และบุคคลกลุ่มต่างๆ ในหลายโอกาส พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสแต่ละองค์ล้วนทรงคุณค่าและประโยชน์อันยิ่งใหญ่ ที่จะช่วยในการพัฒนาคนและสังคม และช่วยให้การแก้ไขภาวะวิกฤตของชาติบ้านเมือง เปรียบเสมือนประทีปและอัญมณีอันมีค่า ในภาวะที่เราต้องประสบภาวะวิกฤตอย่างไม่เคยประสบมาก่อน คณะรัฐมนตรี นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ ประชาชน และบุคคลทุกกลุ่ม ควรจะน้อมเกล้าฯ รับพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงใจและจริงจัง เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อองค์ประมุขของชาติ ผู้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ โดยมีได้ทรงเห็นแก่ความสุขส่วนพระองค์ เพื่อประโยชน์และความสุขของพสกนิกรของพระองค์ ได้ทรงช่วยให้ประเทศไทย ได้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์ต่างๆ มาด้วยดี ทรงช่วยรักษาผืนแผ่นดินไทยให้ดำรงความเป็นเอกราช ความสงบ และความเจริญก้าวหน้ามาทุกวันนี้

(๑) พระราชดำรัสพระราชทานในวันที่ ๔ ธันวาคม

ในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่คณะรัฐมนตรีข้าราชการทหารตำรวจ และประชาชนที่เฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ทรงสอนคนไทยให้แก่วิกฤต โดยให้พออยู่พอกิน ให้เป็นอยู่อย่างไม่ฟุ้งเฟ้อ ยึดระบบเศรษฐกิจเพียงพอ อย่าห่อเป็นเสือตัวโต ไม่ทำอะไรเกินตัว ต้องยอมถอยหลังเข้าคลอง ต้องสามัคคีกัน ต้องเห็นอกเห็นใจกัน หัวดีต่อกันอื่น ไม่ปิดแข่งปิดขากัน ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร

พระราชดำรัสบางตอนมีข้อความดังนี้

“กู้เงิน เงินนั้นจะต้องให้เกิดประโยชน์ มิใช่กู้สำหรับไปเล่น ไปทำอะไรที่ไม่เกิดประโยชน์”

“ถ้าหากว่าเราทำโครงการที่เหมาะสม ขนาดที่เหมาะสม อาจจะไม่ดูหุหุรา แต่ว่าจะไม่ล้ม หรือถ้าล้มถ้ามีอันตรายไปก็ไม่เสียมาก”

“การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกินและมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง”

“เศรษฐกิจแบบค้าขาย ภาษาฝรั่งเขาเรียกว่า Trade Economy ไม่ใช่แบบพอเพียง ซึ่งฝรั่งเรียก Self-Sufficient Economy ถ้าเราทำแบบที่ไทยทำได้ คือเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง เราก็อยู่ได้ ไม่ต้องเดือดร้อน”

“ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะมีเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะ

เดือตร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้อาจจะสามารถที่จะแก้ไขได้”

“เชื่อว่าประเทศไทยนี้จะสามารถพ้นวิกฤตการณ์ได้ดีกว่าหลายประเทศ เพราะว่าที่ดินภูมิประเทศยังให้ หมายความว่ายังเหมาะสมกับความเป็นอยู่ได้ แต่ว่าความเป็นอยู่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัด และต้องเป็นไปในทางที่ถูกต้อง”

“มันต้องถอยหลังเข้าคลองมันจะต้องอยู่อย่างระมัดระวัง และต้องกลับไปทำกิจการที่อาจจะไม่ค่อยซับซ้อนนัก คือใช้เครื่องมือที่ไม่หรูหรา อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นที่จะต้องถอยหลัง เพื่อที่จะก้าวหน้าต่อไป และถ้าไม่ทำอย่างที่ว่า ก็จะแก้วิกฤตการณ์นี้ยาก”

“ต้องสามัคคีกัน ต้องอย่าขัดขากันมากเกินไป จะต้องให้ทุกคนมีโอกาสทำงานตามหน้าที่ และเมื่อทำงานตามหน้าที่แล้ว ก็หวังดีต่อผู้อื่น อันนี้จะเป็นหลักที่สำคัญ คือทำงานด้วยการเห็นอกเห็นใจกัน และทำด้วยความขยันหมั่นเพียร”

“ต้องใช้ความรู้ความฉลาดที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ในการนี้ ขอให้ทุกท่านซึ่งมีหน้าที่แต่ละท่าน พยายามใช้สติปัญญาและกำลังให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งนี้ประเทศชาติจะก้าวหน้าและมีความปลอดภัยต่อไป”

(๒) พระราชดำรัสพระราชทานเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่

๒๕๕๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานพรแก่ประชาชนชาวไทย เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่ พ.ศ.๒๕๕๑ มีข้อความดังนี้

“ในปีที่ล่วงไปแล้ว ประเทศของเราต้องประสบกับภาวะ

ผันผวนหลายอย่าง ซึ่งเกิดจากเหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้กระทบกระเทือนอย่างมาก ถึงฐานะทางเศรษฐกิจ การคลัง การเมือง ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป ในปีใหม่นี้ สถานการณ์ต่าง ๆ ยังมีได้มีท่าทีจะคลี่คลายลงแต่ประการใด ดังนั้นทุกคนจึงควรจะได้รับรู้ความจริงข้อนี้ และเตรียมตัวเตรียมใจที่จะเผชิญกับภาวะนี้อย่างมีสติ มีปัญญา มีความเข้มแข็งและกล้าหาญ เพื่อประคับประคองตัวให้อยู่รอด และพร้อมที่จะก้าวต่อไปอย่างมั่นคง

แต่อย่างไรก็ดี ประเทศของเราเคยประสบกับปัญหาดังนี้มาแล้วหลายครั้ง และทุกครั้งเราก็สามารถผ่านพ้นความยุ่งยากทั้งนั้นมาได้ด้วยความสามัคคี โดยอาศัยความอดทน ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคีปรองดอง และความมีสติรู้เท่าทันสถานการณ์ของทุกคนในชาติ ในครั้งนี้ก็เช่นกัน หากทุกคนจะได้ร่วมมือร่วมใจกันประพฤติปฏิบัติงานตามแนวทางแต่เก่าก่อน ก็หวังได้ว่าเราจะสามารถพาดำพาชาติให้อยู่รอดปลอดภัย และจรรโลงสร้างเสริมความเจริญทุกอย่างให้ยิ่งมั่นคงและก้าวหน้าได้เป็นแน่นอน

ข้าพเจ้าขอให้ท่านทั้งหลายตั้งความหวัง ตั้งความเพียรอันมั่นคงไว้ ที่จะช่วยตัวช่วยชาติให้หนักแน่นยิ่งขึ้น ทั้งด้วยการขะมักเขม้นทำงานให้เต็มกำลังความสามารถ ทั้งด้วยการดำเนินชีวิตอย่างระมัดระวัง และเป็นอยู่อย่างพอเหมาะพอสม จะประพฤติปฏิบัติภารกิจใด ก็จะยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ เป็นเป้าหมายสูงสุด ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวไทยจงปกปักรักษาท่านทั้งหลายให้ปราศจากภัยอันตรายและเหตุชั่วร้ายทุกสิ่งบันดาลให้แต่ละคนมีกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา และกำลังสามัคคีอัน

แข็งแกร่งพร้อมเพรียง สามารถที่ประกอบกรณียกิจ นำพาประเทศชาติให้
ดำเนินต่อไปโดยสวัสดิ และสามารถที่จะธำรงอิสรภาพอธิปไตย พร้อมทั้ง
ความเจริญรุ่มเย็นเป็นผาสุกของบ้านเมือง ให้สถาวรอยู่ตลอดไป”

(๓) ส.ค.ส. พ.ศ.๒๕๔๑ พระราชทาน

ในโอกาสขึ้นปีใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระ
ราชทาน ส.ค.ส.๒๕๔๑ แก่ประชาชนชาวไทย มีข้อความดังนี้

ส.ค.ส. พ.ศ.๒๕๔๑

ใจเอ๋ยใจ

ใจหายใจคว่ำ

หายใจยาว

ใจดีสู้เสือ

ของงมีความสุขความเจริญ

Happy New Year

ส.ค.ส. พ.ศ. ๒๕๔๑

สวัสดิ์ปีใหม่

ใจเอ๋ยใจ

ใจหายใจคว่ำ

หายใจยาว

ใจดีสู้เสือ

ของงมีความสุขความเจริญ

Happy New Year

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๑ มีข้อความที่สำคัญดังนี้

“บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้ว ต้องถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะออกไปดำเนินชีวิตและประกอบกิจการงานสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเองและส่วนรวมได้ การสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงนี้ นอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการแล้วยังจะต้องมีรากฐานที่ดีหลายอย่างประกอบพร้อมกันด้วย จึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน รากฐานส่วนสำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือใจ ทั้งนี้เพราะใจเป็นตัวต้นเหตุแท้ ที่จะนำให้เรากระทำการต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีใจเป็นใหญ่เป็นประธาน มีใจประเสริฐที่สุด และสำเร็จได้ด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจดีแล้ว ความสุขความเจริญย่อมเป็นอันหวังได้ แต่อย่างไรก็ดี ในชีวิตของคนเรานั้น ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดจะอยู่เป็นปรกติสุขอย่างเดียวได้ ย่อมจะมีทั้งภัย ทั้งอุปสรรค ทั้งเคราะห์ร้าย ผ่านเข้ามาบ้าง อย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงพ้น ข้อสำคัญ เมื่อต้องประสบเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่บางครั้งทำให้ใจหายใจคว่ำได้ จะต้องไม่เสีย เพราะจะทำให้เสียขวัญเสียกำลังใจ ทำให้จนปัญญา คิดไม่ออก ทำไม่ถูก และที่สุดก็อาจผิดพลาดเสียหายได้ต่าง ๆ ทางที่ถูกจะต้องพยายามสงบใจ ทำใจให้ดี หายใจยาว เผชิญหน้ากับสถานการณ์ อย่างที่เรียกว่าทำใจดีสู้เสือ ก็จะทำให้เกิดสติรู้เท่าทัน สามารถใช้ปัญญาพิจารณาเห็นเหตุเห็นผลได้ กระจำงัด หาทางปฏิบัติได้ถูกต้องพอเหมาะพอดี ไม่มีอับจน บัณฑิตจึงควรอย่างยิ่งที่จะฝึกฝนอบรมตนเอง ให้เป็นผู้มีใจดี มีใจสงบ และหนักแน่นมั่นคง ในกาลทุกเมื่อ”

(๔) พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับคุณธรรม ๔ ประการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณธรรม ๔ ประการ ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช เนื่องในการพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ที่มณฑลพิธีท้องสนามหลวง ในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ มีข้อความดังนี้

“การรักษาอิสรภาพและความเป็นไทยให้ดำรงมั่นคงยืนยาวไป ถือว่าเป็นกรณีกิจอันสำคัญสูงสุด นอกจากต้องอาศัยการบริหารประเทศที่ฉลาด สามารถและสุจริตเป็นธรรมแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนทั้งประเทศด้วย คือ ประชาชนแต่ละคนจะต้องชวนช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์ และดำรงอยู่ในคุณธรรมอันสมควรแก่ฐานะของตน ๆ คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่ ๔ ประการ

ประการแรก คือ การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรม ๔ ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์”

(๕) พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความเพียร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความเพียร ในการเสด็จออกมหาสมาคมเนื่องในงานพระราชพิธีกาญจนาภิเษก ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ มีข้อความดังนี้

“ทุกคนย่อมปรารถนาให้บ้านเมืองมีความผาสุกมั่นคง และประชากรส่วนใหญ่มิฐานะความเป็นอยู่ดีสมอรรถภาพ ความปรารถนาก็มิใช่จะเกิดมีขึ้นเองได้ แต่หากทุกคนทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีหน้าที่ปฏิบัติบริหารงานแผ่นดินจะต้องช่วยกันเสริมสร้างขึ้น ด้วยการเร่งรัดปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สนับสนุนส่งเสริมกันโดยพร้อมเพรียง ให้สำเร็จผลตรงตามเป้าหมาย ในโอกาสพิเศษนี้ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายในมหาสมาคมนี้ ตลอดจนประชาชนชาวไทยทั่วหน้า ได้ตั้งความจิตใจแน่วแน่หนักแน่นอยู่ในความสัจสุจริต และความขยันหมั่นเพียร ความเพียรที่ถูกต้องเป็นธรรมและพึงประสงค์นั้น คือ ความเพียรที่จะกำจัดความเสื่อมให้หมดไป และระวังป้องกันมิให้เกิดขึ้นใหม่อย่างหนึ่ง กับความเพียรที่จะสร้างสรรค์ความดีความเจริญให้เกิดขึ้น และระวังรักษามิให้เสื่อมสิ้นไป อย่างหนึ่ง ความเพียรทั้งสองประการนี้ เป็นอุปการะอย่างสำคัญแก่การปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน ถ้าทุกคนในชาติจะได้ตั้งตนตั้งใจอยู่ในความเพียรดังกล่าว ประโยชน์และความสุขก็จะบังเกิดขึ้นพร้อมทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม ประเทศชาติของเราก็จะสามารถรักษาความเป็นปรกติมั่นคง พร้อมกับพัฒนาให้เจริญรุดหน้าไปได้ดังปรารถนา”

(๖) พระบรมราโชวาท “รู้-รัก-สามัคคี”

พระบรมราโชวาทที่พวกเราคนไทยควรจะน้อมเกล้า ฯ รับมาประพฤติปฏิบัติเป็นประจำก็คือ “รู้-รัก-สามัคคี” รู้-คือการทำงาน

ด้วยความรู้และด้วยสติปัญญา ไม่ทำงานด้วยไม่รู้คืออวิชา โดยปราศจากสติปัญญา - การไตร่ตรองให้รอบคอบถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น รัก-คือฉันทะ มีความรักในงานที่ทำ มีความรักในเพื่อนมนุษย์และเพื่อนร่วมงาน มีความรักประเทศชาติยิ่งกว่ารักตัวเอง และพรรคพวกของตัวเอง และสามัคคี-คือมีความร่วมมือร่วมใจกัน มีความบริสุทธิ์ใจต่อกัน มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือกัน ไม่อิจฉาริษยา ปิดแข่งปิดขากัน

(๗) พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการทำงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการทำงาน มีข้อความดังนี้

“สิ่งสำคัญที่สุดที่ทุกคนจะต้องมีอยู่เสมอไปในการทำงานคือความกระตือรือร้น ความบริสุทธิ์ใจ และอุดมคติ”

ผู้ที่ทำงานให้ได้ผลและประสบความสำเร็จ จึงต้องมีคุณธรรมที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ความกระตือรือร้น ความบริสุทธิ์ใจ และอุดมคติ

ความกระตือรือร้น คือทำงานด้วยความรักงาน สู้งาน และใส่ใจในงาน ซึ่งเป็นองค์คุณของอิทธิบาท

ความบริสุทธิ์ใจ คือการมีจิตใจที่บริสุทธิ์ มีความปรารถนาดี และหวังดีต่อผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ร่วมงาน ไม่อิจฉาริษยา ปิดแข่งปิดขากัน และไม่มีเจตนาแอบแฝงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน เช่น ผู้ที่ให้การสงเคราะห์ประชาชน โดยหวังที่จะมาสักครับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือสภาผู้แทนราษฎร เรียกว่า ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ ส่วนผู้ที่ทำงานสังคมสงเคราะห์ด้วยจิตวิญญาณของอาสาสมัคร (spirit of volunteerism) โดยไม่หวังผลตอบแทน ถือว่าทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ

อุดมคติ หมายถึง ความคิดและความเชื่ออันสูงส่งที่จิตใจมนุษย์ให้พยายามบรรลุถึง เช่น อุดมคติของลูกเสือที่ว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” อุดมคติของทหาร ที่ว่า “สละชีพเพื่อชาติและราชบัลลังก์” อุดมคติของตำรวจที่ว่า “บำบัตทุกข์ บำรุงสุข” อุดมคติของข้าราชการที่ว่า “เป็นผู้บริการประชาชน” อุดมคติของนักการเมืองที่ว่า “เพื่อประชาชน ประเทศชาติ และประชาธิปไตย”

คนที่มีอุดมคติจะเป็นผู้มีเป้าหมายของชีวิตและจะดำเนินชีวิตด้วยอุดมคติ คือคุณธรรมความดี ผิดกับผู้ที่ไม่มีอุดมคติที่จะทำทุกอย่างเพื่อให้ตนได้รับประโยชน์ แม้ว่าการกระทำนั้นจะผิดและไม่ถูกต้องตามศีลธรรม

มักมีผู้กล่าวว่าอุดมคติกินไม่ได้ ผู้ที่กินอุดมคติ ซึ่งเป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต มักจะเป็นคนยากจน ไม่ก้าวหน้า ผู้ที่ไม่ถืออุดมคติไม่ได้ ที่ทุจริตคอร์รัปชัน มีเงินทอง มีตำแหน่ง มีอำนาจวาสนา

ได้มีผู้เขียนคำประพันธ์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับอุดมคติไว้ดังนี้

The Surest Guides

Ideals are like the stars:

You will not succeed in touching them

with your hands,

but like the seafaring man

on the desert of waters,

You choose them as your guides,

and following them

you reach you destiny.

ข้อความข้างบนอาจจะแปลได้ว่า “อุตมคติเปรียบเสมือนดวงดาวที่มีมือของเราไม่อาจจะเอื้อมถึงได้ แต่ดวงดาวก็เป็นเครื่องนำทางให้แก่ผู้เดินเรือที่อยู่กลางทะเล เราอาจจะใช้อุตมคติเป็นเครื่องนำทางชีวิตของเรา และปฏิบัติตามอุตมคตินั้น เราจะสามารถบรรลุจุดหมายปลายทางได้”

ผู้ที่มีอุตมคติจึงได้เปรียบผู้ที่ไม่มีอุตมคติ เพราะมีอุตมคติซึ่งเปรียบเสมือนแสงสว่างที่นำทางให้ไปสู่จุดหมายปลายทางได้ ส่วนผู้ที่ไม่มีอุตมคติ เหมือนคนที่ขาดแสงสว่าง เป็นผู้ที่ตกอยู่ในความมืด คือมีใจที่มีมืดบอด เขาอาจจะมีเงิน มีตำแหน่งที่สูง มีอำนาจวาสนา แต่เขาอาจจะไม่มีความสุข ความผิดและความชั่วที่เขาทำอาจจะเป็นไฟที่เผาไหม้จิตใจของเขาให้รุ่มร้อน เหมือนนรกที่อยู่ในใจ และเมื่อกรรมชั่วให้ผล เขาจะได้รับผลกรรมตามกรรมที่เขาได้ทำไว้อย่างแน่นอน เหมือนคนกินขนมหวานที่เจือด้วยยาพิษ ตราบใดที่ยาพิษยังไม่ให้ผล เขาก็จะยังได้รับความหวานจากขนม เมื่อใดที่ยาพิษให้ผล เขาก็จะได้รับผลของกรรมชั่วที่ทำได้

๙.๒ โครงการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวเกษตรกรรม “ทฤษฎีใหม่” ใน พ.ศ.๒๕๓๒ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรหรือชาวนาที่ต้องประสบความยากจน เป็นหนี้สิน เพราะทำนาได้ผลผลิตต่ำ ต้องเสี่ยงกับความเสียหายอันเนื่องมาจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศอยู่เสมอเช่น ฝนแล้ง ส่วนใหญ่ปลูกข้าวแต่อย่างเดียว

โครงการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เป็นการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรที่มีที่ดินจำนวนน้อย (ประมาณ ๑๕ ไร่) โดยการ

แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ส่วน ในสัดส่วน ๓๐-๓๐-๓๐-๑๐ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ร้อยละ ๓๐ หรือโดยเฉลี่ยพื้นที่ ๓ ไร่ ขุดให้เป็นสระกักเก็บน้ำ โดยมีความลึกอย่างน้อย ๔ เมตร

ส่วนที่ ๒ ร้อยละ ๓๐ หรือโดยเฉลี่ยพื้นที่ ๕ ไร่ ใช้เป็นที่พื้นที่ปลูกข้าว

ส่วนที่ ๓ ร้อยละ ๓๐ หรือโดยเฉลี่ยพื้นที่ ๕ ไร่ ใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตรทางด้านอื่นๆ เช่น ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ สมุนไพรหรือเครื่องเทศ และวนเกษตร

ส่วนที่ ๔ ร้อยละ ๑๐ หรือโดยเฉลี่ยพื้นที่ ๒ ไร่ จัดเป็นที่อยู่อาศัย ปลูกพืชผัก สวนครัว ถนน ตลอดจนคันคูดินต่างๆ

โครงการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำกินน้อย สามารถยกระดับผลผลิตในไร่นาของตนให้พอเพียง สามารถเลี้ยงตนเองได้ในระดับหนึ่งก่อนบนพื้นฐานของความประหยัดและสามัคคีในท้องถิ่น เป็นไปตามพระราชดำรัสที่ว่า

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องกำหนดลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี

พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”

ในวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชกระแสให้มูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งพระองค์ทรงเป็นองค์นายก กิตติมศักดิ์ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ประธานจัดซื้อที่ดินบริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลเขาดินพัฒนา อำเภอเมือง (ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอเฉลิมพระเกียรติ) จังหวัดสระบุรี เป็นที่จำนวน ๑๖ ไร่เศษ เพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่สาธิตการพัฒนาด้าน การเกษตรและกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสม รวมถึงเป็นแหล่งส่งเสริม เผยแพร่ความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยวัดมงคลชัยพัฒนา เป็นแกน กลางของการประสานงานพัฒนาความร่วมมือระหว่างราษฎรในท้องถิ่น และภาคราชการหน่วยงานของรัฐ ต่อมาในปี ๒๕๓๕ มูลนิธิชัยพัฒนาได้ จัดซื้อที่ดินเพิ่มเติมอีกจำนวน ๑๕ ไร่เศษ เพื่อให้โครงการพัฒนาพื้นที่ บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาเป็นโครงการและศูนย์บริการที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๑ คณะกรรมการธิการการแรงงานและ สวัสดิการสังคม วุฒิสภา โดยการนำของนายผัน จันทรปาน ปลัดกระทรวง แรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ไปศึกษาดูงานโครงการทฤษฎีใหม่ตาม แนวพระราชดำริ ซึ่งอยู่ในบริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลเขาดินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ข้าพเจ้าได้ร่วมในการไปศึกษา ดูงานด้วย

นายประยูร พรหมพันธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี และเจ้า

หน้าที่กรมวิชาการเกษตร ซึ่งรับผิดชอบโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้บรรยายสรุปเกี่ยวกับโครงการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ และผลการดำเนินงานตามแนวทฤษฎีใหม่ซึ่งมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ๒๐ ครัวเรือน ปรากฏว่า ผลผลิตข้าวได้เพิ่มสูงขึ้น ก่อนเริ่มโครงการในปี ๒๕๓๕ ได้ผลผลิตประมาณ ๓๐ ถึงต่อไร่ หลังจากการดำเนินการเกษตรตามทฤษฎีใหม่ ผลผลิตได้เพิ่มกว่าเท่าตัว เป็น ๖๕ ถึงต่อไร่ พื้นที่ที่เคยแห้งแล้งกันดารน้ำกลับพลิกพื้นเป็นสภาพเขียวขจี หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้วสามารถปลูกพืชไร่อายุสั้น บำรุงดิน ใช้น้ำน้อย โดยปลูกถั่วเหลือง ถั่วเขียว คะน้า มะเขือเทศ ผักกาดขาว บวบ ผักกวางตุ้ง กระเพรา โหระพา แมงลัก เป็นต้น สามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริมเป็นเงินไม่น้อยกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ต่อปี

โครงการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จึงทำให้เกษตรกรทำนาได้ผลผลิตที่สูงขึ้น ไม่ต้องเสี่ยงกับภัยฝนแล้ง มีรายได้สูงขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โครงการทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จึงเป็นมิติใหม่แห่งการพัฒนาการเกษตรของไทย ซึ่งสามารถช่วยให้ชาวนารายย่อยที่ยากจน พ้นจากความยากจนได้อย่างแท้จริง

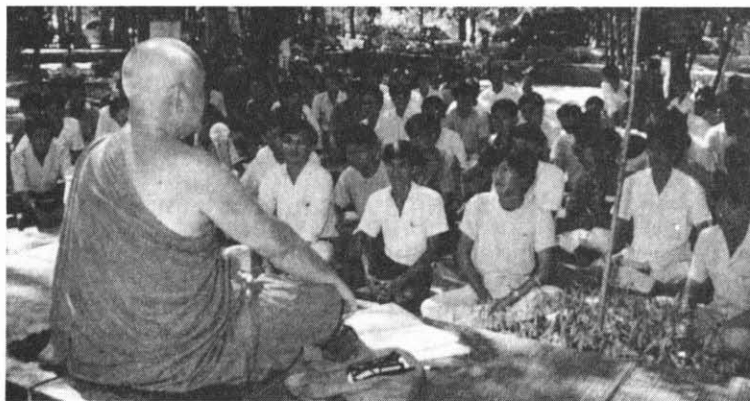
๙.๓ พัฒนาจิต แก้วกฤษณ์สังคม

ในโอกาสที่ข้าพเจ้าไปทำบุญวันเกิดครบ ๖ รอบ กับพระราชสุทธิญาณมงคล (จรัญ ฐิตธมฺโม) เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อำเภอสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พระราชสุทธิญาณมงคลได้กล่าวสัมโมทนียกถา มีข้อความตอนหนึ่งว่า ในยามที่เศรษฐกิจตกต่ำ เราจะต้องระวังอย่าให้ใจของเราตกต่ำไปด้วย เมื่อค่าเงินบาทลอยตัว และราคาสินค้าสูงขึ้น เราก็ควรทำให้ค่าของเราสูงขึ้น ทำจิตใจของเราให้ลอย

เหนือกิเลส ซึ่งได้แก่ ความโลภ ความโกรธ และความหลง หากเราทำได้
เช่นนี้ เราจะมีชีวิตอยู่ด้วยความสุข ท่ามกลางวิกฤตการณ์ทั้งหลาย

การพัฒนาจิตใจ หมายถึง กระบวนการให้การศึกษาอบรมและ
ส่งเสริมเพื่อให้เกิดสมรรถภาพจิต คุณภาพจิต และสุขภาพจิต อันเอื้อต่อ
การพัฒนาส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ให้เกิดความ
เจริญและมั่นคง

การพัฒนาจิตใจตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ มุ่งให้คนได้รับ
การพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) พัฒนาให้เป็นคนเก่งที่มี
ปัญญา ใฝ่รู้ รู้จักคิด มีเหตุผล ขยันขันแข็ง รู้จักพึ่งตนเอง มีจิตสำนึกกับ
ผิดชอบต่อส่วนรวม สังคม และประเทศชาติ ซึ่งเป็นเรื่องของสมรรถภาพ
จิต (๒) พัฒนาให้เป็นคนดีที่มีเมตตา กรุณา กตัญญูรู้คุณ สามัคคี
ซื่อสัตย์สุจริต ละเว้นอบายมุข มีระเบียบวินัย ประพฤติปฏิบัติตามจรรยา
บรรณ และมีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเรื่องของคุณภาพจิต (๓)
พัฒนาให้เป็นคนดีมีความสุข มีสมาธิ สงบเยือกเย็น แจ่มใสร่าเริง พอใจ
ในสิ่งที่มีและยินดีในสิ่งที่ทำ ซึ่งเป็นเรื่องของสุขภาพจิต

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาจิตใจ มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนอย่างครบวงจรทั้ง ๓ ด้าน คือ สมรรถภาพจิต ให้เป็นคนเก่งที่มีปัญญา คุณภาพจิต เป็นคนดีที่มีคุณธรรม และ สุขภาพจิต มีความสุขในสังคม

การพัฒนาจิตใจตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ มุ่งพัฒนาจิตใจคนทุกคน ให้ทุกคนถือเป็นหน้าที่ในการพัฒนาจิตใจตนเอง และมุ่งพัฒนาสิ่งแวดล้อม ให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาจิตใจคน ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา ภาครัฐราชการ ภาคเอกชน สื่อสารมวลชน

การพัฒนาคนตามหลักพระพุทธศาสนา จะต้องพัฒนาให้ครบวงจรทั้งศีล สมาธิ และปัญญา

ศีล คือ การไม่เบียดเบียนกันและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยดี

สมาธิ หมายถึง ความเข้มแข็งมั่นคง สงบ แน่วแน่ของจิตใจ เช่น การฝึกอบรม คุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิตใจ

ปัญญา ได้แก่ การรอบรู้ รู้ว่าอะไรเป็นคุณ อะไรเป็นโทษ อะไรถูกอะไรผิด อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นบาป อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ มีความรู้เท่าทันโลกและชีวิตตามความเป็นจริง ไม่ยึดมั่นถือมั่น

นายประเสริฐ เดชะบุญ ประธานโครงการฟ้าสีขาว ของมูลนิธิแห่งความเมตตาและเอื้ออารีย์ ซึ่งอยู่ในวัดดอยสะเก็ด อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้เล่าให้ฟังว่า ได้ติดเชื่อเอดส์พร้อมกับภรรยา ครั้งแรกมีความคิดว่าจะแพร่เชื่อเอดส์ให้แก่ผู้อื่นด้วย แต่เมื่อได้ปฏิบัติสมาธิที่วัดเป็นการพัฒนาจิตใจ ทำให้มีความเข้าใจธรรมะ เข้าใจสภาพชีวิตของตนเอง ทำให้เกิดปณิธานที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ โดยให้ผู้ป่วยโรคเอดส์ได้อยู่ร่วมกันกับครอบครัวและชุมชน ให้ชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันและช่วยกัน

แก้ไขปัญหา เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ เมื่อถามว่าผู้ป่วยโรคเอดส์ไม่มีทางรักษาหาย ตายลูกเดียว กลัวตายหรือไม่ นายประเสริฐ เดชะบุญ ได้ตอบว่า ในขณะนี้ไม่กลัวความตายและคิดว่าสิ่งที่จะมีอายุสั้นหรืออายุยืนไม่สำคัญ สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าระหว่างมีชีวิตอยู่ได้ทำชีวิตให้มีคุณค่าหรือไม่ แม้จะเป็นโรคเอดส์ก็เป็นคนที่มีความสุข มีความสุขกว่าเมื่อยังไม่ได้เป็นเอดส์ เพราะการเป็นเอดส์ทำให้เข้าถึงธรรมะ ได้ปฏิบัติสมาธิ พัฒนาจิตใจ เกิดปณิธานที่จะอุทิศตนในการทำงานเพื่อผู้ป่วยโรคเอดส์ เพื่อช่วยชุมชนและสังคม ทำให้ชีวิตมีคุณค่า

พระราชสุทธินิยามมงคล ได้ให้แนวทางการปฏิบัติเบื้องต้นในการพัฒนาจิตใจไว้ ๓ ประการ ดังนี้ **“สวคมน์เป็นนิตย อธิชฐานจิตเป็นประจำ อโหสิกรรมแก่ทุกคน”**

การสวคมน์เป็นนิตย เป็นการฝึกจิตใจให้สงบ มีสมาธิ

การอธิชฐานจิตเป็นประจำ เป็นการตั้งปณิธานและความปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม

การอโหสิกรรมให้แก่ทุกคน เป็นการเจริญเมตตา ให้อภัยแก่ผู้อื่น ไม่คิดแค้นจองเวรกัน ทำให้จิตใจสะอาด สงบ สว่าง ซึ่งจะนำไปสู่สมรรถภาพจิต คุณภาพจิต และสุขภาพจิต ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาจิตใจ

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสังคมของเรากำลังประสบภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเช่นทุกวันนี้ เราควรให้ความสนใจแก่จิตใจของเราให้มากขึ้น โดยพยายามทำใจของเราให้รู้จักความพอ ความพอดี และความพอใจ ปฏิบัติตามคำกล่าวที่ว่า **“รู้จักพอก่อนสุขทุกสถาน” “เมื่อไม่มีสิ่งที่เราพอใจ ก็จงพอใจในสิ่งที่เรามี”** กล่าวคือ มีความสันโดษ มีความ

พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนทำ ทำอะไรให้อยู่ในความพอเหมาะพอดี ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไป ที่เรียกว่า “มัตตัญญูตา” และพยายามทำใจของเราให้เกิดความสงบ เพื่อจะได้มีความสุข ตามพระพุทธวาทะที่ว่า “นตฺถิ สนฺติ ปรมํ สุขํ-ความสุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี”

๙.๔ ธรรมาธิปไตย ช่วยไทยพ้นวิกฤต

(๑) อธิปไตย ๓

ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมของพระธรรมปิฎก ได้อธิบายอธิปไตย ๓ (ความเป็นใหญ่) ว่ามี ๓ อย่าง คือ

๑. **อัตตาทิปไตย** ความมีตนเป็นใหญ่ ถือตนเป็นใหญ่กระทำการด้วยปรารถนาคตนเป็นประมาณ

๒. **โลกาธิปไตย** ความมีโลกเป็นใหญ่ ถือโลกเป็นใหญ่กระทำการด้วยปรารถนนิยมนของโลกเป็นประมาณ

๓. **ธัมมาธิปไตย** ความมีธรรมเป็นใหญ่ ถือธรรมเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาคความถูกต้อง

ผู้เป็นอัตตาทิปไตย พึงใช้สติให้มาก ผู้เป็นโลกาธิปไตยพึงมีปัญญาครองตนและรู้พินิจ ผู้เป็นธรรมาธิปไตย พึงประพฤติให้ถูกหลักธรรม ผู้เป็นหัวหน้าหมู่ เป็นนักปกครอง พึงถือธรรมาธิปไตย

ในหนังสือเรื่องทรงสนะทางการเมืองของพระพุทธศาสนาของ รศ.ปรีชา ช่างขวัญเมือง ได้อธิบายอธิปไตย ๓ ไว้ดังนี้

“คำสอนเรื่องอธิปไตย ๓ มีกล่าวไว้ในสังคีตสูตร ท่านผู้รู้อธิบายในแนวเดียวกันคือ

๑. **อัตตาทิปไตย** ถือตนเป็นใหญ่ คือ ถือเอาตนเอง ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ ตลอดจนผลประโยชน์ตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถน

และสิ่งที่เนื่องด้วยตนเป็นประมาณ

๒. **โลกาธิปไตย** ถือโลกเป็นใหญ่ คือ ถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียงนินทาและสรรเสริญ ไม่มีหลักการที่แน่นอน กระทำการด้วยปรารถจะเอาใจหมู่ชน หาความนิยม หรือหวั่นกลัวเสียงกล่าวว่าเป็นประมาณ

๓. **ธรรมาธิปไตย** ถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถสิ่งที่ได้ศึกษาตรวจสอบข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวางแจ่มชัด และพิจารณาอย่างดีที่สุด เต็มขีดแห่งสติปัญญา จะมองเห็นได้ด้วยความรู้สึทธิใจว่าเป็นไปโดยชอบธรรมและเพื่อความดีงามเป็นประมาณ”

(๒) **ประชาธิปไตยไทยจะสัมฤทธิ์ ประชาชนต้องเป็นธรรมาธิปไตย**

ในหนังสือเรื่อง การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย ของพระธรรมปิฎก ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยจะสัมฤทธิ์ประชาชนจะต้องเป็นธรรมาธิปไตยไว้ดังนี้

“คำพูดที่ว่า “**รัฐบาลของประชาชน**” นั้น โดยมากก็เป็นที่รู้กันอยู่ว่า เป็นวาทะของประธานาธิบดีลินคอล์น ของประเทศอเมริกัน คำเต็มของท่านว่า “**รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน**” เป็นวาทะที่นับถือกันมากแทบว่าจะเป็นคำจำกัดความของประชาธิปไตยเลยทีเดียว คนอเมริกันนี้ภูมิใจ และจำได้ทั่วกัน ถึงกับมีการจัดว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่คนอเมริกันทุกคน แม้แต่เด็กนักเรียนชั้นประถมก็ต้องรู้ แม้แต่คนชาติอื่น ๆ ก็รู้จักและใช้อ้างกันมาก

อย่างไรก็ดี ท่านผู้พูดคงไม่ได้มุ่งให้เข้าใจว่า เรื่องของ

ประชาธิปไตยจะจบอยู่แค่เป็นการปกครองของประชาชนเท่านั้น คำพูดนั้นเป็นเพียงคำสรุปเริ่มต้น สำหรับพิจารณารายละเอียดอื่นๆ กันต่อไป ข้อสำคัญก็คือเป็นคำกล่าวที่โยงความสัมพันธ์เอาไว้ระหว่างประชาธิปไตยกับประชาชน ให้เห็นว่าเมื่อพูดถึงประชาธิปไตยก็ต้องเกี่ยวโยงไปถึงประชาชนหรือเมื่อจะพิจารณาอะไรที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยก็ต้องพิจารณาถึงประชาชนด้วย

อย่างน้อยสิ่งหนึ่งที่แฝงอยู่ในคำพูดนั้นก็คือ คุณภาพของประชาธิปไตย เมื่อพูดว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน ก็แสดงว่า คุณภาพของประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน คือประชาธิปไตยที่ดีก็ต้องเป็นการปกครองของประชาชนที่ดี ประชาชนที่ดีคือประชาชนอย่างไร ก็คือที่ได้พูดมาก่อนนั้นแล้วว่า ประชาชนที่ปกครองตนเองได้ หรือประชาชนที่เป็นธรรมาธิปไตย

สมัยก่อนโน้น ประเทศไทยก็ดี ประเทศอื่นๆ ทั่วๆ ไปก็ดี มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย และเราก็มีการปกครองแบบราชาธิปไตยที่ดีบ้าง ที่ไม่ดีบ้าง ซึ่งขึ้นต่อคุณภาพของผู้ปกครอง คือพระราชาหรือกษัตริย์นั้นๆ มาถึงเวลานี้ เมื่อเรามีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นผู้ปกครองการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นก็อาจจะดีบ้างไม่ดีบ้าง แล้วแต่คุณภาพของประชาชนที่เป็นผู้ปกครองนั้น เช่นเดียวกัน

ผู้ปกครองที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในระบอบราชาธิปไตย เรียกว่าพระเจ้าจักรพรรดิ ในทางพระพุทธศาสนากำหนดคุณสมบัติของพระเจ้าจักรพรรดิไว้เป็นข้อแรกทีเดียว ว่าพระเจ้าจักรพรรดิทรงเป็นธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ เคารพธรรม ยำเกรงธรรม ยึดธรรมเป็นธงชัย

ถ้าจักรพรรดิหรือราชาผู้ยิ่งใหญ่ ไม่ถือธรรมเป็นใหญ่ ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ก็จะทำให้ความสุขสำราญส่วนตัว เอาแต่ใจและใช้อำนาจตามอำเภอใจ ใช้อำนาจนั้นบีบบังคับข่มเหงประชาชน ก็จะมีแต่ความทุกข์ยากเดือดร้อนทั่วบ้านทั่วเมือง แต่ถ้าพระเจ้าจักรพรรดิหรือองค์ราชา เป็นธรรมาธิปไตยตั้งอยู่ในธรรม ก็จะทำให้ทรงใช้ทรัพย์สมบัติและอำนาจในการสร้างสรรค์ประโยชน์สุข ทำให้บ้านเมืองสงบเรียบร้อย ประชาชนอยู่ร่มเย็นไปทั่ว

ในระบอบราชาธิปไตย อำนาจสูงสุดอยู่ที่องค์ราชาหรือพระมหากษัตริย์ผู้เดียว ดังนั้นการที่จะให้ได้การปกครองที่ดีก็จึงต้องย้ำเน้นให้องค์ราชานั้นเป็นธรรมาธิปไตย แต่เมื่อเปลี่ยนมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว อำนาจสูงสุดก็เปลี่ยนมาอยู่ในมือของประชาชน เพราะฉะนั้น ความเป็นธรรมาธิปไตยก็ต้องกระจายไปอยู่ที่ประชาชนทุกคน หมายความว่า อำนาจอยู่ที่ใคร ใครเป็นผู้ใช้อำนาจ ผู้นั้นต้องเป็นธรรมาธิปไตย

เพราะฉะนั้น ในเวลานี้เมื่อเราปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแล้ว และอำนาจอยู่กับประชาชน ประชาชนก็ต้องมีความรับผิดชอบที่จะทำตนให้เป็นธรรมาธิปไตย

ถ้าประชาชนไม่ถือธรรมเป็นใหญ่ ไม่เป็นธรรมาธิปไตย ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ไม่ใช้ปัญญา เอาแต่ใจ ตามใจกิเลส และใช้อำนาจตามอำเภอใจก็จะปกครองตนเองไม่ได้ ประชาธิปไตยก็ไปดีไม่ได้ และประชาชนนั้นแหละจะเดือดร้อน เพราะเบียดเบียนข่มเหงเอาัดเอาเปรียบแย่งชิงกันเอง แล้วในที่สุดประชาชนนั่นเองก็อาจจะเป็นผู้เรียกร้องเชื้อเชิญผู้เผด็จการให้เข้ามารวบยึดอำนาจไปปกครอง

เพราะฉะนั้น ถ้าจะให้ประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้ และเป็นประชาธิปไตยที่ดี ประชาชนจะต้องพัฒนาตนให้เป็นธรรมาธิปไตย เมื่อตนเองแต่ละคนมีคุณสมบัติเป็นธรรมาธิปไตยแล้ว ก็ไปปฏิบัติการแสดงออกตามรูปแบบของระบอบประชาธิปไตย

ในการถือธรรมเป็นใหญ่ นั้น ธรรมที่จะต้องถือหรือเคารพยึดเป็นหลักเป็นมาตรฐาน อาจแบ่งคร่าว ๆ ได้ ๒ ระดับคือ

ขั้นต้น ได้แก่ หลักการ กฎเกณฑ์ กติกาต่าง ๆ อันชอบธรรมที่ได้ตกลงกันวางไว้

ขั้นสูงขึ้นไป ได้แก่ ความจริง ความถูกต้องดีงาม และประโยชน์สุข ที่เหนือกว่าขั้นต้นนั้นขึ้นไป จนสุดขีดแห่งปัญญาของตนจะมองเห็นได้

อย่างน้อย ถ้ายังไม่มีสติปัญญาที่จะมองเห็นธรรมลึกลงไปก็ ต้องทำได้ถือได้ในขั้นต้น ที่เป็นระดับรูปธรรม คือ เคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกา อันชอบธรรม ที่ได้ตกลงวางกันไว้

เมื่อประชาชนเจ้าของอำนาจต้องเป็นธรรมาธิปไตย บุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากประชาชน หรือใช้อำนาจในนามของประชาชน คือ ผู้แทนและนักการเมืองทั้งหลายก็ต้องเป็นธรรมาธิปไตยด้วย

สำหรับนักการเมืองและผู้แทนของประชาชนนั้น จะต้องเข้าใจว่า ประชาธิปไตยไม่ใช่การตามใจประชาชน ไม่ใช่การเอาอกเอาใจ ตลอดจนไม่ใช่การประจบประชาชน

เราเคยเห็นคนมีอำนาจหรือคนที่เป็นใหญ่ มีคนแวดล้อมคอยเอาอกเอาใจ เราว่าการประจบสอพลอผู้เป็นใหญ่หรือผู้มีอำนาจนั้น เป็นสิ่งเลวร้ายไม่ถูกต้อง ฉันทิ เมื่อประชาชนเป็นใหญ่ เป็นเจ้าของอำนาจ แม้ว่าจะต้องยอมต่ออำนาจของประชาชน แต่การที่ผู้แทนหรือนักการเมืองจะ

ประจบเอาใจประชาชน ก็เป็นการไม่ถูกต้อง ฉะนั้น ประชาชนจะต้องไม่หลงเพลิดเพลिनไปกับการพะเน้าพะนอประจบประแจงเอาใจนั้น ประชาชนจะต้องคงอยู่ในหลักการที่ถือธรรมเป็นใหญ่ และนับถือนักการเมืองที่เป็นธรรมาธิปไตยที่มีความพอใจที่นักการเมืองหรือผู้แทนของตนถือธรรมเป็นใหญ่ แม้ว่าเขาจะมาว่ากล่าวคัดค้านตักเตือนตนโดยเหตุผล

นักการเมืองที่ไม่เป็นธรรมาธิปไตย เป็นคนไม่คงที่ เช่น เมื่อยังไม่มียอำนาจยังไม่ได้ฐานะตำแหน่ง ก็เอาอกเอาใจประจบประแจงประชาชน แต่พอมีฐานะได้อำนาจแล้ว ก็ข่มขี้บังคับแสดงอำนาจต่อประชาชน ส่วนนักการเมืองที่ดี ที่เป็นธรรมาธิปไตย เป็นผู้มีหลักการที่แน่นอน คงเส้นคงวา ไม่ข่มขี้ประชาชน แต่ก็ไม่พะเน้าพะนอประจบประแจงประชาชน ไม่ตามใจประชาชนในทางที่ผิด เขาจะยืนหยัดอยู่ในธรรม เพราะเขาทำหน้าที่ในนามของประชาชนที่เป็นธรรมาธิปไตย”

(๓) พุทธวิธีในการแก้ปัญหาวิกฤตของชาติ

พระธรรมปิฎก ได้บรรยายพิเศษเรื่อง “พุทธวิธีในการแก้ปัญหาวิกฤตของชาติ” ในวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ ณ หอสมุดแห่งชาติ ท้าวasukri มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

๑. คนไทยดำเนินชีวิตที่ผิดพลาด

วิกฤตของชาติที่เกิดขึ้น เนื่องมาจากปัญหาที่ทับถมสั่งสมมาช้านาน ที่ผ่านมามคนไทยดำเนินชีวิตที่ผิดพลาด สร้างปัญหาแก่ตัวเอง สังคม และประเทศชาติมาตลอด ชอบแต่การบริโภค ไม่ชอบการผลิต ชอบเป็นผู้ตาม ไม่ชอบการเป็นผู้นำ หลุดลอยจากพื้นฐานของตนเอง ไปร่ำเร่โจดเด่นอยู่บนพื้นฐานหรือเวทีของคนอื่น ที่เขามอมเมา หลอกหลวงเอาไว้ทำให้ไม่สามารถรักษาพื้นฐานของตนเองไว้ได้ ทั้งจะนำพื้นฐานของ

คนอื่นมาเป็นของตนก็ไม่ได้ จึงหลุดมือทั้ง ๒ ทาง เอาอะไรสักอย่างก็ไม่ได้ ทำให้ชีวิตหลุดลอย เคว้งคว้าง จึงต้องเป็นทาสเศรษฐกิจของคนอื่น ให้คนอื่นมาช่วยไทยก็รับใช้เจ้านายเขา แล้วแต่เขาจะบังคับให้ทำอะไร ก็ทำ

๒. พุทธวิธีแก้ไขปัญหาวิกฤต คนไทยต้องแก้ไขปัญหาทั้งระยะสั้น และระยะยาว ดังนี้

- ๑) จงตื่นตัว อย่าตื่นตูม จนแตกตื่น
- ๒) จุดวิกฤติ คือจุดเริ่มต้นที่ดี มีพลังสร้างสรรค์เต็มที่
- ๓) ช่วงวิกฤติ คือ ช่วงสำรวจตรวจสอบตนเอง เพื่อ

ตั้งหลักก้าวต่อไป

- ๔) ยามอัปจน อย่าหม่นหมอง เศร้าสร้อย หมดกำลัง

ใจ

- ๕) ช่วงวิกฤติ เป็นโอกาสดีที่คนไทยจะได้ตั้งต้นสร้าง

ชาติอย่างถูกต้อง

- ๖) ช่วงวิกฤติ จงตั้งสติให้ได้ รักษาความสงบ เพื่อสยบ

ความแตกตื่น

๗) ในช่วงวิกฤติ จง “นำทุกข์มาปลุกใจ” ทำให้เกิดแรงดี้นหาทางออกที่ดี

๘) ในยามทุกข์ให้ลุกขึ้นมาสู้ เมื่ออยู่ในยามสุข ก็ไม่ประมาทมัวเสวยสุขเพลิดเพลิน ต้องอาศัยความสะอาด สบาย เพิ่มพูนความสุขยิ่งขึ้นไปอีก อย่าหยุด อย่าพอ

๓. วิถีชีวิตที่ดีงาม

การเปลี่ยนแปลงชีวิตที่ผิดพลาด หันกลับมาสู่วิถีชีวิตที่ดีงามแบบไทย ๆ จะช่วยแก้ไขปัญหาระยะยาวอย่างถาวรได้ ไม่ก่อให้เกิด

ปัญหาอีก สังคมไทยต้องกลับมาหาฐานของตัวเอง ยึดถือฐานของตนเป็น
 ทั้งฐานตั้งตัว และเป็นฐานตั้งต้นก้าวต่อไปใหม่ หันกลับมารักษาความดีที่
 ตนมีไว้ให้ได้ คือ เกษตรกรรม และฉลาดสร้างสรรค์ ปรับตัวให้เข้ากับฐาน
 ของคนอื่น คือ อุตสาหกรรม ให้ได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ทำลายฐานของ
 ตนเองด้วย ไทยต้อง “พึ่งตนเอง” ให้ได้โดยต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นที่พึ่ง
 ของตนให้ได้ ด้วย “นาถกรณธรรม” ๑๐ ประการคือ

๑. มีระเบียบวินัยในการครองตน ครองคน ครองงาน
 ครองบ้านเมือง

๒. ส่งเสริมการศึกษาให้ทั่วถึงทุกด้าน

๓. มีกัลยาณมิตร

๔. เคารพเชื่อฟังกันและกัน

๕. ชยันเอาใจใส่ในหน้าที่การงานทุกอย่างที่ควรทำ

๖. ใฝ่ใจปฏิบัติธรรม ความถูกต้อง

๗. มีความพากเพียรพยายาม ละความขี้ มุ่งทำ

ความดี

๘. มีความพอใจในตนเอง

๙. มีความรู้เท่าทัน ตื่นตัวอยู่เสมอ

๑๐. มีปัญญาเฉลียวฉลาดในกิจการทุกอย่าง

หากประเทศไทยปฏิบัติได้อย่างนี้แล้วก็จะสามารถฝ่า
ฟันมรสุมเศรษฐกิจ และผ่านพ้นวิกฤตของชาติไปได้แน่นอน

(๔) สร้างกระแสธรรมาภิวัตน์ให้เทียบทันกระแสโลกาภิวัตน์

คำว่า “โลกาภิวัตน์” เป็นคำที่ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติ
ขึ้น เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๒๗ เพื่อใช้แทนคำ “โลกานุวัตร”

คำโลกาภิวัตน์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Globalization
มาจากคำ “โลกา” และ “อภีวัตน์” คำว่า “โลกา” แปลว่า โลก ส่วนคำว่า
“อภีวัตน์” แปลว่า การแผ่ถึงกัน การเข้าถึงกัน หรือการเอาชนะ เมื่อเอามา
สนธิเป็น “โลกาภิวัตน์” จะให้ความหมายว่า การแผ่ถึงกันทั่วโลก การเข้า
ถึงโลก หรือการเอาชนะโลก

ส่วนคำว่า “โลกานุวัตร” เป็นคำดั้งเดิมที่ใช้อยู่ในพระไตร
ปิฎก มีความหมายว่า “ประพฤติตามโลก” ซึ่งไม่ค่อยจะตรงกับคำว่า
Globalization เท่าที่ควร

พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) เจ้าอาวาสวัด
โสมนัสวิหาร ได้อธิบายคำว่า โลกาภิวัตน์ ว่า คำนี้มาจากคำภาษาอังกฤษว่า
Globalization Globe คือ โลก Lization คือ ความรุ่งเรือง รวมกันว่า
“โลกาภิวัตน์” โลก+อภีวัตน์ โลกะ คือ โลก อภี แปลว่า ยิ่งใหญ่
วัตน์ แปลว่า เจริญ เพราะฉะนั้น “โลกาภิวัตน์” ก็คือ “ความเจริญรุ่งเรือง
ของโลก” แต่อยากจะให้หมายถึง “ความเจริญและความเปลี่ยนแปลงของ
โลกในปัจจุบัน” คือ ไม่ใช่รุ่งเรืองอย่างเดียว มันเปลี่ยนแปลงด้วย

เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมก็มีสู่ความเจริญก็มี เพราะฉะนั้นควรจะมี ความหมายกว้าง ๆ ว่าโลกาภิวัดน์นี้ก็คือความเจริญและความเปลี่ยนแปลง ของโลกในปัจจุบัน เราอยู่ในยุคที่โลกกำลังรุ่งเรืองและเปลี่ยนแปลง ถ้าม ว่ารุ่งเรืองด้านไหน คำตอบก็คือรุ่งเรืองด้านวัตถุ แต่ด้านจิตใจหาได้รุ่ง เรืองไปตามความเจริญของโลกไม่ ในสมัยก่อนนั้นความเจริญด้านจิตใจรุ่ง เรืองเหนือความเจริญด้านวัตถุ แต่ในโลกยุคโลกาภิวัดน์นี้ความรุ่งเรือง ด้านวัตถุเหนือความเจริญทางด้านจิตใจ

ในปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ทั้งในด้าน คมนาคม การจราจร เทคโนโลยีสมัยใหม่ วิทยาการอื่น ๆ ก็ประกอบขึ้นอีก มาก ความเจริญรุ่งเรือง ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองมี มากประชาชนซึ่งเคยอยู่อย่างสงบสุขตามธรรมชาติของชีวิตอย่างชนชาติ ไทยเรา ปัจจุบันจะอยู่อย่างนั้นไม่ได้ เพราะมันแคบลง การติดต่อ คมนาคมสะดวกขึ้น โรคภัยไข้เจ็บมาได้ง่ายขึ้น ชาวโลกมาสู่ประเทศไทย เรามากขึ้น ความหลังไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยมาก จนวัฒนธรรมบางอย่างของเรานั้นต้องเสื่อมสลายไปอย่างน่าเสียดาย ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายของชนชาติไทยกลับเป็นอยู่อย่างฟุ้งเฟ้อตาม ความเจริญของโลก และข้อสำคัญคือคนในโลกปัจจุบันเข้ามาอยู่ในเมือง ใหญ่ ๆ มากขึ้น จึงมีปัญหาคอขวด สัมคม เศรษฐกิจ การจราจรวุ่นวาย เกิดเป็นโรคจิต โรคประสาทฆ่าตัวตาย เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะคนหนุ่ม คนสาว

ในสังคมยุคโลกาภิวัดน์ ปรากฏว่ามีการฆ่าฟันกันมากขึ้น มีการเบียดเบียนกันมากขึ้น มีการทำผิดและทำชั่วมากขึ้น คนเป็นโรค เครียดและโรคประสาทมากยิ่งขึ้น การฆ่าตัวตายเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมทั้งคน

หนุ่มสาว จึงมีผู้สงสัยว่ายุคนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์จริงหรือ? หรือว่าเป็นยุคโลกาพิบัติหรือโลกาวิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่โลกาวินาศ

สังคมในยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age) เป็นยุคของโลกที่ไร้พรมแดน ข้อมูลข่าวสารจากมุมหนึ่งของโลกอาจจะไปถึงอีกมุมหนึ่งของโลกได้อย่างรวดเร็ว ประชาชนมีโอกาที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางกว่าแต่ก่อน ข้อมูลข่าวสารจึงมีอิทธิพลต่อความคิด จิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

ประชาชนเป็นจำนวนไม่น้อยได้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสารและการโฆษณา ถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมและค่านิยมจากต่างประเทศครอบงำ ได้ถูกกระแสของข้อมูลข่าวสารพัดพาไปเหมือนกับบางคนที่ถูกกระแสน้ำที่พัดพาไป บางคนถึงกับจมน้ำตาย

เพื่อไม่ให้กระแสของโลกาภิวัตน์พัดพาไป ประชาชนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการรับและในการใช้ข้อมูลข่าวสาร จะต้องรับข้อมูลข่าวสารให้เป็น และใช้ข้อมูลข่าวสารให้เป็น กล่าวคือ มีความเข้าใจในเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้อง สามารถจับประเด็นได้ สามารถพูดและสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้ สามารถสร้างความรู้และความคิดใหม่จากข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ นำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ทำให้เกิดความรู้ ความคิดใหม่ที่เป็นประโยชน์

กระแสโลกาภิวัตน์เป็นกระแสโลกและกระแสทางวัตถุนิยม ทำให้คนตกเป็นทาสของวัตถุนิยม ทำให้คนมุ่งแสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุที่เรียกว่า สามีสสุข มีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง ขาดความเอื้ออาทรและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นความสำคัญของ

ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ในที่สุดกระแสโลกาภิวัตน์จะนำสังคมไปสู่โลกาภิวัตน์หรือโลกาภิวัตน์ในที่สุด

ในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ เราจะต้องช่วยกันสร้างกระแสธรรมหรือกระแสธรรมาภิวัตน์หรือธรรมานุวัตร ให้เข้มแข็ง และแผ่กระจายให้กว้างขวาง นอกจากส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งเป็นเรื่องของวัตถุและรูปธรรม จะต้องส่งเสริมการใช้พุทธโทยุติที่เหมาะสม ซึ่งเป็นเรื่องของความคิด จิตใจ และพฤติกรรม ซึ่งเป็นเรื่องของนามธรรม จิตใจซึ่งเป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น แต่ก็มีความสำคัญในการกำหนดความคิดและพฤติกรรมของคน จิตใจจึงควรได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ หากจิตไม่ได้รับการพัฒนา การพัฒนาในด้านต่างๆ ย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ ตามคำกล่าวที่ว่า “จะพัฒนาอะไรก็คิด ถ้าจิตไม่พัฒนา”

ในขณะนี้ ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ ก้าวหน้าไปกว่าความเจริญทางจิตใจมาก โลกจึงมีแต่ความมั่งคั่งทางวัตถุ (material wealth) แต่ขาดแคลนความมั่งคั่งทางจิตใจ (spiritual wealth) จึงทำให้การพัฒนาขาดความสมดุล ความยั่งยืน ก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่มากขึ้น และรุนแรงยิ่งขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมกระแสธรรมาภิวัตน์และพุทธโทยุติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าควบคู่กับกระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี

ในปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะจัดระเบียบโลกในด้านต่างๆ เพื่อสร้างระเบียบใหม่ (new world order) เช่น ระเบียบโลกในด้านเศรษฐกิจ (world economic order) ระเบียบโลกในด้านสังคม (world social order) ระเบียบโลกในด้านการเมือง (world political order) ระเบียบโลกที่มีความจำเป็นและความต้องการอย่างรีบด่วนในขณะนี้

คือ ระเบียบโลกในด้านจริยธรรมและศีลธรรม (world ethical and moral order) เพื่อสร้างกระแสธรรมาภิวัตน์ให้เทียบเท่ากับกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อป้องกันมิให้โลกไปสู่โลกาพิบัติหรือโลกาวินาศ

(๕) พระพรสมเด็จพะสังฆราช ในโอกาสปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๑

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ประทานพรแก่ปวงชนชาวไทย ในโอกาสปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๔๑ มีข้อความดังนี้

“ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ กำลังพ้นไปปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ กำลังเข้ามาถึง อันการที่ปีหนึ่งผ่านไปและอีกปีหนึ่งผ่านมา มีการต้อนรับกันนับจำนวนไม่ถ้วนแล้ว พระก็ให้ศีลให้พรตามคำขอของญาติโยมนับครั้งนับหนไม่ได้แล้วเหมือนกัน ให้พรก็คือการให้ความดี ความประเสริฐ ความสุขความเจริญ และก็เชื่อว่าผู้ให้พรทั้งหลายรวมทั้งพระสงฆ์ท่านมีความปรารถนาดี มีความจริงใจในการให้แล้วทำไมวันนี้จึงมาถึงวันนี้คือวันที่ผู้คนไม่มีความสุขไปตามกัน ทั้งที่รับพรกันมามากมายทุกวันทุกเดือนทุกปี และทุกคน ปัญหาที่มีคำตอบที่ไม่ควรจะผิดนั้นคือส่วนมากรับพรไม่เป็น ตั้งใจรับไม่ถูกพรจึงไม่เกิดผล

การจะรับพรให้เกิดผลเป็นจริงขึ้นมาได้นั้นผู้รับจะต้องเตรียมเครื่องรองรับคือใจให้พร้อมที่จะรับได้ เปรียบดังจะรองรับน้ำสะอาดไว้ดื่มกินก็ต้องมีภาชนะที่สะอาดและไม่แตก ไม่มีรอยร้าวรอยร้าว ทะลุเพื่อน้ำจะได้ไม่รั่วไหลหมดไปก่อนที่จะใช้ประโยชน์ได้ การรับพรก็เช่นเดียวกันใจผู้รับเป็นสำคัญต้องสะอาดเพียงพอสมควร สะอาดน้อยก็รับได้น้อย สะอาดมากก็รับได้มาก และความสะอาดของใจก็มีได้อยู่ที่ไหนอยู่ที่ศีล ศีลซึ่งสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า สมเด็จพระบรมครูผู้ประเสริฐ

เลิศล้ำของเราทั้งหลายได้โปรดประทานให้ไว้เป็นพระพรประทานที่วิเศษสุด
จะเป็นเกราะกันภัยได้ทุกอย่าง ทั้งศีลยังเป็นผู้นำทางที่ประเสริฐที่สุด
เพราะจะไม่นำไปสู่อันตรายใด ๆ จะนำไปสู่ความสว่างไสวสวัสดิ์ทุกเวลานาที

บ้านเมืองของเรากำลังต้องการผู้นำทางที่ประเสริฐที่สุด
เพื่อจะได้นำพ้นภาวะวิกฤตที่กำลังเผชิญอยู่ จึงสมควรต้องช่วยกันเชิดชูศีล
ให้เด่นชัดขึ้น ตั้งสัจจะอธิษฐานถือศีลกันให้จริงจัง ทุกถ้วนหน้าเพียงศีล ๕
ก็มีกำลังไม่มีที่เปรียบแล้วที่จะนำไปให้เกิดความสำเร็จได้งดงามทุกประการ
มหันตภัยที่น่าสะพรึงกลัวที่มีพยากรณ์กันต่าง ๆ นานา ก็จะไม่สามารถเกิด
ได้ในบ้านเมืองที่ผู้คนพลเมืองมีกำลังสร้างเกราะคุ้มกันอย่างเข้มแข็งจริงจัง
อย่างพร้อมเพรียง

ปีใหม่นี้ ขอไม่เป็นผู้ให้พร แต่จะขอเป็นผู้ขอพรจากเพื่อนร่วม
ทุกข์ทุกคนขอให้ให้พรพระตอบแทนที่เคยขอพระตลอดมา ด้วยการตั้งใจ
ประกาศสัจจะต่อสมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสม
เด็จพระเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ว่าเราทุกคนจะช่วยกัน
แก้วิกฤตการณ์ของบ้านเมืองให้สำเร็จโดยเร็ว ด้วยการรักษาศีล ๕ ตั้งแต่
บัดนี้เราทุกคนจะมีพระองค์ท่านเป็นกำลังใจที่ใหญ่ยิ่งให้สามารถทำสิ่งที่
สมควรทำที่สุดในยามนี้ถือรักษาศีล ๕ ที่จะพาความเดือดร้อนทั้งหลาย
ผ่านพ้นไป นำชีวิตใหม่ที่เป็นสุขทุกประการมาสู่ ถ้าศีล ๕ ไม่ประเสริฐจริง
พระพุทธศาสนาสุภษิตย่อมไม่แสดงไว้ว่า “ศีลเป็นกำลังที่ไม่มีที่เปรียบ
ศีลเท่านั้นเป็นเลิศในโลกนี้ ศีลเป็นผู้นำทางอย่างประเสริฐสุด ศีลเป็น
อาวุธสูงสุด”

มาถือศีลกันให้จริงจังทุกคนตั้งแต่บัดนี้เถิด ให้โลกเห็นความ
มหัศจรรย์ของประเทศไทยที่เป็นเมืองพระพุทธศาสนา มีสมเด็จพระบรม

บพิตรพระราชสมภารเจ้าเป็นธงแห่งธรรมนำชีวิตให้ผ่านพ้นภัยพิบัติทั้งหลาย
แม้มากมายหนักหนาเพียงใด ปีใหม่นี้ไทยจักสวัสดิด้วยอาณาภาพแห่งศีล
ที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าโปรดประทานเป็นพระพร ขอ
จงตั้งใจรับให้ได้ ตั้งแต่บัดนี้เถิด”

๙.๕ สร้างสังคมที่เอื้ออาทรและร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน

(๑) คนเป็นโรคเครียดมีจำนวนเพิ่มขึ้น

ในปัจจุบันภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้
ประชาชนเป็นจำนวนมาก ต้องประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน ทั้งในด้าน
วัตถุและด้านจิตใจ หลายคนต้องออกจากงาน ผู้ที่เคยนั่งทำงานในห้อง
ปรับอากาศ ในอาคารสูงหลายชั้นที่ใหญ่โต ต้องเปลี่ยนอาชีพมาขายอาหาร
เช่น แชนดิวซ์ข้างถนน บางคนก็ขับรถแท็กซี่ ผู้ที่มีเงินเดือนสูงสามารถ
ผ่อนบ้านและผ่อนรถ ก็ไม่มีเงินที่จะผ่อนบ้านและผ่อนรถอีกต่อไป ต้อง
ยอมปล่อยให้ถูกยึดบ้านและยึดรถ พ่อแม่บางคนไม่มีเงินที่จะส่งลูกให้
เรียนได้ต่อไป ต้องให้ลูกออกจากโรงเรียน จำนวนคนที่เป็นโรคเครียดได้
เพิ่มสูงขึ้น ความเครียดเป็นสาเหตุของโรคทางกายหลายโรค เช่น โรคหัวใจ
ความดันโลหิตสูง ภูมิแพ้ โรคแผลในกระเพาะอาหาร โรคจิต โรคประสาท

ความเครียดไม่เพียงแต่จะมีผลเสียหายนต่อตนเองเท่านั้น
ยังส่งผลกระทบต่อไปถึงการทำงานและเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งครอบครัว เป็น
เหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ง่าย เด็กที่เกิดในครอบครัวที่มีความ
เครียดเป็นประจำ จะทำให้ขาดความรัก ความอบอุ่น เด็กจะไม่อยู่ติดบ้าน
พฤติกรรมของเด็กจะแสดงออกถึงความก้าวร้าว นำไปสู่ปัญหาการติดยา
เสพติด ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีกมาก

(๒) ข้อเขียนในนิตยสารนิวส์วิค

นิตยสารนิวสวีค ฉบับวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๑ ได้ลงข้อเขียนเกี่ยวกับประเทศไทย โดย Ron Moriare ในหัวข้อเรื่องว่า “ความตกต่ำของจิตใจ” (The Fall of the Spirit) และได้เขียนคำบรรยายภายใต้หัวข้อเรื่องว่า “ยิ่งค่าของเงินบาทตกต่ำลง กิจการที่เจริญรุ่งเรืองอยู่อย่างเดียวคือการป้องกันการฆ่าตัวตาย” (As the bath continues its downward spiral, the only growth industry left is suicide prevention)

นิตยสารนิวสวีคได้ลงข่าวเกี่ยวกับชายหนุ่มผู้หนึ่งที่ชื่อว่า ธนาคม วัฒนาเจียมวงศ์ อายุ ๒๕ ปี ทำงานเกี่ยวกับหลักทรัพย์ มีรายได้ลดลงกว่าครึ่ง ทำให้ไม่สามารถผ่อนส่งคอนโดมิเนียมและรถยนต์ได้ ต้องยกเลิกการแต่งงานเพราะไม่มีเงิน ในที่สุดได้แก่ปัญหาชีวิตโดยการกระโดดตึกจากชั้นที่ ๑๑ ลงมาที่พื้นดินถึงแก่ความตาย

หลังจากการประกาศค่าเงินบาทลอยตัวในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของวิกฤตทางการเงิน ค่าของเงินบาทได้ตกลงกว่าครึ่ง อัตราการฆ่าตัวตายได้เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว มีคนไทยฆ่าตัวตายประมาณวันละ ๑๒ คน ในการสอบถามประชาชนที่อยู่ในกรุงเทพ จำนวน ๑๑๘๖ คน ร้อยละ ๑๗ ของผู้สอบถาม ตอบว่ากำลังคิดที่จะฆ่าตัวตาย ในระยะเวลาเพียง ๖ เดือน สุขภาพจิตของคนไทยได้ตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว เหมือนกับค่าเงินบาทที่ลดลง เป็นเรื่องที่น่าตกใจเมื่อคิดถึงคนจำนวนมากที่ประสบความเครียด ความกดดัน และความคิดที่จะฆ่าตัวตาย

นิตยสารนิวสวีคได้กล่าวต่อไปว่า คนไทยได้หันเข้าไปหาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติเป็นจำนวนมากขึ้น วัดต่างๆ ในกรุงเทพฯ จะเนืองแน่นด้วยประชาชนและนักธุรกิจ ซึ่งเข้าไปไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ ขอคำแนะนำจากพระสงฆ์ ซึ่งจะสอนให้เลิกจากวัตถุนิยม

และความโลภในอดีต

(๓) เมตตาเป็นธรรมค้ำจุนโลก

ในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นในปัจจุบันนี้ พวกเราคนไทยจึงควรมีความเมตตากรุณาและเห็นอกเห็นใจกัน และช่วยกันสร้างสังคมที่เอื้ออาทรและร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน (caring and sharing society)

ความเมตตาถือได้ว่าเป็นธรรมที่ค้ำจุนโลก ตามพุทธภาษิตที่ว่า “โลกोपตถอมภिका मेतदा-मेतदाเป็นธรรมค้ำจุนโลก” หากพวกเราคนไทยมีความเมตตากรุณาต่อกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ก็เชื่อว่าเราจะร่วมกันต่อสู้วิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคม และนำสังคมของเราพ้นจากความมืดไปสู่แสงสว่างแห่งความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนถาวร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการช่วยแบ่งเบาความทุกข์ยากของคนที่อยู่ล้อมรอบเราที่มีความทุกข์ยาก มีข้อความดังนี้

“เราจะอยู่อย่างสุขสบายแต่คนเดียวไม่ได้ ถ้าคนที่อยู่ล้อมรอบเราเขามีทุกข์ยาก ควรต้องช่วยแบ่งเบาความทุกข์ยากของเขาบ้างตามกำลังและความสามารถเท่าที่จะทำได้”

(๔) การแสดงเมตตา

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้นิพนธ์เรื่องพรหมวิหาร ๔ มีข้อความเกี่ยวกับเรื่องเมตตา ดังนี้

“เมตตา คือ ภาวะของจิตที่มีเชื้อใยไมตรีจิตมิตรใจคิดเกื้อกูลด้วยสุขประโยชน์ ปราศจากอาฆาตพยาบาทซึ่งเคียดโกรธแค้นแสดงออกทางสีหน้าและสายตาที่สงบเข้มขื่น มองดูด้วยสายตาด้านแสดงถึงใจที่เอิบ

อาบด้วยความปรารถนาดีให้มีความสุข ปราศจากความมุงร้ายที่เป็นภัย
 เหวทั้งปวง เมตตานี้เป็นพรหมวิหารธรรมข้อหนึ่งที่พึงอบรมให้มีขึ้นในจิต
 วิธีอบรมคือ ระวังใจมิให้โกรธแค้นขัดเคืองอาฆาตพยาบาท เมื่อภาวะของ
 จิตเช่นนั้นเกิดขึ้น ก็พยายามสงบระงับเสีย หัดคิดว่าตนเองรักสุข ต้องการ
 ความสุขฉันใด คนอื่นสัตว์อื่นทั้งปวงก็ฉันนั้น และตนเองปรารถนาสุขแก่
 คนอื่นซึ่งเป็นที่รักที่พอใจฉันใด ก็ควรปรารถนาสุขแก่คนอื่นสัตว์อื่นฉันนั้น
 เมื่อทำความสงบอาฆาตพยาบาทและทำโมตรจิตมิตรใจให้เกิดขึ้นได้แล้ว
 ก็หัดแผ่จิตเช่นนี้ออกไปแก่คนอื่นสัตว์อื่นโดยเจาะจง หรือโดยไม่เจาะจง
 ทั่วไปด้วยใจที่คิดปรารถนาสุขประโยชน์ ดังเช่น คิดว่า “จงอย่ามีเวร อย่า
 มีเบียดเบียน อย่ามีทุกข์ มีสุข รักษาตนให้สวัสดิเถิด”

อันที่จริง ภาวะของจิตที่มีความรักใคร่ปรารถนาให้เป็นสุข
 ย่อมมีอยู่ในตนและในคนที่เป็นที่รักอยู่เป็นปรกติ แต่ยังมีเจือด้วยราคะ
 สีนหาบ้าง เจือด้วยอาฆาตพยาบาทในผู้อื่นสัตว์อื่นบ้าง นี่จึงนับว่าเป็น
 ภาวะของจิตที่เป็นสามัญธรรมตา พระบรมศาสดาทรงสั่งสอนธรรม ก็คือ
 ทรงสั่งสอนให้ปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เป็นสามัญธรรมตานี้แหละเป็นธรรม คือ
 เป็นคุณเกื้อกูลขึ้นมา คือให้ปรับปรุงความรักใคร่ปรารถนาสุขดังกล่าวให้
 เป็นคุณอันบริสุทธิ์ที่เกื้อกูลกว้างขวางออกไป มิให้มีคับแคบเฉพาะตนและ
 คนซึ่งเป็นที่รักในวงแคบของตนหรือจำเพาะพวกของตน แต่ให้แผ่กว้าง
 ออกไปตลอดจนถึงไม่มีจำกัดไม่มีประมาณและให้ปราศจากอาฆาตพยาบาท
 ทั้งให้บริสุทธิ์จากราคะสีเนหาด้วย เพราะว่าอาฆาตพยาบาทเป็นศัตรูที่ห่าง
 ของเมตตา ราคะสีเนหาเป็นศัตรูที่ใกล้ของเมตตา ความรักใคร่ที่เป็น
 สามัญธรรมตาของโลกย่อมเจือด้วยสิ่งทั้งสองนี้ ส่วนที่เป็นเมตตาอัน
 บริสุทธิ์ย่อมปราศจากสิ่งทั้งสองนั้น ทางปฏิบัติอบรมก็ต้องอบรมสิ่งที่มีอยู่

เป็นธรรมดาโลกนี้แหละให้เป็นธรรมขึ้นมา และก็ย่อมเป็นเครื่องคุ้มครองโลก ดังภาษิตที่ว่า “โลโกปตถมภิกขา เมตตทา-เมตตทาเป็นธรรมเครื่องคุ้มครองโลก” ดังนี้ ฉะนั้น จึงได้มีพระพุทธภาษิตตรัสสอนไว้ ให้ยกตนเป็นพยานหรือเป็นอุปมาแปลความว่า “ตนเองคิดค้นหาด้วยใจไปไปทั่วทุกทิศ ก็ไม่พบว่าใครจะเป็นที่รักไปกว่าตนในที่ไหนๆ ตนของคนอื่นทั้งหลายก็เป็นที่รักมากของเขาเหมือนอย่างนั้น เพราะเหตุนั้นผู้ที่รักตนจึงไม่ควรเบียดเบียนผู้อื่น” และให้ยกคนที่เป็นที่รักเป็นอุปมาว่า “พึงแผ่จิตถึงสัตว์ทั้งปวงด้วยเมตตา เหมือนอย่างเห็นคนผู้เป็นที่รักเป็นที่ชอบใจแล้วเกิดไมตรีจิตมิตรใจรักใคร่ ฉะนั้น” พระอาจารย์จึงจับความมาสอนว่าให้หัดแผ่เมตตาเข้ามาในตนเองก่อน แล้วจึงแผ่ไปในคนอื่นตั้งต้นแต่คนที่เป็นที่รัก เพราะจะแผ่ไปง่าย แล้วจึงแผ่ไปในคนที่เป็นกลางๆ แล้วจึงแผ่ไปในคนที่เป็นศัตรูไม่ชอบใจกัน และให้เว้นคนที่จะก่อให้เกิดโรคหึงเหินกับคนที่ตายไปแล้ว การแผ่เข้ามาในตนเอง ท่านอธิบายว่า เพราะจะต้องมีตนเป็นพยานอ้างอิงดังกล่าวข้างต้น พิจารณาดูก็จะเห็นได้ว่า ตนเองจะต้องมีความสุขเพราะมีจิตใจสงบจากอาฆาตพยาบาทเสียก่อน อาฆาตพยาบาทนั้นเหมือนอย่างไฟที่เผาใจตนเองให้ร้อนและแผ่ความร้อนออกไปถึงคนอื่นด้วย ฉะนั้น ตนเองจึงเป็นบุคคลที่ควรเมตตาและแผ่เมตตาเข้ามาดับไฟที่เผาใจนี้ลงเสียก่อนประพรมลงไปด้วยน้ำ คือ เมตตา ซึ่งจะเปลี่ยนจิตใจจากภาวะที่ร้อนมาสู่ภาวะที่เย็นสนิทด้วยมิตรภาพไมตรี เมตตาจึงเป็นธรรมเครื่องทำใจตนเองให้อยู่เย็นเป็นสุข และแผ่ความเย็นความสุขออกไปถึงผู้อื่นอีกด้วย

เมตตาไม่พึงมีขอบเขต ไม่พึงมีระยะเวลา ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะเช่นไร ณ ที่แห่งใด ในกาลเวลาไหน เมตตาพึงมีได้อย่างเต็มเปี่ยมโดย

ปราศจากอุปสรรค เพราะเมตตาไม่จำเป็นต้องอาศัยทรัพย์สินของ เมตตาเป็นเรื่องของจิตใจโดยบริสุทธิ์แท้ เมื่อมีจิตใจก็มีเมตตาได้ด้วยกันทุกคน และก็ยังมีเมตตาอย่างยิ่งด้วยกันทุกคน เพราะไม่เป็นการต้องลงทุนลงแรงอย่างใดเลย เพียงแต่น้อมใจลงให้อ่อนละมุน ไม่ใจแข็งใจดำ แม้เมื่อรู้เห็นอยู่ว่าเขาเป็นทุกข์ เพียงแต่น้อมใจลงปรารถนาให้เขาเป็นสุขโดยทั่วกันเท่านั้นเองก็เป็นการแสดงเมตตาแล้ว”

(๕) อานิสงส์ของเมตตา

พระเทพวิสุทธิกวี เจ้าอาวาสวัดโสมนัสวิหาร ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเมตตาไว้ดังนี้

“เมตตาเป็นธรรมะที่ทำให้เบิกบาน เป็นธรรมะขั้นกรรมาฐาน ทำให้เกิดความสุขสบาย เรามีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์มากเท่าไร ความสุขก็แผ่กว้างไปมากเท่านั้น ฉะนั้นควรจะสร้างเมตตาจิตให้เกิดขึ้นในตัว ตั้งแต่เช้าหรือก่อนนอนก็ให้แผ่เมตตาจิตออกไปต่อคนทุกจำพวก ก็จะเกิดความสุขความเจริญ จิตใจเบิกบานไม่วุ่นวาย คนที่มีอายุยืน คนที่ผิวพรรณแจ่มใส คนจิตใจเบิกบานท่านเหล่านี้เจริญเมตตา

การเจริญเมตตาย่อมได้รับประโยชน์มาก ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอานิสงส์ของเมตตาไว้ว่ามีถึง ๑๑ อย่าง คือ

๑. หลับเป็นสุข
๒. ตื่นเป็นสุข
๓. ไม่ฝันร้าย
๔. มนุษย์รักใคร่
๕. อมนุษย์รักใคร่
๖. เทวดาย่อมคุ้มครองรักษา

๗. ศาสดา อาวุธ ยาพิษ ไม่อาจล้ากรายคนมีเมตตาได้
๘. จิตตั้งเป็นสมาธิได้ไว
๙. ผิวพรรณผ่องใส
๑๐. ไม่หลงตาย
๑๑. เมื่อตายไปแล้วไปเกิดในพรหมโลก

สำหรับคนทั่วไป ถ้าได้อานิสงส์ของเมตตา ๑๐ ข้อแรก หรือข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อก็นับว่าประเสริฐแล้ว ส่วนข้อสุดท้ายสำหรับท่านผู้ได้ฉานเท่านั้น

คนมีเมตตาไม่จำเป็นต้องพกพระขลังทางเมตตาหรือพระคุ้มกันอะไร เพราะว่าเมตตาอยู่ในตัวแล้ว ใครจะกระชากออกไม่ได้ ถ้าพกพระทางเมตตาทางขลัง เมื่อพระนั้นหายหรือไม่อยู่กับตัว หรือคนอื่นเอาออกไปก็ไม่มีอะไรคุ้มครอง แต่ถ้าเรามีเมตตาคุ้มครองตลอด เป็นบุญเป็นกุศลด้วย เป็นความประเสริฐแท้”

(๖) กองทุนไทยช่วยไทย

นับเป็นที่น่ายินดีที่ทุกฝ่ายทั้งพระสงฆ์ ประชาชน องค์กร เอกชน และหน่วยราชการต่างๆ ได้ร่วมมือร่วมใจกันในการกอบกู้ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ ได้มีผู้กล่าวว่าวิกฤตการณ์ครั้งนี้มีความร้ายแรงที่สุดนับตั้งแต่การเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าเมื่อ ๒๐๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว ในครั้งนั้นพระเจ้าตากสินมหาราชได้นำคนไทยกู้ชาติและพระศาสนา รักษาผืนแผ่นดินไทยให้เป็นมรดกแก่พวกเรามาจนทุกวันนี้

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งนี้ ทำให้ประเทศไทยต้องกู้เงิน กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ ไอ.เอ็ม.เอฟ. และยอมรับพันธกรณี ไอ.เอ็ม.เอฟ. ได้กำหนดไว้ ทำให้ประเทศไทยต้องเสียเอกราชทาง

เศรษฐกิจบางส่วนไปให้ไอ.เอ็ม.เอฟ. ซึ่งแม้จะเป็นองค์การระหว่างประเทศ
ก็มีประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อยู่เบื้องหลัง

ในการนี้ได้มีพระภิกษุสงฆ์บางรูป เช่น พระพิศาลธรรมพาที
(พระพยอม กลฺยาโณ) วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี พระครูประศาสน์
สวีเขต เจ้าคณะอำเภอสวี จังหวัดชุมพร รวมทั้งพระภิกษุไทยในต่าง
ประเทศหลายรูป ได้แสดงกุศลเจตนาที่จะช่วยชาติบ้านเมือง กู้ภาวะวิกฤต
ให้ผ่อนคลายและบรรเทาเบาบาง ด้วยการทอดผ้าป่าเพื่อรวบรวมเงินมอบ
ให้รัฐบาลนำไปสมทบแก้ปัญหาของชาติ

มหาเถรสมาคมได้พิจารณาเรื่องการทอดผ้าป่าเข้ากองทุนไทย
ช่วยไทยของพระสงฆ์แล้ว มีมติว่าตามประวัติเมื่อประเทศชาติบ้านเมืองมี
ปัญหาคณะสงฆ์ผู้บริหารจะถือเป็นภาระช่วยแบ่งเบาปัญหาโดยชอบด้วย
พระธรรมวินัย ในปัจจุบันประเทศชาติบ้านเมืองมีปัญหาดังที่ทราบโดยทั่ว
ไป จึงขอให้ทุกวัดทั่วประเทศปฏิบัติ ๒ ประการ คือ

๑. แนะนำให้ประชาชนรู้จักประหยัด รู้จักใช้จ่ายตามหลักคำ
สอนในพระพุทธศาสนา

๒. แนะนำให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนบริจาคทรัพย์
ตามกำลังช่วย “**ทุนไทยช่วยไทย**” ที่รัฐบาลดำเนินการ

สมาคมข้าราชการพลเรือนก็ได้เชิญชวนข้าราชการและ
ประชาชนนำเงินดอลลาร์และเงินตราต่างประเทศ มาแลกเปลี่ยนเงินบาท
ตามโครงการแลกดอลลาร์ช่วยชาติ และได้จัดให้มีสถานที่รับแลกดอลลาร์
ช่วยชาติ ตามหน่วยราชการต่างๆ

กองทัพบก ซึ่งมี พลเอก เศรษฐา ฐานะจาโร ผู้บัญชาการ
ทหารบก ได้มีโครงการ “**กองทัพบกร่วมใจแก้ไขเศรษฐกิจชาติ**” โดยเชิญ

ชวนประชาชนบริจาคทองช่วยชาติ

รัฐบาลก็ได้จัดตั้ง “กองทุนไทยช่วยไทย” เพื่อรับบริจาคเงินทั้งเงินไทยและเงินตราต่างประเทศ ทองคำ จากผู้มีจิตศรัทธา และแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนไทยช่วยไทย เพื่อรับผิดชอบดำเนินการในเรื่องนี้ มีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ

ปรากฏว่าได้มีประชาชน ข้าราชการ นักธุรกิจ ผู้มีจิตศรัทธา ได้ร่วมในการบริจาคเงินไทย เงินตราต่างประเทศ และทองคำสมทบกองทุนไทยช่วยไทยเป็นจำนวนมาก จากข่าวของกรมประชาสัมพันธ์จนถึงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ มียอดบริจาคสมทบ “กองทุนไทยช่วยไทย” ของรัฐบาล เป็นเงินไทยรวมทั้งสิ้นกว่า ๔๖ ล้านบาท

ในนิตยสารโทม์ ฉบับวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ได้ลงบทความเกี่ยวกับประเทศไทย ในหัวข้อเรื่องของ “Back From the Dead” มีข้อความตอนหนึ่งว่า นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มีผู้ที่ให้การสนับสนุนเป็นจำนวนมาก นายธารินทร์ได้รับจดหมายจากเด็กหญิงคนหนึ่งส่งความปรารถนาดีให้ได้รับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และได้แนบเงินมาให้ ๒๐ บาท ซึ่งเอามาจากกระเป๋าตังค์ของพ่อเพื่อให้นายธารินทร์เอาไปชำระหนี้ ไอ.เอ็ม.เอฟ.

สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ด้วยความริเริ่มของ ศาสตราจารย์ ประภาศน์ อวยชัย ประธานสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ก็ได้สนองนโยบายของรัฐบาลตามโครงการช่วยไทยในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการจัดตั้งศูนย์รวมใจเพื่อช่วยไทยพ้นวิกฤต เพื่อรับบริจาคเงินไทยและเงินตราต่างประเทศ เสื้อผ้า สิ่งของที่ไม่ได้ใช้ หนังสือเรียน และหนังสือที่

ไม่ต้องการ ไปให้แก่ผู้ยากจนและเยาวชนที่ขาดแคลน ทั้งในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด ผู้สนใจบริจาคได้ที่กองสงเคราะห์และสวัสดิการ สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ

ในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการ สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย ประธานสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ และ คุณหญิงสุธรรมา อวยชัย ได้บริจาคเงินสมทบกองทุนร่วมใจเพื่อช่วยไทยพ้นวิกฤต จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท กรรมการและเจ้าหน้าที่ของสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ได้ร่วมสมทบอีกเป็นจำนวนกว่า ๗๐,๐๐๐ บาท ได้เงินบริจาคเป็นจำนวนเงินกว่า ๑๒๐,๐๐๐ บาท

คณะกรรมการอำนวยการ สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ยังได้มีมติเห็นชอบโครงการศูนย์เฉพาะกิจแก้วิกฤตทางจิตใจ ตามความริเริ่มของ รศ.ดร.โสภา ชปิลมันน์ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสงเคราะห์และความช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่ผู้ที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน ซึ่งได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและสังคม โดยการให้คำแนะนำ คำปรึกษา การให้ความรู้เพื่อให้ผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนมีกำลังใจและมีความหวังที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เป็นการปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า

“ในการให้การสงเคราะห์จะต้องคำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้รับการสงเคราะห์ด้วย การที่จะช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยาก กล่าวได้ว่า ช่วยทางวัตถุ ช่วยเท่าไรก็ไม่รู้จักพอ จะต้องช่วยในด้านจิตใจ ช่วยให้คนมีจิตใจสูง ด้วยการเอาศาสนาเข้ามาช่วยด้วย”

การให้การสงเคราะห์และความช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่ผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน จะดำเนินการดังนี้

(๑) ให้บริการแนะนำปรึกษา (counselling service) ทั้งโดยทางโทรศัพท์ (Happy Line) และโดยการมาพบกับผู้ให้คำปรึกษาด้วยตนเอง (Walk in)

(๒) จัดรายการโทรทัศน์รายการ “เพื่อคุณภาพชีวิต แก่วิกฤตทางจิตใจ” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ อสมท. ซึ่งออกอากาศเผยแพร่เป็นประจำทุกวันพฤหัสบดี เวลา ๐๕.๓๐ - ๐๖.๐๐ น.

(๓) จัดให้มีการบรรยาย การอภิปราย และการสัมมนาเกี่ยวกับการแก้ไขวิกฤตในด้านจิตใจ โดยนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากร

(๔) จัดทำบทความ เอกสาร หนังสือ เกี่ยวกับการแก้ไขภาวะวิกฤตในด้านจิตใจเผยแพร่ทางสื่อมวลชนและประชาชน

(๕) ร่วมมือกับหน่วยราชการ เช่น กรมสุขภาพจิต สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ในการดำเนินงานตามโครงการนี้

(๗) หมาไทยที่มีความเอื้ออาทร

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๐ ได้ลงข่าว “พบหมาไทยแสนรู้เลี้ยงน้องแทนแม่” ในหน้า ๑ มีข้อความดังนี้

“เจอเหตุการณ์ประหลาด สุนัขพันธุ์ไทยแท้วัยแค่ขวบรู้อจรับผิดชอบแทนตัวแม่ที่ถูกวางยาเบื่อจนตาย ออกหาอาหารเลี้ยงน้องๆ ที่ยังไม่ถึงนมช่วยตัวเองไม่ได้ ๘ ตัว แทนแม่ ได้อาหารมาก็กลืนลงท้องจนแน่นพุงกางนำกลับไปสำรอกเป็นกองๆ แล้วเรียกน้องๆ ออกไปกิน หากไม่อิ่มก็ไปกลืนมาใหม่นำมาสำรอกให้กินจนอิ่มแปล้ ปฏิบัติเช่นนี้ทั้งเช้า

เย็นเป็นประจำเป็นที่ประหลาดใจของผู้พบเห็นมาก

สุนัขพันธุ์ไทยแท้ยวบเศษสร้างความน่าทึ่ง แม่ถูกวางยาตาย จึงเลี้ยงดูน้อง ๆ ทั้งครอก ๘ ตัว ที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ คาบอาหารมาเลี้ยง น้องทั้งเข้าเย็นเป็นกิจวัตรแทนแม่รายนี้เปิดเผยขึ้นโดยผู้สื่อข่าวไทยรัฐได้ เดินทางไปเยี่ยมครอบครัวนายประทีป นางพุดิ หอมจันทร์ อายุ ๕๕ และ ๓๗ ปี ตามลำดับ อาศัยรับจ้างทั่วไป ที่บ้านเลขที่ ๑๑๘ บ้านไทรงาม หมู่ ๑ ต.นายาว อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี เมื่อวันที่ ๑๙ ธ.ค. ๒๕๕๐ ได้พบ ความแปลกประหลาดใจที่เห็นสุนัขเพศผู้ยวบ ๑ ขวบ กำลังสำรอก อาหารที่กินเข้าไปออกจากปากวางเป็นกอง ๆ แล้วส่งเสียงเรียกลูกสุนัขตัว เล็ก ๆ ๘ ตัวพากันออกมากินอาหารที่สุนัขตัวดังกล่าวขยอนกองเอาไว้น จนอ้มทุกตัว มองเห็นชัดว่าสุนัขตัวใหญ่นำอาหารมาเลี้ยงตัวเล็ก ๆ ที่เป็นน้อง ๆ จึงสอบถามเจ้าของขอทราบข้อเท็จจริง

นายประทีปและนางพุดิ ร่วมกันยืนยันว่าเป็นจริงตามที่ผู้สื่อข่าว มาพบเห็น คือสุนัขตัวพี่ที่เห็นชื่อไอ้จ้องกำลังเลี้ยงดูน้อง ๆ ของมันทั้ง ๘ ตัว โดยนำอาหารมาขยอนให้น้อง ๆ กินทั้งช่วงเช้าและเย็น หรือหากได้อาหาร ขึ้นมาก็คาบมาให้น้อง ๆ กิน และเล่าว่าเมื่อ ๓ ปีมาแล้ว นายประทีปได้ เก็บสุนัขพลัดหลงหรือ “หมาหลง” เพศเมียมาตัวหนึ่งเลี้ยงไว้ตั้งชื่อให้ว่า อีหลง มาปี ๓๙ อีหลงตั้งท้องและออกลูกมา ๑ ครอก จำนวน ๑๑ ตัว เป็นตัวเมียเสีย ๗ ตัว ตัวผู้ ๔ ตัว อีหลงเลี้ยงลูกมาจนทิ้งนม เพื่อนบ้านมา พบเข้าก็ขอไปเลี้ยงคนละตัวสองตัวจนเหลือแค่เพศผู้ ๓ ตัว คือ ไอ้จ้อง ไอ้บู และไอ้ตุ้มตาม ครั้นมาปี ๕๐ อีหลงตั้งท้องอีก ออกลูกมาอีกครอก คราวนี้ ๘ ตัวเป็นเพศเมีย ๖ ตัว เพศผู้ ๒ ตัว ยังไม่ทันทิ้งนม อีหลงถูกยาเบื่อของ ชาวบ้านที่ไม่พอใจ แอบไปลักไก่และข้าวของชาวบ้านมากินจนตาย ทิ้งให้

ลูกทั้ง ๘ อदनม หิวโซ และขาดความอบอุ่นจากอกแม่ ร้องเอ็ง ๆ กั้นระม ใ้อัจฉงตัวที่สุดจึงได้กลายเป็นผู้รับผิดชอบดูแลน้อง ๆ ทั้งหมดโดยปริยาย จะออกหาอาหารคาบมาให้น้อง ๆ กิน ที่ปฏิบัติเป็นประจำคือเมื่อเจ้าของ ต้มปลายข้าวใส่รางให้ทั้งเช้าเย็น ใ้อัจฉงเห็นว่าน้อง ๆ ยังช่วยตัวเองไม่ได้ ก็จะกินอัดเข้าไปในท้องจนแน่นพุงกาง จากนั้นก็จะเดินไปหาน้อง ๆ ที่นอนชลุกกันอยู่ใต้ม้านั่งใต้ถุนบ้าน ส่งเสียงเรียกให้สัญญาญานให้น้อง ๆ มาหา แล้วรีบสำรอกขย้อนเอาอาหารที่มันกลืนเข้าไปเต็มท้องออกมากองไว้เป็น กอง ๆ ให้น้อง ๆ ตัวเล็ก ๆ ได้กินอาหารแทนน้ำนม หากไม่อิ่มใ้อัจฉงที่นั่ง มองดูอยู่ก็จะไปกลืนอาหารมาขย้อนสำรอกออกมาให้กินจนอิ่มแปล้

ผู้สื่อข่าวได้ทดสอบด้วยการไปหาอาหารมาให้ใ้อัจฉงกิน ใ้อัจฉง เมื่อกินอาหารเข้าไปแล้วก็ได้ไปเรียกน้อง ๆ ทั้ง ๘ ตัวมา แล้วสำรอกออกมาให้กินต่อ โดยที่ตัวใ้อัจฉงเองจะเหลืออาหารไว้ในท้องเล็กน้อยเท่านั้น นายประทีปและนางพุดิเล่าว่า พวกตนเห็นมาทุกวันจึงดูเป็นเรื่องธรรมดา ไปแล้ว แต่ก็ได้คิดอยู่อย่างหนึ่งว่า สัญชาตญาณของสัตว์ยังรู้จักรับผิดชอบ ต่อครอบครัวของมันต่อจากผู้ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูไม่ได้แล้ว จึงเข้าทำหน้าที่ แทนแม่ของมัน ผิดกับคนบางคนที่จิตสำนึกมีแต่เนรคุณผู้ให้กำเนิดไม่ รู้จักหน้าที่ ไม่รู้อะไรทั้งนั้น นอกจากจะเอาตัวเองรอดอย่างเดียว และบ่น เสียดยถึงอิหลงตัวแม่ที่ต้องมาตายไปว่าเป็นสุนัขที่เฝ้าบ้านตีตัวหนึ่ง ของ กินสัตว์เลี้ยงในบ้านไม่ยอมแตะต้องหรือทำร้ายเลย ผิดกับสุนัขอีกหลาย ตัวที่เอาแต่กินมูมมาม ดีแต่เห่าโส่ง ๆ กัดคนไม่เลือกจนชาวบ้านเดือดร้อน กันทั่ว แต่ไม่มีใครไปเปื้อให้ตายไปให้พ้น ๆ”

ในวันเสาร์ที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยกรรมการ และเจ้าหน้าที่ของสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ได้เดินทางไปอำเภอพระ

พุทธบาท จังหวัดสระบุรี เพื่อพบ “ไอ้จ้อง - หมาไทย ที่มีความเอื้ออาทร” โดยได้รับความกรุณาจากคุณประชา ชาคริตานันท์ ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ประจำจังหวัดสระบุรี เป็นผู้นำไป โดยได้ไปที่บ้านของนายประทีป และนางพุดิ หอมจันทร์ บ้านเลขที่ ๑๑๒ บ้านไทรงาม หมู่ ๑ ต.นายาว อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี ซึ่งเป็นเจ้าของไอ้จ้อง ได้พบว่าไอ้จ้องเป็นหมาไทยที่มีความเอื้ออาทร เลี้ยงลูกหมาที่เป็นน้องแทนแม่ที่ตาย โดยกลืนอาหารเข้าไป แล้วมาขยั่นสำรอกออกมาให้น้องกิน เป็นความจริงตามที่ เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐว่า ไอ้จ้องสมควรจะได้รับการยกย่องว่าเป็นหมาดีเด่น และเป็น amazing dog จึงได้มอบเงินให้นายประทีปเป็นค่าอาหารเลี้ยงดูไอ้จ้อง และน้องๆ เป็นเงินเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ได้ขอให้นายประทีปเลี้ยงดูไอ้จ้องและน้องๆ ของมันให้ดี

นายสมพร เทพสิทธา และคณะ ไปเยี่ยม “ไอ้จ้อง-หมาไทยที่มีความเอื้ออาทร” ที่บ้านของนายประทีป และนางพุดิ หอมจันทร์ บ้านเลขที่ ๑๑๒ บ้านไทรงาม หมู่ ๑ ต.นายาว อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี ในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๐

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงข่าว การไปเยี่ยมไอ้จ๋องของข้าพเจ้า พร้อมกับภาพที่ข้าพเจ้าเอื้อมมือไปจับขา ของไอ้จ๋อง ในหน้า ๑ ภายใต้หัวข้อว่า “ยกย่องไอ้จ๋อง หมาดีเด่น เลี้ยงน้อง ๗ ตัว” มีข้อความดังนี้

“ธารน้ำใจส่งช่วย “ไอ้จ๋อง” สุนัขเลี้ยงน้องเป็นการตอบแทนคุณ งามความดี รองประธานสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ และคณะ รุดไปพิสูจน์ ด้วยตาตัวเอง ยิ่งถึงถึงพฤติกรรมที่สูงกว่ามนุษย์ที่ไร้จิตสำนึก ควักเงินค่า อาหารให้ทันที ๑ พันบาท แถมยังตั้งเงินเดือนให้อีกเดือนละพัน ลุ้นเสนอ ให้เป็น “หมาดีเด่น” พร้อมเสนอให้เผยแพร่ในต่างประเทศ อวดชาวโลก ว่าหมาไทยจิตใจสูงส่งให้เข้ากับกระแส “อะเมซซิ่งไทยแลนด์”

ตามที่ “ไทยรัฐ” ได้เสนอเรื่องราวของ “ไอ้จ๋อง” สุนัขพันธุ์ไทย แท้แสนรู้ที่มีนิสัยรักและเป็นห่วงน้องๆ วัยแบเบาะ จำนวน ๗ ตัว ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เนื่องจาก “อีหลง” แม่ของไอ้จ๋องและน้องๆ ถูกคนใจบาปวางยาพิษตาย เลยทิ้งภาระการเลี้ยงน้องทั้งหมดให้ไอ้จ๋อง ดูแลซึ่งไอ้จ๋องก็ดูแลน้องๆ ได้เป็นอย่างดี โดยจะไปหาอาหารกินจนพุง กางแล้ววิ่งกลับมาสำรองอาหารออกมาป้อนให้น้องๆ กินจนอ้วนหนา สำราญทุกตัว หากน้องยังไม่อ้วนไอ้จ๋องก็จะทำแบบเดิมอีก จนน้องๆ ทุก ตัวอ้วนหมด ซึ่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นผู้คนต่างพากันยกย่อง “ไอ้จ๋อง” ว่าเป็น สุนัขที่รู้จักรับผิดชอบ มีความรู้สึกนึกคิดเหนือกว่าคนบางคนที่ไม่เคยรับ รับผิดชอบเหลียวแลคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นลูกตัวเอง หรือผู้มีพระคุณ นั้น

ต่อมาเมื่อเวลา ๑๔.๐๐ น. วานนี้ (๒๗ ธ.ค.) นายสมพร เทพสิทธิ์า สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะรองประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่ง

ประเทศไทย ฯ นางสาวกาญจนา รั้งคะอุไร ผู้อำนวยการบริหาร นางทิพพร เทพสิทธา ผู้ตรวจสอบภายใน สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ นางสุพัตรา คลีขจาย รองผู้อำนวยการบริหาร และคณะอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งได้ทราบข่าวถึง พฤติกรรมอันน่าสรรเสริญของ “ไอ้จ๋อง” ได้เดินทางไปยังบ้านเลขที่ ๑๑๘ หมู่ ๑ ต.นายาว อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี ซึ่งเป็นบ้านของนายประทีป นางพุมิ หอมจันทร์ สองสามีภรรยา ซึ่งเป็นสถานที่ “ไอ้จ๋อง” กับน้อง ๆ พักอาศัยอยู่เพื่อจะพิสูจน์ข้อเท็จจริงถึงพฤติกรรมของ “ไอ้จ๋อง” และให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาหารการกินด้วย

เมื่อคณะของนายสมพรไปถึงก็เปิดฉากพิสูจน์พฤติกรรมของ “ไอ้จ๋อง” ทันทีว่าจะเลี้ยงน้องดั่งที่เป็นข่าวจริงหรือไม่ โดยให้นายประทีป นำอาหารให้ “ไอ้จ๋อง” กิน ซึ่งสุนัขชาญฉลาดก็ตั้งหน้าตั้งตากินอาหารอย่างเอร็ดอร่อยจนพุงกาง จากนั้นได้วิ่งไปหาน้อง ๆ ที่นอนเล่นอยู่ใต้ถุนบ้านแล้วสำรวจอาหารออกมาแบ่งเป็นกอง ๆ ให้น้องทุกตัวได้กินกันอย่างถ้วนหน้าท่ามกลางกลุ่มผู้สื่อข่าวและชาวบ้านมามุงดูมากพอสมควร สร้างพึงพอใจให้แก่นายสมพรและคณะเป็นอย่างมากที่เห็น “ไอ้จ๋อง” เป็นสัตว์เฉพาะร่างกายเท่านั้น แต่หัวใจนั้นไม่ต่างจากมนุษย์ที่รู้จักรับผิดชอบทั่วไป ซึ่งนายสมพรกล่าวว่า ตนได้อ่านข่าวจาก “ไทยรัฐ” ในตอนแรกก็รู้สึกชอบใจ “ไอ้จ๋อง” มากที่มันรักน้องของมันดีกว่าคนบางคนที่ขาดจิตสำนึกที่ดี ทั้ง ๆ ที่มันเป็นแค่สุนัขธรรมดา น่าจะยกย่องให้ “ไอ้จ๋อง” เป็น “หมาดีเด่น” เพื่อเป็นการยกย่องสุนัขพันธุ์ไทยแท้ให้ดั่งขึ้นมาเข้ากับบรรยากาศอะเมซซิ่ง ไทยแลนด์เผยแพร่ให้ชาวต่างชาติได้รับรู้และมาดูสุนัขพันธุ์ไทยว่าชาญฉลาดแค่ไหนและน่าจะประชาสัมพันธ์ทำเป็นหนังสือเผยแพร่ในต่างประเทศด้วย

ผู้สื่อข่าวรายงานด้วยว่า หลังจากที่นายสมพรมารับทราบข้อเท็จจริงและเห็นพฤติกรรมของ “ไอ้จ้อง” ด้วยตาตัวเองแล้ว ได้มอบเงินให้นายประทีปเจ้าของสุนัขชาญฉลาด จำนวน ๑,๐๐๐ บาท สำหรับเป็นค่าอาหารให้ “ไอ้จ้อง” กับน้องๆ และมอบให้นายประทีปใช้จ่ายในครอบครัวจำนวน ๒,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ นายสมพร ยังรับปากจะส่งเงินให้ เป็นค่าอาหารสำหรับ “ไอ้จ้อง” กับน้องๆ อีกทุกเดือน เดือนละ ๑,๐๐๐ บาท ด้วย และก่อนจะเดินทางกลับ นายสมพรได้กำชับให้นายประทีปดูแล “ไอ้จ้อง” กับน้องๆ ให้ดีที่สุดเพื่อเป็นการอนุรักษ์สุนัขพันธุ์ไทยที่ชาญฉลาดไว้ต่อไป”

ในบ่ายวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๐ คุณปริษา สอาดศรี ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ The Nation ได้โทรศัพท์ถึงข้าพเจ้า สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทางไปพบ “ไอ้จ้อง” - หมาไทยที่มีความเอื้ออาทร” และได้นำข่าวลงในหนังสือพิมพ์ The Nation ฉบับวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ หน้า ๑ ภายใต้หัวข้อว่า “Unselfish dog goes on public payroll” มีข้อความดังนี้

“The public Welfare Council of Thailand will give a monthly salary of Bt 1,000 to a one-year old dog for unselfishly taking care of eight puppies in Saraburi province, the council’s vice president Somporn Thepsithar said yesterday.

“The council has praised many humans for their good deeds in the past, but this time, it is dog’s turn to have a heart as beautiful as a human’s, ”said Somporn

“The council will give “Jong” a monthly salary of Bt

1,000 so that his owner has money to feed him and the puppies,” added Somporn, who is also a senator. The puppies’ mother died of poisoning.

“The dog should be known as “Amazing Dog” to mark the Amazing Thailand campaign so people will know that Thai dogs can do good deeds, while some expensive foreign breeds cannot,” he said

This weekend, Somporn led a team to visit the house of Jong’s owner, Pratheep Morchan, in Tambon Nayao of Phra Buddhabhat district.

Somporn said that after Pratheep gave Jong a bowl of rice, Jong ate it quickly and then ran to the puppies. He brought up what he had swallowed and fed it to them. Jong even licked the puppies’ mouths clean after they were finished.

Jong’s story appeared on the front page of Thai language newspaper Thai Rath, which drew many people to visit him.”

จากการที่หนังสือพิมพ์ The Nation ลงข่าว “ไอ้จ๋อง-หมาไทยที่มีความเอื้ออาทร” ทำให้สำนักข่าว เอเอฟพี นำข่าวเรื่องไอ้จ๋องไปเผยแพร่ในต่างประเทศ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๐ ได้ลงข่าวนี้น่าทึ่งว่า “ตีข่าวดังไปทั่วโลก “ไอ้จ๋อง” สุนัขแสนรู้” มีข้อความดังนี้

“เอเอฟพี” ตีข่าววีรกรรม “ไอ้จ๋อง” สุนัขแสนรู้โด่งดังไปทั่วโลก เผยเป็นสุนัขไทยที่มีจิตใจและพฤติกรรมดีงามกว่าสุนัขราคาแพงของต่าง

ประเทศ รับภาระเลี้ยงน้อง ๗ ตัว จนได้รับการยกย่องให้เป็น “สุนัขมหัศจรรย์” และได้รับเงินเดือนจากรองประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ๑ เป็นค่าเลี้ยงดู

หลังจาก “ไทยรัฐ” ได้เปิดข่าววีรกรรมของ “ไอ้จ้อง” สุนัขไทยแสนรู้ที่รับภาระเลี้ยงน้อง ๆ ถึง ๗ ตัว หลัง “อีหลง” แม่สุนัขถูกมนุษย์ใจบาปวางยาพิษจนตาย ซึ่งนับว่ามีจิตใจสูงส่งยิ่งกว่าคนบางคนมากนัก จนต่อมา นายสมพร เทพสิทธา สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะรองประธานสภาสังคมสงเคราะห์ ๑ ได้เดินทางไปพิสูจน์ข้อเท็จจริง ถึงกับบริจาคเงินช่วยเหลือให้แก่สุนัขแสนรู้เดือนละ ๑,๐๐๐ บาท โดยผ่านนายประทีปและนางพุดิหอมจันทร์ อยู่บ้านเลขที่ ๑๑๘ หมู่ ๑ ต.นายาว อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านที่ “ไอ้จ้อง” และน้อง ๆ ใช้เป็นที่ซุกหัวนอน และเรื่องราวที่เกิดขึ้นสื่อมวลชนและหนังสือพิมพ์ไทยภาคภาษาอังกฤษบางฉบับนำไปรายงานต่ออย่างครึกโครมด้วยแล้วนั้น

ล่าสุดเมื่อ ๒๙ ธ.ค. “เอเอฟพี” สำนักข่าวต่างประเทศยักษ์ใหญ่ ได้นำเรื่องราวของไอ้จ้อง “ยอดสุนัขแห่งปี” ตัวนี้ ประโคมข่าวจนโด่งดังไปทั่วโลกด้วย โดย “เอเอฟพี” เผยว่า หลังจากเรื่องราวของ “ไอ้จ้อง” โด่งดังไปทั่วประเทศ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ๑ ได้ประกาศจะมอบเงินเดือนให้ “ไอ้จ้อง” ซึ่งถูกตั้งฉายาว่า “หมามหัศจรรย์” หรือ “อะเมซซิ่ง ด็อก” ตัวนี้ถึงเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท หรือราว ๒๒ ดอลลาร์สหรัฐ โดยจะมอบเงินให้เจ้าของไอ้จ้องไว้ซื้ออาหารเลี้ยงดูไอ้จ้องและน้อง ๆ ของมันไม่ให้อดอยาก ทั้งนี้เพื่อสมนาคุณตอบแทนที่สุนัขผู้เสียสละไม่เห็นแก่ตัวนี้ได้แสดงออกถึงจิตใจที่ดีงามเยี่ยงมนุษย์

เอเอฟพีเผยแพร่รายละเอียดว่า นายสมพร เทพสิทธา รองประธาน

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯ ได้นำคณะไปเยี่ยมไอ้จ๋องถึงบ้าน
 เจ้าของของมัน ที่จังหวัดสระบุรี เมื่อสุดสัปดาห์ที่ผ่านมา เพื่อพิสูจน์ความ
 จริงซึ่งก็ได้ประจักษ์ถึงจิตใจที่สูงส่งของมันกับตา จนประกาศมอบเงิน
 เดือนดังกล่าวให้ ซึ่งภาพข่าวที่นายสมพรยิ้มร่าจับมือทักทายกับไอ้จ๋อง
 ด้วยความ “เป็นปลื้ม” นั้น “ไทยรัฐ” หนังสือพิมพ์รายวันยักษ์ใหญ่ที่มี
 ยอดจำหน่ายสูงสุดในประเทศไทย ผู้เปิดข่าวไอ้จ๋องได้ดีพิมพ์อย่างโดดเด่น
 เด่นในหน้า ๑ สร้างความชื่นชมอึ้งเมอใจให้ประชาชนผู้ได้รับรู้อย่างมาก

เอเอฟพีได้อ้างคำกล่าวชื่นชมไอ้จ๋องของนายสมพรว่าสุนัขตัวนี้
 สมควรจะถูกยกย่องให้เป็น “สุนัขมหัศจรรย์” (อะเมซซิ่ง ดีอก) เพื่อให้
 รับกับการรณรงค์ส่งเสริมปี “อะเมซซิ่ง ไทยแลนด์” และเพื่อให้ประชาชน
 ทั่วไปรู้ว่า สุนัขไทยมีจิตใจและพฤติกรรมดีงาม ขณะที่สุนัขพันธุ์ต่าง
 ประเทศราคาแพงลิบลิวทำเช่นนั้นไม่ได้ เอเอฟพีเผยด้วยว่า ปี “อะเมซซิ่ง
 ไทยแลนด์” คือแผนรณรงค์ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติในช่วง
 ๒ ปี ของรัฐบาลไทย ซึ่งเริ่มเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ ธ.ค. ๒๕๔๐
 อันเป็นความพยายามที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้นำเงินเข้ามาช่วยฟื้นฟู
 วิฤตการณ์เศรษฐกิจในขณะนี้”

(๘) การเลือกอาหารต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

หนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ ๑๕-๒๑
 กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ในคอลัมน์ “คิดข้ามขอบฟ้า” ของประกัสสร เสวิกุล
 เรื่อง “อเมซซิ่ง ไทยแลนด์” มีข้อความเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวต่าง
 ประเทศที่ถูกประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ดังนี้

“เพียงเริ่มต้นปี “อเมซซิ่ง ไทยแลนด์” ได้ไม่เท่าไร คดี
 อาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวชาวต่าง

ประเทศก็ปรากฏขึ้นหลายต่อหลายคดี ไม่ว่าจะเป็นกรณีคนร้ายพยายาม
 ขโมยและสังหารนักท่องเที่ยวสตรีชาวแคนาดาที่เกาะเสม็ด กรณีทำร้ายนัก
 ท่องเที่ยวชาวสวีตเซอร์แลนด์บนเกาะพีพี กรณีฉุดนักท่องเที่ยวสาวชาว
 อิสราเอลซึ่งเชื่อแน่ว่า กว่าจะสิ้นสุดปีท่องเที่ยวนี้คงจะต้องมีเหตุการณ์ที่
 สะเทือนขวัญเกิดขึ้นอีก หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ปรับปรุงมาตรการ
 รักษาความปลอดภัยให้เข้มงวดกวาดขันกว่านี้ โดยเฉพาะตามสถานที่ท่องเที่ยว
 ต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบของชาวต่างประเทศ

คดีร้ายแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ นับว่ามีผลกระทบต่อภาพ
 ลักษณะของประเทศไทยและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศโดยตรง
 ทั้ง ๆ ที่ทางการได้ตั้งความหวังไว้กับปี “อเมซิ่ง ไทยแลนด์” ว่า
 สามารถนำเงินเข้าประเทศได้เป็นจำนวนมหาศาล และมีส่วนสำคัญในการ
 กอบกู้สภาพเศรษฐกิจของประเทศก็ตาม แต่ปัญหาในเรื่องการรักษาความ
 ปลอดภัย รวมไปถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ยังไม่ได้
 รับการปกป้องคุ้มครองอย่างทั่วถึง ทั้ง ๆ ที่ควรจะเป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับการ
 ที่โฆษณาชวนเชื่อให้พวกเขาเดินทางเข้ามาในบ้านเรา ซึ่งนอกจากปัญหา
 อาชญากรรมแล้ว การฉ้อโกงเอารถเอาเปรียบนักท่องเที่ยว การหลอกลวง
 ขายสินค้า รวมไปถึงปัญหาด้านสวัสดิภาพ ยังเป็นตัวถ่วงดึงให้
 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยตกต่ำไม่ก้าวไปถึงจุดหมาย”

การที่ชาวต่างประเทศเดินทางมาเยือนเมืองไทยนั้น ไม่ต้อง
 พุดกันถึงรายได้จำนวนมหาศาลที่จะเกิดขึ้น แต่มองกันในด้านของความ
 เป็นเจ้าบ้านแล้ว เราก็ควรที่จะให้การต้อนรับผู้เป็นแขกด้วยอัธยาศัยไมตรี
 ซึ่งเป็นประเพณีอันดีของไทยมาแต่ครั้งโบราณ มิใช่การฉกฉวยเอาแต่ผล
 ประโยชน์ใส่ตน หรือเห็นพวกเขาเป็นเหยื่อชั้นโอะชะที่จะแล้วเนื้อเถื่อนหนังจน

ถึงขั้นเลาะกระดูกกันอย่างเกลี้ยงเกลา การประชาสัมพันธ์ต่างๆ ควรปลูกสำนึกของการเป็นเจ้าของบ้านมากกว่าการเป็นพ่อค้า การเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และมองเห็นนักท่องเที่ยวเป็นมิตรไม่ใช่หมูที่วิ่งมาชนปิงตอ ซึ่งน้ำใจและไมตรีจิตเหล่านี้ จะสามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ยิ่งกว่าการไปสรรสร้างอะไรต่อมิอะไรที่พิลึกพิลั่นหรือใหญ่โตมโหฬารให้สมกับคำว่า “อเมซิ่ง” เป็นไหนๆ”

“เรื่องสุดท้ายที่จะพูดถึงปี “อเมซิ่ง ไทยแลนด์” ก็คงจะเป็นเรื่องการแสดงความเห็นอกเห็นใจ หรือเอื้ออาทรต่อนักท่องเที่ยวที่ประสบเรื่องราวร้ายแรงในขณะเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพราะชีวิตหรือสิ่งที่นักท่องเที่ยวบางคนต้องสูญเสียไปนั้น เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถจะประเมินค่าเป็นตัวเงินได้ แต่ทางการไทยก็ควรจะต้องสำแดงความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องเป็นราวและต่อเนื่อง เพราะสิ่งเหล่านี้ มีผลอย่างยิ่งต่อจิตใจของผู้เสียหายและญาติมิตร ตลอดจนเพื่อนร่วมชาติของเขา”

๙.๖ เปลี่ยนทัศนคติจาก “มองแคบ คิดใกล้ ใฝ่ต่ำ” เป็น “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง”

(๑) ทัศนคติของสังคมไทย

เอกสารประกอบแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๘ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงการพัฒนาประเทศในระยะ ๓๐ ปี ที่ผ่านมา ดังนี้

“ในระยะ ๓๐ ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของไทยขยายในอัตราที่สูงเฉลี่ยกว่าร้อยละ ๗ ต่อปี รายได้ต่อหัวของประชาชนเพิ่มจาก ๒,๐๐๐ บาทต่อปี เป็น ๖๐,๐๐๐ บาท ในปี ๒๕๓๗ หรือเพิ่มขึ้น ๓๐ เท่าตัว รัฐบาลมีฐานะการเงินที่มั่นคงและประชาชนมีรายได้สูงขึ้น ในขณะที่

เดียวกันสังคมมีปัญหาเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเสื่อมโทรมด้านศีลธรรมและจิตใจ คนมีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง สังคมมีทัศนคติ “มองแคบ คิดใกล้ ใฝ่ต่ำ” นอกจากนี้ ยังมีปัญหาทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย โดยป่าไม้ถูกทำลายปีละกว่า ๑ ล้านไร่ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น ปัญหาน้ำเสียหรือมลพิษทางน้ำ ปัญหาอากาศเสียหรือมลพิษทางอากาศ ปัญหาดินเป็นพิษหรือมลพิษทางดิน”

(๒) ทัศนคติ “มองแคบ คิดใกล้ ใฝ่ต่ำ”

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “การพัฒนาวัฒนธรรมในสังคมไทย” มีข้อความตอนหนึ่งว่า สภาพของคนไทยเวลานี้มี ๓ อย่าง คือ มองแคบ คิดใกล้ ใฝ่ต่ำ

มองแคบ คือ มัวแต่มองกันไปมองกันมาอยู่ข้างใน ในหมู่พวกเราเอง เหมือนกับไก่ในขังที่เขาจะเอาไปทำเครื่องเช่น ไหว้ตอนตรุษจีนก็ยังติดกันอยู่ในขัง ถ้าเรามองกว้างออกไปภายนอก เราก็จะเห็นสภาพความเป็นไป มองเห็นปัญหาของมนุษยชาติ มองเห็นปัญหาของโลก เราจะเห็นว่าคนไทยเราก็มีศักยภาพในการที่จะช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์อารยธรรมของโลกได้

คิดใกล้ คือ คอยรอ คอยตามรับจากเขา จึงคิดใกล้หรือคิดสั้น ไปหยุดไปตันแต่ที่เขาทำเท่านั้นเอง เราไม่คิดเลยหน้าไปไกลว่าเราจะสร้างสรรค์อะไรให้แก่อารยธรรมของโลกได้บ้าง

ใฝ่ต่ำ คือ หวังแต่ลาภยศ มุ่งจะหาวัตถุบำรุงบำเรอความสุขและลุ่มหลงเพลิดเพลินอยู่กับการเสพอาภิส

(๓) ทักษะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง”

พระธรรมปิฎก ได้กล่าวว่า สภาพของคนไทยเวลานี้มี ๓ อย่างคือ มองแคบ คิดใกล้ ใฝ่ต่ำ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติ หากคนไทยส่วนใหญ่โดยเฉพาะเยาวชนเป็นคนมองแคบ คิดใกล้ ใฝ่ต่ำ ย่อมยากที่จะรักษาความมั่นคงของชาติไว้ได้

จึงเป็นความจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการรณรงค์เพื่อสร้างทัศนคติ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง” ในบรรดานักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจ ประชาชนและเยาวชน

มองกว้าง คือ ไม่ได้มองเฉพาะตัวของเรา กลุ่มของเรา หน่วยงานของเรา สังคมของเรา ประเทศของเรา แต่จะต้องมองให้กว้างออกไปถึงคนอื่น กลุ่มอื่น หน่วยงานอื่น สังคมอื่น และประเทศอื่น เพราะในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นโลกที่ไร้พรมแดน และยุคของข้อมูลข่าวสาร อะไรที่เกิดแก่ผู้อื่น กลุ่มอื่น สังคมอื่น ประเทศอื่น จะมีผลกระทบอย่างกว้างขวางถึงเราด้วย เราจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น กลุ่มอื่น หน่วยงานอื่น สังคมอื่น และประเทศอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและสมบูรณ์และนำข้อมูลข่าวสารนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และการดำเนินงานของเราให้เป็นประโยชน์และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ โดยสร้างความร่วมมือ ความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีกับผู้อื่น กลุ่มอื่น หน่วยงานอื่น สังคมอื่น และประเทศอื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและสังคม ตามอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนาที่ว่า “พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกาเมปาย เพื่อประโยชน์สุขแก่พหุชน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลโลก”

คิดไกล คือ คิดยาวออกไปทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ไม่ใช่คิดสั้นๆ อยู่แต่เรื่องเฉพาะหน้า หรือปัญหาเฉพาะหน้า คิดไปข้างหน้าถึงอนาคตจนกว่าจะถึงจุดหมายสูงสุด ให้มีชีวิตอยู่กับปัจจุบัน โดยมีปัญญาสืบค้นหยั่งรู้เหตุปัจจัยยาวไกลในอดีต และมีความไม่ประมาทที่จะป้องกันความเสื่อม และสร้างสรรค์เหตุปัจจัยให้พร้อมที่จะนำไปสู่ความเจริญอกงามในอนาคต บนฐานแห่งชีวิตที่อยู่กับปัจจุบัน จัดการกับปัจจุบันให้ดีที่สุด ด้วยการพัฒนาตนก้าวไปข้างหน้าตลอดเวลาให้ชีวิตอกงามสมบูรณ์จนถึงเป้าหมายสูงสุด

ใฝ่สูง คือใฝ่ธรรมมุ่งแสวงหาความรู้ให้เข้าถึงความจริงแท้ปรารถนาจะสร้างสรรค์ความดีงาม บำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์สุขของสังคม ให้ชีวิตและสังคมบรรลุความดีงามประเสริฐเลิศด้วยธรรม เหมือนพระโพธิสัตว์ที่ตั้งปณิธาน ใฝ่ปรารถนาพระโพธิญาณ มีใจเด็ดเดี่ยว มุ่งหวังโลกุตตรธรรม ที่จะทำให้พ้นจากกิเลสตัณหา และความทุกข์ทั้งปวง

ความใฝ่สูง คือ ใฝ่ธรรม ที่เป็นหลักการใหญ่ประจำใจของคนหรือทั้งสังคม คือการถือธรรมเป็นใหญ่ เคารพธรรม บูชาธรรม ที่เรียกว่า ธรรมาธิปไตย คนในสังคมจะต้องเชิดชูบูชาความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม ยึดเอาธรรม ถือความจริง ความถูกต้อง ความดีงามนั้นเป็นบรรทัดฐาน ถ้าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งความใฝ่ธรรมได้อ่างนี้ ก็เรียกว่าเป็นสังคมที่มีอุดมธรรม ถ้าคนไทยมีอุดมธรรมแล้ว ปัญหาต่างๆ ที่เลวร้ายจะหมดไป ความเจริญพัฒนาที่แท้จริงพึงปรารถนา จะตามมาอย่างแน่นอน

ใฝ่สูง คือ มุ่งหมายปรารถนาที่จะเข้าถึงสัจธรรมความจริงที่สูงที่สุด และปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะบำเพ็ญความดีงาม สร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้เข้าถึงประโยชน์สุขอย่างสูงสุด ไม่ใช่ใฝ่ต่ำที่ปรารถนาแต่จะ

หาอามิสผลประโยชน์ส่วนตัวหรือหมกมุ่นอยู่กับความปรารถนาที่จะสนอง
โลกะ โทสะ โมหะ ของตน

๙.๗ วัฒนธรรมที่ส่งเสริมจริยธรรม

พระธรรมปิฎกได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยขัดขวางบั่นทอนจริยธรรม มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

(๑) วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยส่งเสริมจริยธรรม

วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยส่งเสริมจริยธรรมมี ๒ อย่าง คือ วัฒนธรรมน้ำใจ และวัฒนธรรมในการทำงาน

วัฒนธรรมน้ำใจ เป็นวัฒนธรรมของไทยเราที่ได้สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ชาวต่างประเทศที่มาเมืองไทยต่างก็ประทับใจว่าคนไทยเป็นคนที่มีความน้ำใจ เช่น เป็นคนที่มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อต่อกัน แต่ในสภาพปัจจุบันนี้วัฒนธรรมน้ำใจกำลังลดหรือกำลังหดหายไป คนทั่วไปในสังคมกำลังมุ่งในระบบแข่งขัน เอาแต่ตัวเองมากยิ่งขึ้น

วัฒนธรรมในการทำงาน ได้แก่ การทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ของงานในภาษาธรรมเรียกว่า ทำงานด้วยฉันทะ คือทำงานเพื่องานไม่ใช่เพื่อเงินหรือรายได้เป็นใหญ่ การทำงานโดยมีเงินหรือวัตถุเป็นแรงจูงใจทางพระเรียกว่าตณหา ในสังคมปัจจุบันนี้แรงจูงใจแบบฉันทะได้หายไปมาก ส่วนมากจะทำงานเพื่อเงินเป็นใหญ่

(๒) วัฒนธรรมที่ขัดขวางบั่นทอนจริยธรรม

วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยขัดขวางบั่นทอนจริยธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมธุรกิจ และวัฒนธรรมอุตสาหกรรม

วัฒนธรรมธุรกิจ เป็นการทำงานเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ เป็นการทำงานเพื่อแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง เพื่อส่งเสริมฐานะความเป็นอยู่ของตน ผู้ประกอบอาชีพแพทย์ที่ทำงานด้วยวัฒนธรรมธุรกิจจะไม่ได้ทำงานด้วยความเมตตากรุณา ไม่ได้ทำงานด้วยวัตถุประสงค์ของงาน เพื่อช่วยให้คนไข้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพที่ดี แต่ทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ของตนเพื่อที่ตนเองจะมีรายได้และฐานะดีขึ้น

วัฒนธรรมอุตสาหกรรม เข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรมธุรกิจ วัฒนธรรมอุตสาหกรรมนี้มองชีวิตอย่างเป็นชิ้นเป็นส่วนเหมือนเครื่องจักรกล ไม่ได้มองว่าเป็นชีวิตจิตใจ คล้ายกับมองคนอย่างเป็นวัตถุไม่ใช่มองคนเป็นคน ไม่เห็นความสำคัญของชีวิตจิตใจ

(๓) **ร่วมมือในการรณรงค์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมน้ำใจและวัฒนธรรมในการทำงาน**

ทุกฝ่ายจึงควรร่วมมือกันในการรณรงค์เพื่อรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมน้ำใจและวัฒนธรรมในการทำงาน เพื่อให้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมจริยธรรมและร่วมมือกันป้องกันวัฒนธรรมธุรกิจและวัฒนธรรมอุตสาหกรรมที่ขัดขวางขั้นตอนจริยธรรมของเรา เป็นเหตุให้คนไทยตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม เห็นเงินเป็นใหญ่เป็นพระเจ้า ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจ ทำให้ประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตทั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมืองเช่นในทุกวันนี้ ทางรอดจากวิกฤตการณ์ที่เรากำลังประสบจึงอยู่ที่การรณรงค์เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมน้ำใจและวัฒนธรรมการทำงาน ตามคำสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า และตามพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลมหาราช

๙.๘ การพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง

ในภาวะที่ประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเช่นในปัจจุบันนี้ การพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สมดุลและผสมผสาน จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขภาวะวิกฤตต่างๆ นำประเทศไทยไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนเป็นแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง

(๑) ที่มาของอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง

อุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง น้อมนำมาจากพระบรมราชปณิธานในพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงประกอบพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ซึ่งมีข้อความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระราชดำรัสที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” เป็นที่มาของ “แผ่นดินธรรม”

พระราชดำรัสที่ว่า “เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เป็นที่มาของ “แผ่นดินทอง”

แผ่นดินธรรม หมายถึง แผ่นดินที่มีผู้ปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง

แผ่นดินทอง หมายถึง แผ่นดินที่ประชาชนได้รับประโยชน์และความสุขอย่างทั่วถึงตามควรแก่อัตภาพ

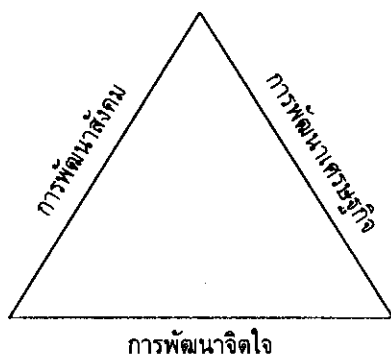
เป้าหมายของอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง คือ การพัฒนาคน หมู่บ้าน ชุมชน สังคม เพื่อสร้างสรรค์แผ่นดินไทยให้เป็นแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลมหาราช ผู้ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจและความสามัคคีของคนไทยทั้งชาติ

อุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง จึงเป็นเป้าหมายร่วมกันของคนไทยทั้งชาติ

(๒) การพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง

อุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สมดุลและผสมผสาน โดยมีการพัฒนาทั้ง ๓ ด้าน คือ การพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาด้านสังคม และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ตามคำขวัญที่ว่า “เร่งพัฒนาจิต คิดพัฒนาสังคม ระดมพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อความสัมฤทธิ์ผลแห่งอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง”

การพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง อาจจะเขียนเป็นรูปสามเหลี่ยมได้ดังนี้

การพัฒนาจิตใจ มีเป้าหมายเพื่อให้เป็นผู้มีใจใฝ่พัฒนา ใฝ่หาความรู้ ใฝ่ทำความดี ใฝ่สร้างคุณธรรม โดยยึดศาสนธรรมเป็นหลัก

การพัฒนาสังคม มีเป้าหมายเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ดี มีสุขภาพอนามัยดี มีสิ่งแวดล้อมดี ใช้วิถีทางประชาธิปไตย

การพัฒนาเศรษฐกิจ มีเป้าหมายเพื่อให้มีอาชีพสุจริต มีความขยันหมั่นเพียร มีการเลี้ยงชีพที่เหมาะสม มีการร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(๓) **ประโยชน์จากการปฏิบัติตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง**

ประโยชน์จากการปฏิบัติตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง อาจสรุปได้เป็น ๓ ประการคือ เป็นการถวายราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว และเป็นประโยชน์แก่หมู่บ้าน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

๑. **เป็นการถวายราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**

ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปี ที่ทรงครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความเจริญมั่นคงก้าวหน้าของประเทศ โดยมีได้ทรงเห็นแก่ความเหนื่อยยากและความสุขส่วนพระองค์ จึงทำให้ประเทศไทยสามารถดำรงความเป็นเอกราช อิสระภาพ และทำให้คนไทยมีผืนแผ่นดินที่ร่มเย็นเป็นสุขอาศัยอยู่จนทุกวันนี้ จึงควรที่พวกเราคนไทยจะได้แสดงความจงรักภักดีและความกตัญญูตงตเวทีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจและความสามัคคีของคนทั้งชาติ โดยการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทและปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท ด้วยการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โดยการเริ่มจากพัฒนาตนเอง ครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน สังคม เพื่อสร้างสรรค์แผ่นดินไทยให้เป็นแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้ทรงเป็นพระมหาธรรมราชา

ปรากฏว่า เหตุจงใจหรือแรงบันดาลใจที่สำคัญที่ทำให้ชาวบ้านต่าง ๆ ในหมู่บ้านทั่วประเทศ ประมาณ ๒๐,๐๐๐ หมู่บ้าน ร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านของตนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ก็เพราะความจงรักภักดีในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องการที่จะทำความดีและพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เพื่อถวายเป็นราชสักการะ

๒. เป็นประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว

ปรากฏว่าชาวบ้านเป็นจำนวนมากที่ปฏิบัติตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ได้พัฒนาตนเองโดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจเป็นผู้มีจิตใจใฝ่พัฒนา ลด ละ เลิกอบายมุข หลายคนได้เลิกจากการเป็น

นักเลงสุรา นักเลงการพนัน เปลี่ยนชีวิตใหม่จากการใช้เวลาให้ล่องไปโดยไร้สาระ เป็นผู้ขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพและในการทำงาน ทำให้รายจ่ายลดลงและรายได้สูงขึ้น ชีวิตครอบครัวที่ไม่เคยมีความสุข มีแต่ทะเลาะวิวาทและความไม่เข้าใจกันก็เปลี่ยนไป สามีที่ไม่เคยสนใจและเอาใจใส่ภรรยา เอาแต่ใจตัว ได้แต่ดื่มเหล้า เล่นการพนัน หรือที่ไม่เคยดูแลเอาใจใส่ลูก แม่บ้านที่ละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ของแม่บ้าน ลูกที่ประพฤติดนเป็นคนเกเร ไม่อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ได้เปลี่ยนเป็นสามีที่ดีของภรรยา พ่อที่ดีของลูก แม่ที่ดีของบ้าน ลูกที่ดีของแม่ ทำให้ครอบครัวมีความสุข

หมู่บ้านสร้างมิ่ง ต.หนองเมือง อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี

ที่หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง บ้านสร้างมิ่ง ต.หนองเมือง อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี ผู้เขียนได้พบกับนายปราณีต ซึ่งเรียน จบชั้นประถมปีที่ ๔ เมื่อโตขึ้นไปอยู่กรุงเทพฯ ๖ อายุ ๑๗-๑๘ ปี ก็เริ่มดื่มเหล้า ลักขโมย เคยติดคุกที่ลาดยาวมาแล้ว ๓ ครั้ง นายปราณีตได้เล่าเหตุการณ์ที่ทำให้กลับใจเป็นคนดีว่า เพราะได้รับการอบรมจาก อาจารย์สุบรรณ จันทบุตร ทำให้คิดถึงบารมีและพระมหากรุณาธิคุณของในหลวง อยากจะทำความดีถวายในหลวงบ้าง อีกประการหนึ่ง ตนได้ทำความเลวถึงจุดอึดตัวแล้ว ได้ทำให้แม่ลำบากเพราะตนมามากแล้ว อยากจะทำความดีรับใช้แม่บ้าง ต่อมา นายปราณีตได้เข้าทำงานที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เมื่อมีเวลาว่างก็สูบน้ำไปขายตามบ้านต่าง ๆ จนมีเงินฝากในธนาคาร นอกจากนั้น ยังได้รับหน้าที่เป็นวิทยากรอบรมเยาวชนอีกด้วย เพราะเป็นผู้มีความสามารถในการพูด

๓. เป็นประโยชน์แก่หมู่บ้าน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ปรากฏว่าหมู่บ้านที่มีการพัฒนาตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ทั้งการพัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ จะเป็นหมู่บ้านที่ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน และช่วยกันพัฒนาหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นผู้เลื่อมใสในศาสนา รักษาศีล ปฏิบัติธรรม หมู่บ้านมีความสงบเรียบร้อย สะอาดเป็นระเบียบ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ผู้ใหญ่บ้านจะรับฟังเสียงชาวบ้าน และให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาหมู่บ้านตามวิถีทางประชาธิปไตย จะมีการร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ตามหลักการ บ ว ร (บ.คือบ้าน ว.คือวัด ร.คือโรงเรียน)

หมู่บ้านหนองเรียง ต.บ้านชาน อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย

ในการไปศึกษาดูงานหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง บ้านหนองเรียง ต.บ้านชาน อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย ของสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ นายเชิด อยู่รัตน์ ผู้ใหญ่บ้านหนองเรียง ได้ชี้แจงว่าแรงบันดาลใจที่สำคัญที่ทำให้ชาวบ้านร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ก็คือ ศูนย์รวมดวงใจของพวกเรา คือองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพวกเราทุกคนมีความจงรักภักดี พวกเราชาวหนองเรียงไม่ใช่คนร่ำรวย ก็คิดว่าคงไม่มีสิ่งใดที่จะถวายแด่พระองค์ท่าน ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา นอกจากการลด ละ เลิกอบายมุข และปฏิบัติตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เพื่อถวายเป็นราชสักการะ วิธีการพัฒนาเริ่มจากตัวผู้นำหมู่บ้าน ตั้งแต่ตัวของผู้ใหญ่บ้านก่อน กรรมการหมู่บ้าน แล้วค่อย ๆ ขยายผล โดยให้เริ่มจากบ้านตัวเองไปก่อน คือปฏิบัติในครอบครัวก่อน แล้วจึง

ขยายผลไปยังหมู่บ้าน ชาวบ้านที่ปฏิบัติตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ได้รับประโยชน์มาก อย่างเช่น บางคนเคยเสียเงินค่าเช่าเดือนละหลายร้อยบาท ก็สามารถเก็บเงินที่จะนำไปตีหม้อไปใช้ในเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็น คดีอาชญากรรมต่างๆ ก็ลดลงจนไม่มีเลย ในปัจจุบันราษฎรก็ทำมาหากิน พลิกแผ่นดินจนสามารถปลูกข้าวได้ปีละ ๒ ครั้ง มีเวลาว่างก็มาช่วยกันพัฒนาหมู่บ้าน ทำประโยชน์ส่วนรวมและยังมีเงินพอที่จะเสียสละในกิจกรรมต่างๆ ที่จำเป็นในหมู่บ้าน เมื่อประชาชนได้รับประโยชน์และความสุขจากการปฏิบัติตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เช่นนี้ ถึงแม้จะไม่มีหน่วยราชการหรือใครมาให้คำแนะนำต่อไป ชาวบ้านคงไม่เปลี่ยนแปลงไปรับความทุกข์หรือความไม่สบายใจอย่างเดิม

หมู่บ้านลาดใต้ ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

หมู่บ้านลาดใต้ ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ ซึ่งเป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ซึ่งได้รับรางวัลที่ ๑ จากสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ในพ.ศ. ๒๕๓๗ ได้เริ่มการพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ในปี ๒๕๓๐ เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ก่อนที่จะมีการพัฒนาเป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ดังนี้

๑. ชาวบ้านอยู่ในระดับยากจนเนื่องจากเกียจคร้านทำมาหากิน

๒. มีการศึกษาน้อยเพราะไม่ค่อยเห็นคุณค่าทางการศึกษา

๓. บางครอบครัวมีอาวุธสงครามไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย เช่น ระเบิด ปืน เป็นต้น โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง

๔. ชาวบ้านติดอบายมุข เช่น ตีมสุรา เล่นการพนัน เป็นต้น
๕. มีโจรผู้ร้ายและก่ออาชญากรรม

นายสมพร เทพสิทธา มอบโล่เกียรติคุณและเงินรางวัลให้แก่ นายคำตัน คลังระหัด อดีตกำนันตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ที่ได้รับความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านลาดใต้ให้เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง

หลังจากการพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ภายใต้การนำของ นายคำตัน คลังระหัด กำนันตำบลหนองบัวแดง และผู้ใหญ่บ้านลาดใต้ สภาพของหมู่บ้านและความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ ในปัจจุบันหมู่บ้านมีสภาพดังนี้

๑. ชาวบ้านหมั่นประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร
๒. ชาวบ้านทุกคนพากันลด ละ เลิกอบายมุข
๓. ไม่มีการมั่วสุมในสิ่งทีก่อให้เกิดความฉิบหาย

๕. ชาวบ้านต่างเคารพกฎหมายบ้านเมืองและกฎระเบียบของหมู่บ้าน

๕. ไม่มีอาวุธสงครามไว้ในครอบครอง โดยได้มีการทำพิธีมอบอาวุธสงครามให้กับทางราชการ เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๓๐ เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๖. ปราศจากการลักเล็กขโมยน้อย การโจรกรรมและอาชญากรรม

๗. ชาวบ้านมีความสามานสามัคคี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน

๘. ชาวบ้านได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น เนื่องจากเห็นคุณค่าทางการศึกษา จึงได้ไปเรียนเพิ่มเติมที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

หมู่บ้านแวน หมู่ที่ ๑ ต.น้ำแวน อ.เขียงคำ จ.พะเยา

กำนันสวัสดิ์ คำแก้ว กำนันตำบลน้ำแวน อ.เขียงคำ จ.พะเยา ได้เล่าถึงประวัติและการพัฒนาของหมู่บ้านน้ำแวน ให้เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ว่า เดิมทีราษฎรในหมู่บ้านเป็นชาวไทยเผ่าลื้อ ซึ่งได้อพยพมาจากสิบสองปันนา ประเทศจีน ครั้งแรกได้มาพักอาศัยอยู่ที่อำเภอท่าวังผา จ.น่าน ในปี ๒๔๔๗ ได้อพยพจาก จ.น่าน มาอยู่หมู่บ้านน้ำแวน หมู่ ๑ ต.น้ำแวน โดยมีอาชีพหลักคือการทำนา ผลผลิตจากการทำนาไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ทำให้ราษฎรหันไปประกอบอาชีพตัดไม้สุราเดือนขาย ถ้ามีงานศพในหมู่บ้านมักจะมีการตีมสุราในบริเวณงานและมีการเล่นการพนัน ทำให้หมู่บ้านได้สมญาว่า “น้ำแวนแดนน้ำเมา” ความเป็นอยู่ของราษฎรก็ยากจน มีการมั่วสุมตีมสุราและเล่นการพนัน ทำให้การปกครองเป็นไปด้วยยากลำบาก

กำนันสวัสดิ์ คำแก้ว ได้ปรึกษาหารือกับคณะกรรมการหมู่บ้าน รวมทั้งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านน้ำแวน และเจ้าอาวาสวัดน้ำแวน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้ จึงได้มีการแบ่งภาระหน้าที่กัน โดยอาจารย์ใหญ่รับภาระในการอบรมนักเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนพิธี การปลูกฝังจิตใจเด็กให้ยึดมั่นในศีลธรรม ส่วนเจ้าอาวาสได้รับภาระในการขอร้องประชาชนในห้วงการดื่มสุราและเล่นการพนัน โดยเจ้าอาวาสได้ขอให้นำศพมาทำพิธีทางศาสนาที่วัดตามประเพณี เมื่อมีการจัดพิธีอภิธรรมศพที่วัด ก็ทำให้ราษฎรไม่กล้าดื่มสุราและเล่นการพนัน

กำนันสวัสดิ์ คำแก้ว ได้เริ่มการพัฒนาหมู่บ้านน้ำแวน หมู่ที่ ๑ ตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ในปี ๒๕๓๓ โดยมีการพัฒนาทั้งในด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ ได้สนับสนุนให้ชาวบ้านปลูกลำไย และจัดตั้งโรงอบลำไยขึ้นในหมู่บ้าน การปลูกลำไยทำให้ชาวบ้านมีรายได้ค่อนข้างสูง โดยมีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ในด้านการจัดกิจกรรมได้มอบหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้านรวบรวมชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีหลายกลุ่ม อาทิ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งเป็นกลุ่มแรก กลุ่มเย็บเสื้อผ้า กลุ่มทอผ้า กลุ่มลำไยสำหรับหมู่บ้าน และขยายเป็นกลุ่มลำไยประจำตำบลและจัดตั้งเป็นชมรมลำไยของอำเภอเชียงคำ นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกพืชอื่น เช่น ข้าวโพด หนุ่ยไม้กวาด ซึ่งส่งไปจำหน่ายที่ประเทศจีนและไต้หวัน รวมทั้งอาชีพเสริม คือการทอผ้า

หลังจากการพัฒนาหมู่บ้านน้ำแวนเป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ในปี ๒๕๓๓ ในอีก ๓ ปีต่อมา สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น การประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายคือต้มสุราเถื่อนได้หมดลง

ปัญหาในหมู่บ้านซึ่งเคยมีแต่เดิม เช่น การดื่มสุรา การเล่นการพนัน การลักเล็กขโมยน้อย การติดยาเสพติด ได้หมดไปจากหมู่บ้าน สมญาของหมู่บ้านที่ว่า “น้ำวนแดนน้ำเมา” ได้ถูกเปลี่ยนไปเป็น “น้ำวนแดนลำไย”

นายสมพร เทพสิทธา และผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเดช มุงเมือง เยี่ยมหมู่บ้านน้ำวน หมู่ที่ ๑ ต.น้ำวน อ.เชียงคำ จ.พะเยา กำหนดสวัสดิ์ คำแก้ว ได้ให้การต้อนรับและบรรยายสรุปถึงความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านน้ำวน เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ทำให้หมู่บ้านน้ำวน ซึ่งก่อนนี้ได้ชื่อว่า “น้ำวนแดนน้ำเมา” เปลี่ยนชื่อเป็น “น้ำวนแดนลำไย”

ในปี ๒๕๓๕ ได้มีการส่งหมู่บ้านน้ำวนเข้าประกวด ได้รับรางวัลที่ ๑ ของ จ.พะเยา และในปี ๒๕๓๘ ได้รับรางวัลชนะเลิศของ อ.เชียงคำ ของ จ.พะเยา ในการจัดหมู่บ้านถูกสุขลักษณะ ในปี ๒๕๓๙ ได้จัดให้ทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมในบ้าน

กำนันสวัสดิ์ คำแก้ว ได้กล่าวว่า ตำบลน้ำวนมีหมู่บ้านทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้าน ในขณะนี้ เป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ๓ หมู่บ้าน คือหมู่บ้านน้ำวน หมู่ที่ ๑ หมู่บ้านแม่ติ้ว หมู่ที่ ๔ และหมู่บ้านกิ้ว

ชมพู หมู่ที่ ๖ จะพยายามพัฒนาหมู่บ้านอีก ๘ หมู่บ้าน ให้เป็นหมู่บ้าน
แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองให้ครบทุกหมู่บ้านซึ่งคาดว่าจะสำเร็จในปี ๒๕๕๕

๙.๙ ธรรมนูญแห่งชาติ-ยุทธศาสตร์กัญหายนะประเทศไทย

ในเอกสารเรื่อง “ธรรมนูญแห่งชาติ” (Good Governance of Thailand) ของ ดร.ธีรยุทธ บุญมี ได้กล่าวถึงเรื่องธรรมนูญแห่งชาติ-ยุทธศาสตร์กัญหายนะประเทศไทย มีสาระสำคัญบางประการดังนี้

“การบริหารประเทศที่ดีควรเป็นความร่วมมือกันแบบสื่อสาร ๒
ทาง ระหว่างรัฐบาลประชาธิปไตยและฝ่ายสังคม เอกชน องค์กรที่ไม่ใช่
หน่วยงานรัฐ (NGO) โดยเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) ความ
โปร่งใสและตรวจสอบได้ การร่วมกันกำหนดนโยบาย (Shared policy
making) และการจัดการตัวเอง (Self - Management) ของภาคสังคม
เพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้น”

“ธรรมนูญแห่งชาติ คือการยกระดับกระบวนการความสัมพันธ์ร่วม
มือของส่วนต่างๆ ในสังคม อันได้แก่

- ก) ภาครัฐ ภาคสังคม และเอกชน
- ข) สถาบันสำคัญของประเทศ
- ค) ระดับต่างๆ ของประเทศคือ ชุมชน ประชาคม ภูมิภาค
และระดับชาติ”

“วิกฤตเศรษฐกิจของไทยมีที่มาหลายด้านด้วยกันคือ

- ก) การเอารัดเอาเปรียบของตะวันตกซึ่งเข้มแข็งกว่าส่วนอื่นๆ
ของโลกในด้านทุน เทคโนโลยี และอำนาจทางการเมือง
- ข) ไทยอ่อนด้อยทางปัญญา เดินตามหลังตะวันตกในการ
พัฒนามาโดยตลอด

ค) ฝ่ายการเมืองและเทคโนโลยี บริหารและดำเนินนโยบายผิดพลาด ภาคเอกชนและชนชั้นกลางก็อยู่ในความฟุ้งเฟ้อและประมาทจนเกิดผลเสียร้ายแรงที่สุด

ธนาคารแห่งประเทศไทยล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงในการชี้ทิศทางเศรษฐกิจ รวมทั้งนโยบายการกำกับดูแลสถาบันการเงินและค่าเงินบาทจนประเทศต้องสูญเสียเงินสำรองเกือบหมด ค่าเงินตกต่ำลงไปมาก ธนาคารแห่งประเทศไทยยังดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด โอบอ้อมตั้งแต่ปีซีไฟแนนซ์ ๕๘ แห่ง ทำให้ประเทศต้องมีภาระหนี้สินเงินบาทกว่า ๑.๒ ล้านบาท

สังคมไทยอ่อนแอ ไม่มีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องทันเวลา ไม่มีความสามารถที่จะตรวจสอบ ถ่วงดุลนโยบายของรัฐ ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือภาคธุรกิจเอกชนได้เลย”

“กระแสการพัฒนาแบบกินอยู่พอเพียง ตามแนวพระราชดำรัสหรือกระแสการพัฒนาแบบยั่งยืน จะเป็นอีกกระแสหนึ่งซึ่งผลักดันแนวคิดธรรมรัฐแห่งชาติ เนื่องจากความคิดพัฒนาแบบกระแสหลักได้สร้างปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาสังคม โรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งปัญหาจากวิกฤตนี้ อย่างชัดเจน แนวพัฒนาแบบกินอยู่พอเพียง จึงนับวันจะเติบโตเคียงข้างแนวพัฒนากระแสหลักมากยิ่งขึ้น”

“ยุทธศาสตร์การเพิ่มทุนค่านิยม วัฒนธรรม”

คนไทยจำนวนหนึ่งมองวิกฤตนี้ว่าเป็นสงครามทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐกับเอเชีย แต่ไม่ว่าจะมองในแง่มุมใด สิ่งที่เอเชียและไทยถูกตะวันตกหยิบยกมาเป็นข้อกล่าวหาว่าเป็นต้นเหตุของวิกฤตครั้งนี้ก็คือ วัฒนธรรมการทำธุรกิจ โดยเฉพาะสถาบันการเงินของเราขาดประสิทธิภาพ

ขาดความโปร่งใส ซึ่งก็เป็นข้ออ่อนของเราจริง หนทางแก้ไขอันจะเป็นการ
 เพิ่มทุนทางวัฒนธรรมก็คือ การปฏิรูปค่านิยมวัฒนธรรมหลาย ๆ ด้านของ
 เรา โดยเฉพาะวัฒนธรรมการทำธุรกิจของเรา

การเพิ่มทุนทางค่านิยม วัฒนธรรม เราทำได้ดังนี้คือ

(ก) เสริมสร้างค่านิยม อุดออม อดทน

(ข) ค่านิยมพึ่งตนเอง

(ค) ส่งเสริมคนไทยให้เป็นผู้บริโภคที่ดี รู้จักความพอเหมาะ รู้
 จักรักษาสีทธิในการบริโภคของตน

(ง) เสริมสร้างค่านิยมกินอยู่พอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อในทุก ๆ ด้าน

(จ) ส่งเสริมความรับผิดชอบวินัยของผู้คน การตรวจสอบ
 วิจารณ์ซึ่งกันและกัน

(ฉ) ส่งเสริมความรักในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของไทย

(ช) รักธรรมชาติ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
 อย่างจริงจัง

(ซ) ส่งเสริมการมีชีวิตอย่างไทย แต่ทำงานแบบฝรั่งหรือ
 “วิญญานไทย-ใจสากล”

“แนวคิดที่ถูกต้องก็คือ ควรเน้นการปฏิรูปตนเอง ซึ่งนอกจาก
 ปฏิรูประบบแล้ว ยังต้องปฏิรูปในทางความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม
 สรุปลงเป็นคำขวัญไว้ว่า วิญญานไทย-จิตใจสากล

วิญญานไทย คือ การตระหนักในรากเหง้าทางประวัติศาสตร์
 วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ศีลธรรมที่ดีของคนไทย และการ
 สร้างความเข้มแข็งให้ประชาคมในระดับชาติ เมือง และชุมชนให้มีอำนาจ
 ตามกฎหมาย ในการกำกับดูแลทิศทางการขยายตัว ไม่ว่าจะของไทยหรือ

สากล เราควรส่งเสริมธนาคารของรัฐหรือชุมชนไทย เลือกสงวนรัฐวิสาหกิจ ทรัพยากร หรืออาชีพบางอย่างที่ทรงคุณค่าสำหรับอนาคตประเทศไว้

จิตใจสากล คือ การที่คนไทยยอมรับ ทำงานประชาสัมพันธ์ กับ ธุรกิจต่างประเทศอย่างเต็มที่ แต่ก็มุ่งมั่นทำธุรกิจไทยให้มีมาตรฐานเป็น ๓๓๓ สากล คือ

- (ก) สร้างประสิทธิภาพแก่ธุรกิจภาคต่าง ๆ
- (ข) สร้างประสิทธิภาพแก่ภาคราชการ
- (ค) สร้างความเป็นมาตรฐานแก่วิชาชีพ
- (ง) สร้างกฎหมาย กฎเกณฑ์ และกฎจริยธรรม (Code of Conduct) เข้มงวดแก่ธนาคารและธุรกิจต่าง ๆ
- (จ) ปรับเปลี่ยนค่านิยม ธุรกิจที่ดี ไม่ใช่การทำกำไรมาก เร็วตั้งเงินเดือนแพง แต่เป็นความพอดีและมีความเป็นวิชาชีพ”

บรรณานุกรม

๑. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕
๒. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ของ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)
๓. หนังสือเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรม” ของ พระธรรมปิฎก
๔. หนังสือเรื่อง “การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย” ของ พระธรรมปิฎก
๕. หนังสือเรื่อง “การพัฒนาวัฒนธรรมในสังคมไทย” ของ พระธรรมปิฎก
๖. หนังสือเรื่อง “พระราชดำรัสพระราชทานเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ - คู่มือการดำเนินชีวิตสำหรับประชาชน ปี ๒๕๔๑ และทฤษฎีใหม่” จัดพิมพ์โดย สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระองศ์ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ บริษัทมงคลชัยพัฒนา จำกัด บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
๗. หนังสือเรื่อง “ทฤษฎีใหม่พระราชทาน : มิติใหม่แห่งการพัฒนาตามการเกษตรไทย” โดย โสภณพงศ์ เหนาดูรักษ์ ธนะ ประมาภรณ์ และวิรัช ธีรพันธุ์เมธี
๘. บทความพิเศษเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานพัฒนาเศรษฐกิจ” ของ กรมประชาสัมพันธ์
๙. หนังสือเรื่อง “ปัญหาสังคมกับการพัฒนาสังคม” ของสมพร เทพสิทธิ์า

๑๐. หนังสือเรื่อง “การกอบกู้และฟื้นฟูชาติจากพันธกรณีของ IMF ของ วิทยากร เชียงกูล

๑๑. หนังสือเรื่อง “IMF นักบุญหรือคนบาป” ของ กมล กมล ตระกูล

๑๒. หนังสือเรื่อง “วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย” ของ ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน

๑๓. หนังสือเรื่อง “การเมืองและการปกครองของไทย” ของ ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน

๑๔. เอกสารประกอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ

๑๕. เอกสารเรื่อง “ทิศทางการปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘” ของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑๖. เอกสารการสัมมนาเรื่อง “วิกฤตการณ์ทางสังคมไทย” ของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๑๗. เอกสารเรื่อง “แผนแม่บทเพื่อการฟื้นฟูชาติ” ของไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม

๑๘. เอกสารเรื่อง “การเมืองเรื่องของคน” พิมพ์เผยแพร่โดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับสำนักงานสภานโยบาย

๑๙. เอกสารการสัมมนาเรื่อง “ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย” จัดพิมพ์โดย สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯ

๒๐. เอกสารเรื่อง “ธรรมรัฐแห่งชาติ” โดย ดร.ธีรยุทธ บุญมี

๒๑. บทความเรื่อง “ภาพรวม” ของ รศ.ดร.พรายพล คุ้มทรัพย์

๒๒. บทความเรื่อง “วิกฤตสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์และทางออก”
ของ รศ.ดร.โสภา ชปิลมันน์

๒๓. บันทึกเรื่อง “วิกฤตเศรษฐกิจไทย : สาเหตุหลักและทางแก้ไข”
ของ ศาสตราจารย์นิคม จันทรวิทุร

๒๔. รายงานการสัมมนาเรื่อง “ภาวะวิกฤตของสังคมไทยใน
ปัจจุบัน” จัดโดย สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ฯ

๒๕. ร่างประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
จัดทำโดย คณะกรรมาธิการวิชาการ ข้อมูล และศึกษาแนวทางการ
ร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ

๒๖. หนังสือพิมพ์และนิตยสาร

- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ วันที่ ๒๑,๒๘ และ ๓๐ ธันวาคม

๒๕๕๐

- หนังสือพิมพ์ The Nation วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

- หนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ ๑๕-๒๑

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

- นิตยสารหลักไท ฉบับวันที่ ๑๓-๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

- นิตยสารไทม์ ฉบับวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ และวันที่ ๑๖

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

- นิตยสารนิวส์วีค ฉบับวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๑

ชื่อหนังสือ	ภาวะวิกฤตของสังคมไทยในปัจจุบัน
ผู้เขียน	สมพร เทพสิทธิ์ สมาชิกวุฒิสภา รองประธานสภาสังคมสงเคราะห์ ฯ ประธานสภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ฯ
ผู้จัดพิมพ์	สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
จำนวนพิมพ์	๒,๐๐๐ เล่ม
ปีที่พิมพ์	เมษายน ๒๕๕๑
พิมพ์ที่	สมชายการพิมพ์ ๒๗๐/๗๖-๗๗ ซอยวิมลสรกิจ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทร. ๕๒๕๕๘๘๗, ๕๓๓๘๑๔๓

ประวัติและผลงานของ นายสมพร เทพสิทธิ์า

การศึกษา

- บัณฑิตบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาโททางการบริหารธุรกิจ สาขาการค้ำระหว่างประเทศ Wharton Graduate School of Finance and Commerce มหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา
- สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ ๑๓
- คุุญช์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งหน้าที่ราชการในอดีต

- รองปลัดกระทรวงเศรษฐกิจ
- อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
- อธิบดีกรมการค้าภายใน
- อธิบดีกรมพาณิชย์สัมพันธ์
- ที่ปรึกษาการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- อาจารย์พิเศษจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

- สมาชิกวุฒิสภา กรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม วุฒิสภา
- รองประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ๔

- ประธานสภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ๔
- อุปนายกพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ๔
- นายกสมาคมส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ
- กรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ
- ประธานคณะกรรมการประสานงานอาสาสมัครเพื่อสังคม ในคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ
- กรรมการเอกลักษณ์ของชาติ และรองประธานอนุกรรมการส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
- ภาควิศวชิกร สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน
- กรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการอำนวยการประสานงานอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ระดับชาติ
- อาจารย์พิเศษคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง และวิทยาลัยการทัพบก

ผลงานและประสบการณ์

- ได้มีส่วนร่วมในการจัดงานวันแม่แห่งชาติ อุดมการณ์และโครงการแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง วันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ งานสัปดาห์ส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม
- ได้เข้าร่วมการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายครั้ง
- ได้จัดการประชุมสัมมนาระดับชาติเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ การแก้ไขปัญหาสังคม และการพัฒนาสังคม หลายครั้ง
- ได้รับเชิญไปบรรยายเรื่องเกี่ยวกับศาสนา การสังคมสงเคราะห์ และสวัสดิการสังคม การพัฒนาสังคม อุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เป็นประจำ
- ได้เขียนหนังสือและบทความเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ ศาสนา การสังคมสงเคราะห์ ปัญหาสังคม การพัฒนาสังคม จำนวนหลายเล่ม